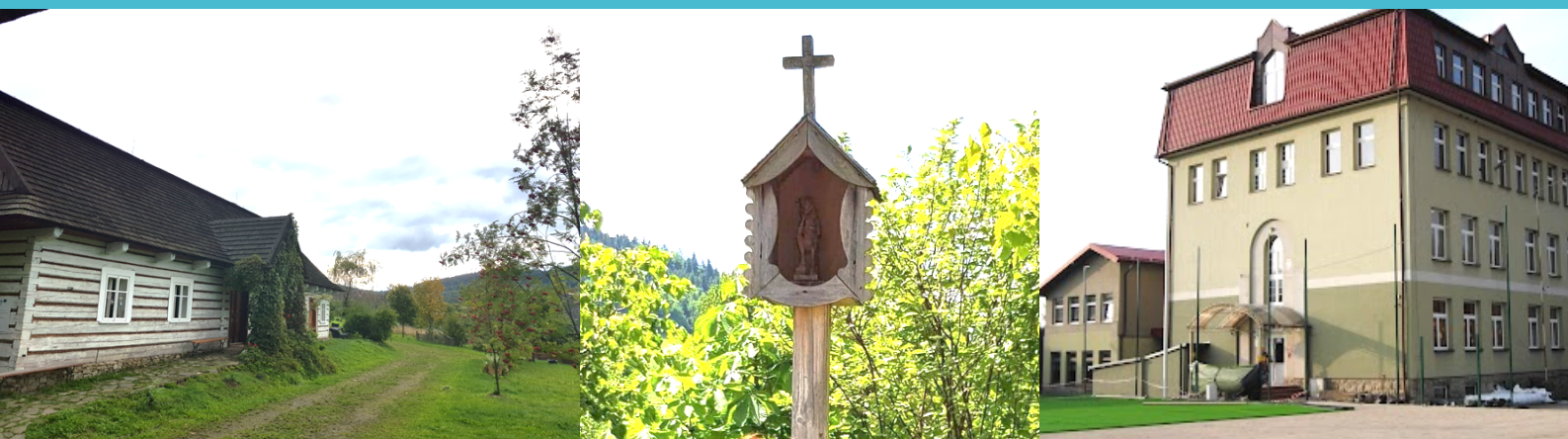

Strategia Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku

SPIS TREŚCI

Wykaz stosowanych skrótów	2
Wstęp	3
I. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ŚLEMIEŃ	5
OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE	6
BADANIA I ANALIZY STATYSTYCZNE W WYMIARZE DYNAMICZNYM I PORÓWNAWCZYM	7
1.1. Wymiar społeczny	7
1.2. Wymiar gospodarczy	16
1.3. Wymiar przestrzenny	20
BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE	25
WNIOSKI – ANALIZA SWOT	27
II. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	30
III. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW	32
IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	43
V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ŚLEMIEŃ	49
5.1. Wprowadzenie do modelu	49
5.2. Uwarunkowania modelu i funkcje terenów w gminie	50
5.3. Uwarunkowania wynikające z położenia, w tym zagrożenia naturalne	58
5.4. Obszary funkcjonalne i rozmieszczenia ponadlokalnych inwestycji celu publicznego	61
5.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ujęcie graficzne	62
VI. USTALENIA I REKOMENDACJE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	66
VII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	72
7.1. Krajowe obszary strategicznej interwencji	72
7.2. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie funkcjonalne	73
7.3. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie tematyczne	74
VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	81
IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	84
9.1. Podmioty zaangażowane w realizację Strategii	84
9.2. Mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii	85
9.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	86
9.4. Sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz aktualizacji	90
X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	92
Bibliografia/dokumenty źródłowe	94
Spis tablic i rysunków	95

Opracowanie:

GMINA ŚLEMIEŃ

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW

BDL – Bank Danych Lokalnych (baza Głównego Urzędu Statystycznego)

GOK – Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu

GOPS - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu

GUGIK – Główny Urząd Geodezji i Kartografii

GUS – Główny Urząd Statystyczny

LGD - lokalna grupa działania

OSI – obszary strategicznej interwencji

OSP – ochotnicza straż pożarna

OZE – odnawialne źródła energii

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu

SIO – System Informacji Oświatowej

ZOZ - zakład opieki zdrowotnej

WPF – wieloletnia prognoza finansowa

ZIT – zintegrowane inwestycje terytorialne

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku jest podstawowym dokumentem wspólnoty samorządowej, który z jednej strony diagnozuje uwarunkowania i jej potencjał a z drugiej: problemy, potrzeby oraz wyzwania rozwojowe. Określa misję, wizję oraz cele i kierunki rozwoju, jak również wyznacza model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego w perspektywie do 2030 roku.

Niniejszy dokument jest również ważnym instrumentem w zakresie możliwości uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, zarówno na inwestycje, jak i zadania o charakterze społeczno-gospodarczym.

Podstawą do jego sporządzenia jest uchwała nr XLII.259.2022 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 29 marca 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku została opracowana zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079, 1846) i art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561) i obejmuje:

- 1) wnioski z diagnozy;
- 2) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 3) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 4) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 5) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 6) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 7) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań;
- 9) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 10) ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategia spełnia wszystkie wymagania proceduralne i merytoryczne wynikające z powyższych przepisów, a zatem uzyskała umocowanie prawne. Jest również spójna z innymi dokumentami wyższego rzędu, w tym na szczeblu regionalnym: ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

Prace nad dokumentem odbywały się przy zastosowaniu modelu partycypacyjno-eksperckiego, w którym dane wyjściowe, w tym: założenia, analizy statystyczne i strategiczne były wynikiem prac zewnętrznych specjalistów - przy współpracy z Zespołem Zadaniowym ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku powołanym przez Wójta Gminy Ślemień. W prace nad dokumentem zostali również zaangażowani mieszkańcy i pozostali interesariusze.

Strategia Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku jest wynikiem szerokich i różnorodnych działań analitycznych, planistycznych, programowych i ewaluacyjnych. Jednocześnie uwzględnia wyniki konsultacji społecznych na każdym etapie jej opracowania, a następnie realizacji założeń.

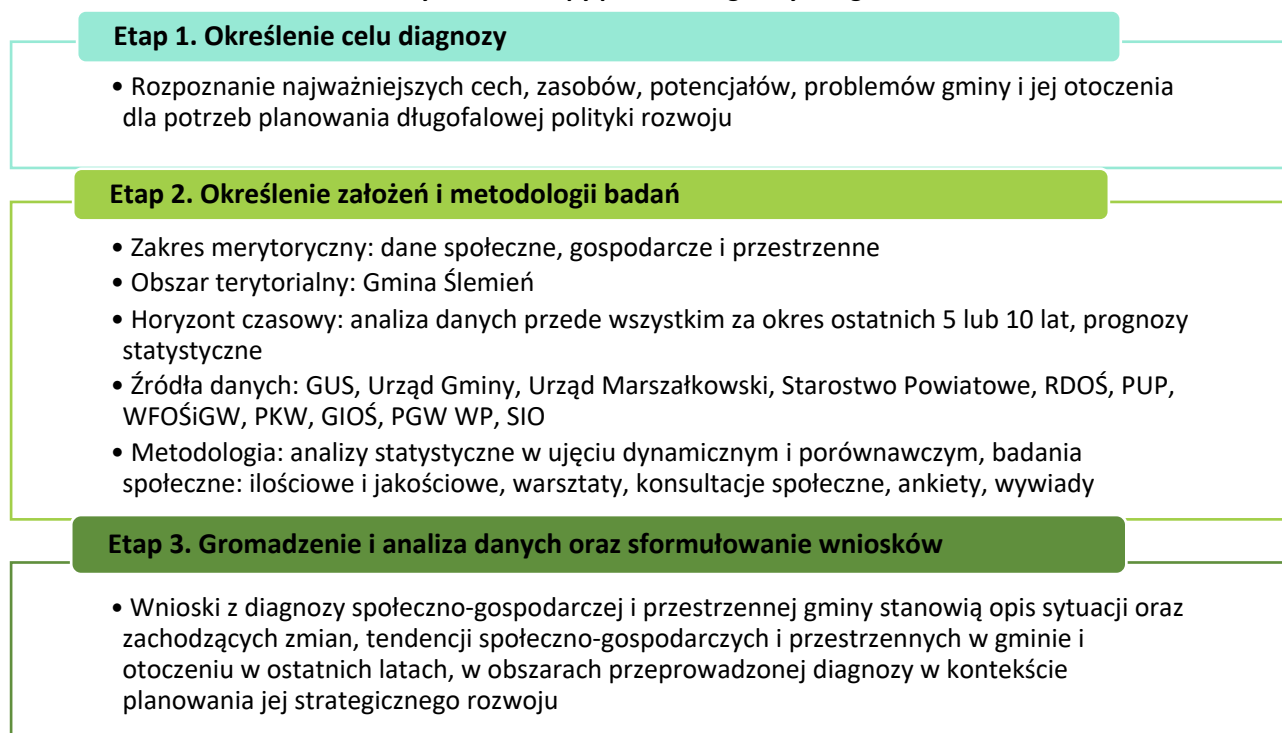
Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku obejmowały następujące etapy:

- opracowanie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Ślemień, w wymiarze: społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w ujęciu porównawczym (na płaszczyźnie powiatu i regionu) oraz dynamicznym (na przestrzeni ostatnich 5-10 lat) wraz z wynikami;
- badania społeczne, w tym: ankietyzację w zakresie oceny jakości i warunków życia na obszarze gminy, stanu infrastruktury, największych problemów, priorytetowych celów i zadań mających największy wpływ na rozwój gminy w ciągu najbliższych lat – wraz z analizą wyników i podsumowaniem;
- opracowanie wniosków z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla Gminy Ślemień z uwzględnieniem badań statystycznych ilościowych i jakościowych w ujęciu porównawczym dynamicznym oraz wyników ankietyzacji, w tym: w formie analizy SWOT;
- wypracowanie założeń programowych, funkcjonalno – przestrzennych i wdrożeniowych Strategii Rozwoju – w ramach warsztatów i konsultacji z członkami Zespołu Zadaniowego ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku powołanego przez Wójta Gminy Ślemień i pozostałymi interesariuszami;
- przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku – zgodnego z przepisami, standardem i spójnego z wytycznymi dokumentów nadrzędnych, w tym z art. 10e ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz ustawą z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- przeprowadzenie spotkań z Zespołem Zadaniowym do prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Ślemień i pozostałymi interesariuszami;
- konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku, w szczególności z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy, a także z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku po uwzględnieniu zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych;
- uzyskanie pozytywnej opinii Zarządu Województwa Śląskiego dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- dokonanie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku, tzw. Ewaluacja ex-ante;
- przeprowadzenie procedury wynikającej z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – zgodnie z art. art. 46, 48, 49 oraz 57 i 58 (uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska oraz państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym) w celu odstąpienia od sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – na podstawie obwieszczenia Wójta Gminy Ślemień;
- przygotowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku i przyjęcie dokumentu przez Radę Gminy Ślemień w drodze uchwały.

I. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ŚLEMIEŃ

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Ślemień została przygotowana w sposób kompleksowy i stanowi punkt wyjścia dla dalszych prac nad Strategią Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku. Diagnoza polegała na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat gminy i jej otoczenia. Zawarto w niej, zarówno elementy przekrojowe oraz analizę stanu dotychczasowego, jak i czynniki opisujące przyszłość.

Rysunek 1. Etapy procesu diagnostycznego

Źródło: opracowanie własne

Wnioski z diagnozy to jej podsumowanie, które:

- identyfikuje najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju jednostki samorządu terytorialnego,
- wskazuje na główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań,
- określa potencjały gminy nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego,
- definiuje główne wyzwania, perspektywy i kierunki rozwoju.

Diagnoza uwzględnia również otoczenie, uwarunkowania zewnętrzne i trendy rozwojowe o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. Została przeprowadzona w ujęciu dynamicznym (trendy i przekrój w czasie) i porównawczym (ze średnimi danymi dla powiatu i województwa).

OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE

Gmina Ślemień położona jest w południowej części województwa śląskiego, w powiecie żywieckim. Geograficznie zlokalizowana jest w zachodniej części makroregionu Beskidów Zachodnich. Północna część gminy znajduje się w obrębie mezoregionu Beskidu Małego, południowa w obrębie Beskidu Makowskiego (Średniego), a obszar doliny Łękawki stanowi część Kotliny Żywieckiej. Są to obszary o znacznych walorach krajobrazowych oraz turystycznych, stwarzające dogodne warunki do całorocznego wypoczynku.

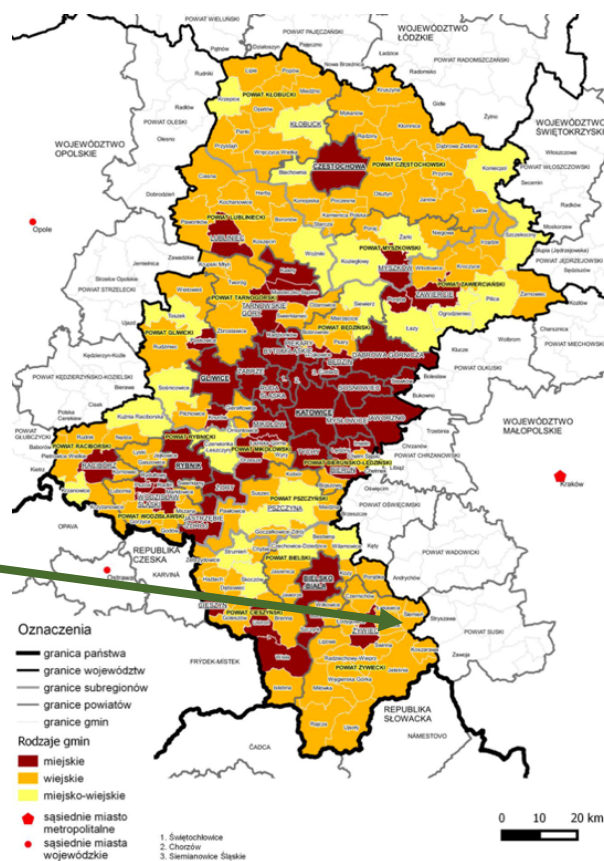
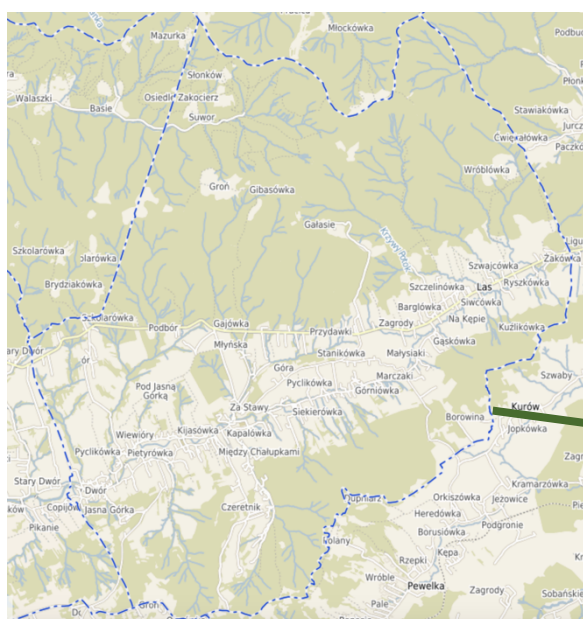
Powierzchnia Gminy Ślemień wynosi: 45 km², tj. 4502 ha, w tym powierzchnia łądowa stanowi: 4,475 ha, tj. 99,40% ogółu obszaru gminy. Największy udział stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (zwłaszcza lasy): 2.661 ha: 59,11% oraz użytki rolne: 37,54% ogółu powierzchni gminy. Przez północny teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 946 o znaczeniu regionalnym relacji Żywiec – Sucha Beskidzka.

Gmina oddalona jest od stolicy województwa śląskiego - Miasta Katowice o ok. 98 km i ośrodka powiatowego: Miasta Żywiec - 16 km. Inne ośrodki miejskie powiązane komunikacyjnie ze Gminą Ślemień to: Bielsko-Biała – 44 km, Cieszyn – 78 km, Czechowice – Dziedzice – 50 km. Zlokalizowana jest w odległości 136 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice około 28 km od przejścia granicznego ze Słowacją - w Korbielowie.

Gmina Ślemień graniczy z gminami od południa: Świnna i Jeleśnia (w powiecie żywieckim), od zachodu: Łękawica i Gilowice (w powiecie żywieckim), od północy z gminą miejsko-wiejską Andrychów (należącą do powiatu wadowickiego województwa małopolskiego), od wschodu ze Stryszawą (należącą do powiatu suskiego województwa małopolskiego).

W granicach gminy znajdują się sołectwa: Ślemień, Kocoń i Las.

Rysunek 2. Gmina Ślemień na tle województwa śląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://slemien.e-mapa.net> oraz www.slaskie.pl

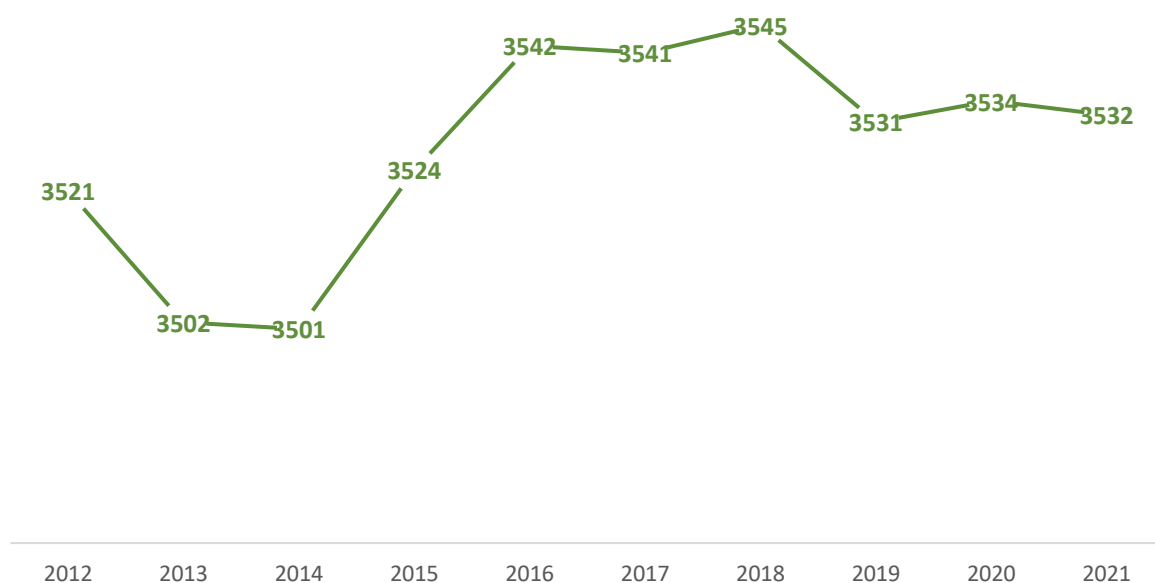
BADANIA I ANALIZY STATYSTYCZNE W WYMIARZE DYNAMICZNYM I PORÓWNAWCZYM

1.1. WYMIAR SPOŁECZNY

1.1.1. LUDNOŚĆ I PROCESY SPOŁECZNE

Gminę Ślemień zamieszkują **3532 osoby** (wg danych GUS za 2021 r.) - co stanowi 0,08% ludności województwa śląskiego i 2,33% ludności powiatu żywieckiego. W latach 2012-2021 **liczba mieszkańców zwiększyła się nieznacznie**, tj. 0,31%. Natomiast w analizowanym okresie czasu w regionie zaobserwowano negatywny trend: w województwie śląskim populacja zmalała o 3,47%, natomiast w powiecie żywieckim o 1,15%.

Rysunek 3. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Ślemień w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najbardziej zaludnionym sołectwem jest Ślemień, w którym mieszka: 57,05% ogółu populacji gminy, następnie Las: 22,29% oraz Kocoń: 20,66% (według stanu na koniec 2021 roku). Analizując zmianę liczby ludności w poszczególnych sołectwach w ostatnich 10 latach należy zauważyć, że we wszystkich miejscowościach nastąpił wzrost liczby mieszkańców. Największy przyrost ludności zanotowano w Lasie: 3,59% oraz Koconiu: 3,29%.

W ostatnich latach **przyrost naturalny kształtował się na ujemnym poziomie**. W 2021 roku wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności wyniósł: -2,26. Pomimo, iż liczba urodzeń żywych była jedną z najwyższych w ciągu 10 lat to również znacznie wzrosła liczba zgonów – co mogło wynikać z sytuacji epidemiologicznej wywołanej SARS-COV-2. Jednakże powyższy wskaźnik był korzystniejszy od danych

regionalnych, gdzie średnia wartość dla województwa śląskiego: wyniosła -7,02, a dla powiatu żywieckiego: -5,90.

Czynnikami wpływającym na wzrost liczby mieszkańców **dobrze saldo migracji**. Według danych GUS za 2021 rok, saldo migracji ogółem na 1000 osób wynosiło w województwie śląskim: -1,00, w powiecie żywieckim: 0,89, natomiast w gminie: 5,1 i tak pozytywny wynik plasuje gminę na jednej z najwyższych pozycji w porównaniu z innymi gminami w regionie. W ciągu ostatnich 10 lat największy wskaźnik migracji na 1000 osób w gminie odnotowano w 2014 roku: 6,0 osób, a najniższy w latach 2018-2019: -1,7 osób, natomiast pozostałych latach zawsze kształtował się na poziomie dodatnim i wykazuje tendencję wzrostową.

Na koniec 2021 roku **struktura ludności według ekonomicznych grup wieku** kształtowała się następująco: udział osób w wieku przedprodukcyjnym: 18,9%, produkcyjnym: 59,4%, a poprodukcyjnym: 21,7%.

W latach 2012-2021 zmniejszył się odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym o 0,6 punktu procentowego i produkcyjnym o 4,3 pkt., natomiast wzrósł w wieku poprodukcyjnym o 4,9 punktu procentowego - co wskazuje na negatywne zmiany w strukturze ludności, tj. „starzenie się” społeczeństwa. Niekorzystną tendencją demograficzną odzwierciedla również **udział osób w wieku powyżej 65 lat** w społeczeństwie, który wzrósł z poziomu 13,6% w 2012 roku do 18,1% w 2021 roku. Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla Gminy Ślemień wynosi: 68,3% i jest wyższy w porównaniu ze średnią dla gmin powiatu żywieckiego: 64,9% oraz niższy w odniesieniu do województwa śląskiego: 70,5%.

W ostatnich latach, zarówno w gminie, jak i w kraju, można zaobserwować nasilający się **proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy systematycznie rośnie.**

Na koniec 2021 roku (według danych Urzędu Gminy Ślemień) osoby starsze (czyli osoby w wieku 60 lat i więcej - stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych) stanowiły 23,58% ogółu mieszkańców, podczas gdy według danych w 2012 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 19,60%.

Udział osób starszych w liczbie ludności gminy jest zbliżony do danych dla województwa śląskiego, które zamieszkiwało ponad 27% osób powyżej 60-tego roku życia i powiatu żywieckiego - około 24%.

W strukturze osób starszych dominują osoby względnie najmłodsze (w grupie wieku 60–64 lata – ok. 28%), udział pozostałych grup jest wraz ze wzrostem wieku niższy. Wśród tej grupy część osób jest nieaktywna zawodowo. Natomiast osoby powyżej 70 roku życia stanowią ponad 11% ogółu mieszkańców Gminy Ślemień, w tym w wieku powyżej 80 lat – około 4% całej populacji.

Analizując dane w podziale na sołectwa, należy zauważyć, iż największy odsetek osób powyżej 60 roku życia w stosunku do populacji występuje w Lasie – ponad 24% ogółu liczby mieszkańców sołectwa, natomiast najniższy w Koconiu: 22,96% populacji.

Zgodnie z „**Prognozą ludności gmin na lata 2017–2030**” opracowaną przez GUS, w kolejnych 8 latach populacja gminy zwiększy się o ponad 2%. Największy wzrost prognozuje się w liczbie osób starszych, tj. w grupie wiekowej powyżej 60 roku życia - o 8,5%, w tym: powyżej 80 lat o 4,3%.

Zmiany demograficzne będą miały znaczące i wielowymiarowe skutki społeczno-gospodarcze, wymuszające konieczność zapewnienia i zwiększenia dostępności do odpowiednich usług publicznych zwłaszcza dla osób starszych, w tym: profilaktycznych, zdrowotnych, opiekuńczych, rekreacyjnych, czy aktywnej integracji.

1.1.2. EDUKACJA I WYCHOWANIE

Na terenie gminy funkcjonuje tylko jedna **Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Ślemieniu**. W 2020 roku liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczycielski w Gminie Ślemień wyniosła: średnio 12 osób, w województwie śląskim ponad 12, a w powiecie żywieckim: 11 osób. Natomiast liczba etatów nauczycielskich przypadających na 1 oddział stanowiła odpowiednio w gminie: 1,5 etatu, w regionie: 1,4 oraz w powiecie: 1,4. Średnia liczba uczniów przypadająca na 1 oddział wyniosła około 18 osób i w odniesieniu do przeciętnych wartości dla regionu i powiatu również nie zaobserwowano znacznych odchyleń.

O dobrym poziomie nauczania na poziomie podstawowym świadczą przede wszystkim osiągnięcia z egzaminu ósmoklasisty. W latach 2019-2021 średnie wyniki uczniów z obszaru Gminy Ślemień były wyższe - zwłaszcza z matematyki - lub porównywalne do przeciętnych wartości dla powiatu żywieckiego i województwa śląskiego.

Wychowanie przedszkolne na obszarze Gminy Ślemień realizowane jest w funkcjonującym **Przedszkolu Publicznym w Ślemieniu wraz z oddziałem placówki w Lasie**. W 2020 roku: 6 oddziałów zapewniało miejsca dla 121 uczęszczających dzieci. W ciągu ostatnich 10 lat, liczba dzieci w przedszkolach ulegała nieznacznym wahaniom i zwiększyła się na koniec okresu o ok. 1%.

Na obszarze Gminy Ślemień w 2020 roku: **82,6% dzieci zostało objętych wychowaniem przedszkolnym**. W ostatnich 10 latach **wartość ta wzrosła jedynie o ponad 2 punkty procentowe**. Wskaźnik ten dla gminy jest jednak niższy od średniej dla powiatu żywieckiego: 88,8% i województwa śląskiego: 91,3%.

W Gminie **Ślemień nie ma zapewnionej opieki instytucjonalnej w formie żłobka dla dzieci do 3 lat**. Funkcjonuje tutaj jedynie Klub Malucha Jeżyki z siedzibą w Lasie. Zgodnie z danymi GUS za 2021 rok, odsetek dzieci objętych opieką wyniósł tylko 19,8% ogółu mieszkańców gminy w wieku do 3 lat.

Wyzwaniem w tej dziedzinie staje się dalszy rozwój infrastruktury i doposażenie placówek oświatowych, jak również podniesienie jakości i efektywności edukacji w zakresie kompetencji kluczowych, społecznych, proinnowacyjnych, przedsiębiorczych i prozdrowotnych. Dodatkowo koniecznym staje się zapewnienie różnorodnej oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz zmniejszające trudności w nauce dzieci o specjalnych potrzebach.

1.1.3. POLITYKA SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

Instytucją świadczącą pomoc społeczną na terenie Gminy Ślemień jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu** realizujący szereg zadań ustawowych i programów, w tym w zakresie wspierania rodziny, osób niepełnosprawnych jak również „Czyste Powietrze”.

Według danych GOPS za 2021 rok, w Gminie Ślemień **liczba korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji wyniosła 59 osób, co stanowiło około 1,7% mieszkańców gminy**. W ciągu ostatnich 5 lat liczba ta systematycznie malała i na koniec analizowanego okresu zmniejszyła się o około 48%. Liczba świadczeniobiorców jest niższa od przeciętnej wartości dla gmin powiatu żywieckiego (192 osoby) oraz od średniej dla województwa śląskiego (496 osób). Niższy udział osób objętych pomocą społeczną nie zawsze stanowi korzystne zjawisko wskazujące na poprawę sytuacji życiowej, ponieważ zmiany w znacznej mierze wynikają z przepisów prawnych (mniejsza grupa osób może uzyskiwać uprawnienia do otrzymywania odpowiednich świadczeń).

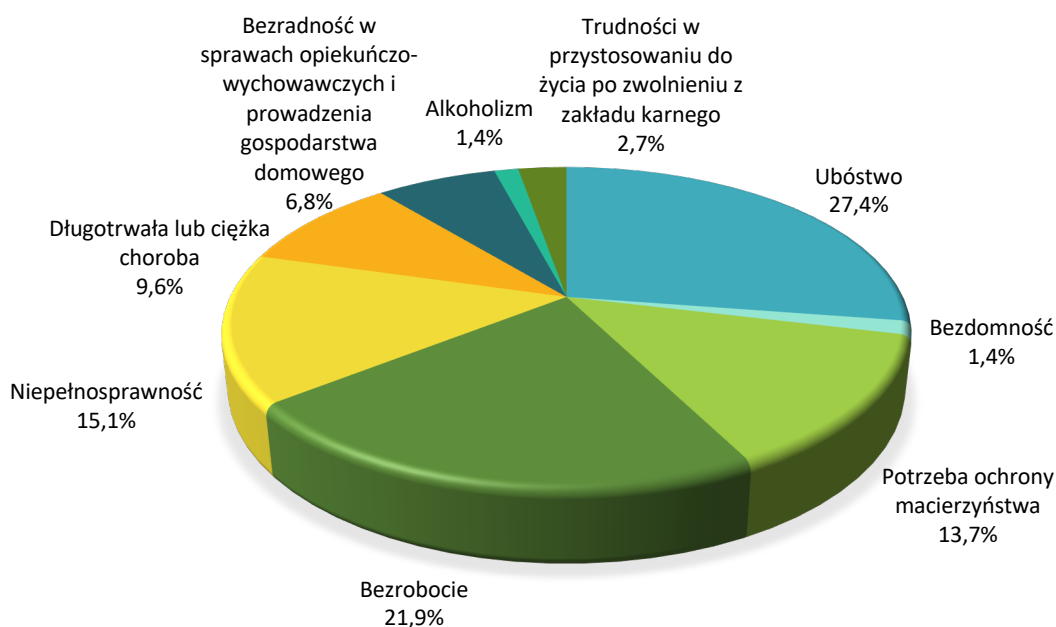
Z wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przesłanek, które stanowią podstawę udzielenia pomocy społecznej, w Gminie Ślemień według danych za 2021 rok, do najczęstszych powodów udzielania

wsparcia rodzinom zalicza się **ubóstwo: 27,4% ogółu rodzin oraz bezrobocie: 21,9%, niepełnosprawność: 15,1% i potrzebę ochrony macierzyństwa: 13,7%.**

Analizując dane w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Ślemień, największy udział w liczbie ludności danego sołectwa korzystających z pomocy społecznej odnotowuje się w Lasie, w którym 7,2% populacji stanowią osoby w rodzinach korzystających z pomocy GOPS, przede wszystkim ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa: 2,1%, ubóstwo: 1,7%, a następnie bezrobocie: 1,7%. Nieznacznie mniejszy problem obserwuje się w miejscowości Ślemień, gdzie 5,5% mieszkańców to osoby w rodzinach objętych wsparciem, również ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa: 1,9%, ubóstwo: 1,2% i bezrobocie: 1,1%. Najniższy wskaźnik występuje w Koconiu – tylko 0,4% mieszkańców.

Największy odsetek rodzin zamieszkujących Las korzysta ze wsparcia GOPS z powodu ubóstwa – ponad 30% oraz niepełnosprawności – około 23%. Natomiast w Ślemieniu: najczęstszą przesłanką jest ubóstwo i bezrobocie –ponad 25% ogółu rodzin w ramach każdej przesłanki.

Rysunek 4. Struktura powodów przyznania pomocy społecznej rodzinom w Gminie Ślemień w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ślemieniu

W miejscowości Ślemień funkcjonuje Ośrodek Zdrowia który zapewnia m.in. podstawową opiekę zdrowotną, w tym opiekę lekarza rodzinnego.

W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy zmuszeni są do korzystania z usług medycznych w większych ośrodkach miejskich: Żywcu lub w Bielsku – Białej.

Na obszarze gminy funkcjonuje również 1 apteka.

Według dostępnych danych GUS, w latach 2012-2020 **wzrosła o 6,74% liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej** udzielanych pacjentom w placówce działającej na terenie gminy, tj. z 9494 sztuk w 2012 roku do 10134 sztuk w 2020 roku.

Najbliższy szpital powiatowy zlokalizowany jest w Żywcu, w którym funkcjonują następujące oddziały: chorób wewnętrznych, intensywnej terapii, neonatologii, położnictwa i ginekologii, pediatrii, chirurgii ogólnej, ortopedii, rehabilitacji, Szpitalny Oddział Ratunkowy, jak również poradnie specjalistyczne, tj. neurologiczna, ginekologiczno-położnicza, chirurgiczna, gastro-enterologiczna, ortopedyczna, preluksacyjna, rehabilitacyjna, medycyny pracy, POZ nocna i świąteczna.

Porównując wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 łóżko w szpitalach ogólnych, w województwie śląskim osiągał on w 2020 roku wartość najniższą w kraju: 198 osoby/łóżko, a w powiecie żywieckim ponad 444 osoby/łóżko – co wskazuje na **niekorzystną sytuację w zakresie dostępności do szpitalnej opieki zdrowotnej** na obszarze powiatu żywieckiego.

Na obszarze Gminy Ślemień **nie działa żaden dom pomocy społecznej oraz inny dom opieki lub dom seniora** wpisany do rejestru pn.: „Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku prowadzonym w ramach działalności statutowej lub gospodarczej, prowadzonego przez Wojewodę Śląskiego”.

Wyzwaniem staje się poprawa jakości i dostępności usług społecznych, w tym profilaktyki zdrowotnej, usług opiekuńczych i włączenia społecznego zwłaszcza skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – z uwzględnieniem procesów demograficznych.

1.1.4. MIESZKALNICTWO

Według dostępnych danych GUS, na koniec 2020 roku na obszarze gminy zlokalizowane były łącznie 1182 **budynki mieszkalne (przede wszystkim jednorodzinne)** – w różnym stanie technicznym, w tym 1200 mieszkań, których liczba w ciągu ostatnich 10 lat wzrosła o 8,88%. Przeciętna powierzchnia użytkowana 1 mieszkania wynosi: 85 m², liczba izb na 1 mieszkanie: 4,20 sztuk, a na 1 mieszkanie przypadają ponad 2 osoby. Znaczna większość mieszkań wyposażonych jest w wodociąg: 94,5%, łazienkę: 86,0% oraz centralne ogrzewanie – ponad 76,5% ogółu.

Na 1 mieszkańca Gminy Ślemień przypada średnio 31,3 m² powierzchni mieszkalnej – co stanowi wyższą wartość w porównaniu z danymi dla województwa śląskiego: 28,8 m² i porównywalna ze średnią dla powiatu żywieckiego: 31,0 m². Natomiast na 1000 mieszkańców w gminie przypada: 367,9 mieszkań, w powiecie: 347,3, a w województwie: 401,5. Wyższa wartość dla regionu związana jest z występowaniem znacznie większej liczby mniejszych mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Natomiast w gminie – ze względu na jej charakter - przeważają budynki mieszkalne jednorodzinne.

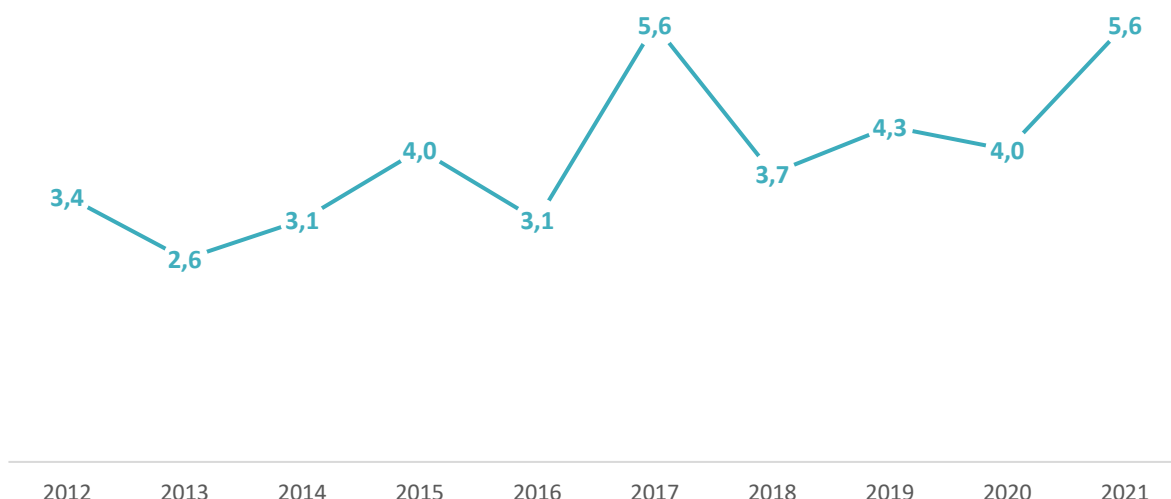
Na koniec 2020 roku, **udział ludności korzystającej na terenie gminy z sieci wodociągowej wyniósł: 37,2%, a kanalizacyjnej: 37,4%**. Wskaźniki dla gminy są znacznie niższe od średniej wartości dla powiatu żywieckiego, gdzie wyniosły odpowiednio: 60,7% i 80,3% oraz w przypadku sieci kanalizacyjnej od regionu śląskiego: 95,9% i 78,9%. Znaczna część mieszkańców Gminy Ślemień korzysta z własnych ujęć wody i zbiorników bezodpływowych.

W ostatnich 10 latach **wskaźnik liczby mieszkań oddanych na 1000 ludności** ulegał nieznacznym wahaniom z 2,6 w 2013 roku (gdzie był najniższy) do 5,6 w 2021 roku. Na koniec 2021 roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Ślemień była wyższa od średniej dla województwa śląskiego: 3,8 oraz powiatu żywieckiego: 4,3 – co świadczy **o rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego na jej obszarze**. Należy podkreślić, iż w analizowanym okresie wskaźnik ten systematycznie wzrasta.

Analizując **komunalne zasoby mieszkaniowe w 2021 roku**: 12 lokali będących własnością Gminy Ślemień stanowiło mieszkania komunalne. Gmina nie zapewnia mieszkań socjalnych i chronionych.

W związku z powyższym istnieje konieczność budowy lub modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarze gminy w celu podłączenia ludności do zbiorowego systemu, jak również rozwój zasobów mieszkalnictwa socjalnego i chronionego.

Rysunek 5. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Ślemień w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.1.5. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

W Gminie Ślemień funkcjonują następujące samorządowe instytucje kultury: Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu, Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu oraz Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu.

Początki działalności **Gminnego Ośrodka Kultury** (GOK) datuje się na 1959 rok. Była to inicjatywa pionierska w skali całego kraju. Obecnie siedziba GOK mieści się w nowoczesnym budynku: Centrum Społeczno-Kulturalnym w Ślemieniu – zrewitalizowanym i oddanym do użytkowania w 2022 roku. Instytucja organizuje zajęcia, warsztaty, koncerty, konkursy kulturalne i edukacyjne dla różnych grup wiekowych, w tym ogólnopolski Konkurs Kolęd i Pastoralek. GOK prowadzi również placówkę wsparcia dziennego – świetlicę dla dzieci i młodzieży.

W ciągu ostatnich 5 lat **zmniejszyła się o ponad połowę liczba imprez kulturalnych i ich uczestników** organizowanych przez instytucję kultury, przede wszystkim ze względu na pandemię COVID-19 oraz modernizację budynku GOK.

Wskaźnik: centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności dla Gminy Ślemień wyniósł: 2,8 sztuki i był ona znacznie korzystniejszy od średniej wartości dla powiatu żywieckiego i województwa śląskiego, która wyniosła około 1 sztuki na 10 tys. mieszkańców.

Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu, podobnie jak GOK, oprócz głównej działalności statutowej realizuje zajęcia, warsztaty, konkursy, kiermasz książki oraz świadczy usługę: „Książka na telefon”, jak również zapewnia dostęp do katalogu książek on-line. Na koniec 2021 roku na 1 placówkę biblioteczną w gminie przypadało 1766 mieszkańców – wskaźnik ten był korzystniejszy w porównaniu ze średnią dla województwa śląskiego: 5757 osób i powiatu żywieckiego: 3520 osób.

Jednakże, w latach 2017-2021 zmalała o ponad 35% liczba czytelników przypadających na 1000 ludności gminy i wyniosła na koniec ostatniego roku: 88 osób. W odniesieniu do średnich danych innych jednostek kształtuje się ona niekorzystnie, ponieważ średnia wartość dla regionu wyniosła 133, a dla powiatu: 117 czytelników na 1000 ludności. Należy jednak podkreślić, iż gmina pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych obszarów w zakresie zgromadzonego księgozbioru, który każdego roku wzrastał i na koniec

2021 roku wyniósł: 4148,4 woluminów na 1000 ludności - w porównaniu do regionu: 3417,5 i powiatu: 3507,9.

Na **zmniejszenie się liczby czytelników w gminie** mają wpływ głównie dwa czynniki nakładające się na siebie tj. zmiana lokalizacji biblioteki w 2019 roku - przeniesienie do lokalu zastępczego oddalonego od centrum z powodu remontu budynku GOK oraz pandemia Covid 19, która wymusiła całkowite zamknięcie bibliotek i ograniczenie dostępu do księgozbioru. Obecnie Gminna Biblioteka Publiczna nadal mieści się w lokalu zastępczym zatem wyznaniem staje się budowa lub rozbudowa istniejącego budynku w celu utworzenia nowej siedziby wraz z jego wyposażeniem, cyfryzacją i digitalizacją zasobów.

Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu jest najmłodszym muzeum typu skansenowego w Polsce i trzecim w Województwie Śląskim. Odzworowuje on układ urbanistyczny i zabudowę wsi Beskidu Żywieckiego. Na obszarze ponad 6 ha posadowionych zostało już 19 zabytkowych obiektów architektury. Nadrzędną zasadą, która przyświecała podczas translokowania budynków na teren skansenu był postulat przeniesienia możliwie maksymalnej ilości oryginalnego, zabytkowego materiału. Dzięki temu można tutaj podziwiać budynki autentyczne, pochodzące z różnych okresów, będące perełkami architektury beskidzkiej.

W Parku Etnograficznym znajduje się kilkanaście obiektów, w tym: budynek szkoły z 1900 roku, XIX-wieczny spichlerz, kompletna zagroda chłopska z domem mieszkalnym z 1895 roku, kuźnia z początku XX wieku, chałupa bogatego chłopa z 1911 roku, dom z 1901 roku wzniesiony w stylu wołoskim, chałupa zielarki, chata z unikatowymi detalami snycerskimi wykonanymi w stylu alpejsko-tyrolskim, małomiasteczkowa apteka oraz tartak o napędzie wodnym.

We wnętrzach budynków zrekonstruowano wystrój oraz urządzono ekspozycje obrazujące wszelkie aspekty życia górali. Ponadto na terenie parku znajdują się dwie piwniczki - półziemianki oraz trzy studnie - każda o innym sposobie pobierania wody, całość uzupełniają przydrożne krzyże i kapliczki.

Zgodnie z danymi GUS w ciągu ostatnich 5 lat **zmniejszyła się o około połowę liczba zwiedzających muzeum** z 22899 osób w 2017 roku do 11600 osób w 2021 roku – zwłaszcza w wyniku ograniczenia działalności ze względu na pandemię COVID-19.

W 2021 roku liczba zwiedzających na 10 tys. mieszkańców wyniosła 32713 osób i wskaźnik ten był znacznie korzystniejszy niż średnia dla Śląska: 1855 osób i powiatu żywieckiego: 2383 osoby – przede wszystkim ze względu na relatywnie niską liczbę mieszkańców, natomiast szeroki zasięg muzeum.

Należy podkreślić, że Gmina Ślemień pozytywnie się wyróżnia na tle innych lub większych jednostek samorządu terytorialnego, w tym gmin sąsiedzkich liczbą, różnorodnością i zakresem działalności instytucji kultury. Wyzwaniem staje się rozwój i wyposażenie instytucji, jak również poprawa oferty kulturalnej skierowanej do różnych grup odbiorców.

Do **niematerialnego dziedzictwa kulturowego**, obok tradycji, muzyki i obrzędów ludowych Górali Podbeskidzia oraz Żywieckiego Parku Etnograficznego, można zaliczyć m.in.:

Redykołka - ser. Ślemień ma swój niezamierzony wkład w rejestrację góralskich serów jako produktów prawnie chronionych przez Unię Europejską. Pierwszy dokładny opis wytwarzania redykołki - sera z chronioną nazwą pochodzenia, niejakiemu "kuzyna" znanego wszystkim oscypka, powstał w 1748 r. i pochodzi z tzw. instruktażu Państwa Ślemieńskiego.

Sanktuarium Jasna Górka. Historia sanktuarium rozpoczyna się objawieniem Matki Boskiej, po którym na Groń Kumorkowy zaczęli przybywać pielgrzymi z okolicznych miejscowości. Budowa kaplicy w Ślemieniu została rozpoczęta w latach 1858-1866. Dzięki temu miejsce to stało się przedmiotem kultu Maryjnego. Kaplica na "Jasnej Górcie" zbudowana jest na kamiennej grocie, w której tryska woda. Ma ona według wierzeń uzdrawiającą moc. Jest to miejsce bardzo często odwiedzane przez pielgrzymów (kilkadziesiąt

tysiący rocznie), a pielgrzymka, mimo iż jest formą nabożeństwa i ma przede wszystkim znaczenie religijne i historyczne, posiada także wiele cech ruchu turystycznego (odbywa się po określonych szlakach, kieruje do wybranego miejsca docelowego i wymaga zaspokojenia potrzeb recepcyjnych).

Gmina Ślemień posiada **szczególne walory krajobrazowe i turystyczno-wypoczynkowe**. Znaczną część jej obszaru porastają lasy (ponad 60% powierzchni). Od północy obszar gminy otoczony jest grzbieciem Beskidu Małego z wyróżniającym się szczytem Madohory (929 m npm). Jej południowa część położona jest w obrębie Beskidu Makowskiego (Średniego), a obszar doliny Łękawki stanowi część Kotliny Żywieckiej.

Dzięki swojemu położeniu i uwarunkowaniom, może się pochwalić atrakcyjnymi uwarunkowaniami geograficznymi, w tym do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej po niewysokich, aczkolwiek urokliwych szczytach Beskidu Małego i Średniego, z których często roztaczają się wspaniałe panoramy na Beskid Żywiecki z charakterystyczną kopułą Babiej Góry.

Część stoków oraz szczyt i partie trzyszczytowe Madohory tworzą unikatowy pod względem florystycznym i geologicznym rezerwat przyrody. Najbardziej urokliwymi pomnikami przyrody są jaskinie skalne „Na Czarnych Działach” w Ślemieniu oraz Jaskinia Komonieckiego w Lasie. Wejście do niej jest częściowo osłonięte oryginalnym wodospadem utworzonym przez strumień płynący po płycie stropowej jaskini. Ponadto we wsi Kocoń są dwa nieczynne kamieniołomy – jeden w Paśmie Pewelskim, a drugi na tzw. Przydawkach w Bramie Ślemieńskiej.

Urozmaicona rzeźba terenu i bogata szata roślinna tworzy bardzo dobre tereny dla **rekreacji i turystyki** (pieszej, konnej, rowerowej, ekoturystyki, etc.), rekreacji i różnych form czynnego wypoczynku. Na terenie gminy zlokalizowane są liczne **szlaki turystyczne**.

Do **obiektów zabytkowych stanowiących atrakcje turystyczne** zaliczyć można przede wszystkim: Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu, Kościół na Jasnej Górcie w Ślemieniu, Ruiny pieca hutniczego w Ślemieniu, kościół parafialny pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Ślemieniu.

Główną bazę noclegową stanowi Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu wraz z Filią Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lasie. Ponadto na terenie gminy znajduje się ośrodek wczasowy „Madahora” oraz wiele gospodarstw agroturystycznych.

Na obszarze Gminy Ślemień zlokalizowaną są **obiekty sportowe i rekreacyjne**, będące w zadowalającym i dobrym stanie technicznym, tj.: boiska sportowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne i park w Ślemieniu.

Głównym wyzwaniem staje się rozwój i modernizacja bazy sportowej, rekreacyjnej i turystycznej, jak również zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja turystyczna. Konieczne jest również zapewnienie odpowiedniej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, skierowanej zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

1.1.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W Gminie Ślemień podmiotami realizującymi zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego są: Komenda Powiatowa Policji w Żywcu, Komisariat Policji w Gilowicach, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Żywcu oraz ochotnicze straże pożarne funkcjonujące w każdym sołectwie.

Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Żywcu, w 2021 rok, przeprowadzono w Gminie Ślemień 360 interwencji, tj. 103 na 1000 ludności, natomiast przestępstw kryminalnych (wszczętych postępowań): 28, czyli 8 na 1000 ludności. Takie wskaźniki świadczą o **wyższym poziomie bezpieczeństwa publicznego** w gminie w porównaniu ze średnimi danymi dla województwa śląskiego, gdzie odnotowano ponad 21 przestępstw na 1000 ludności oraz obszaru działalności Komisariatu Policji w Gilowicach – około 12 na 1000 osób. Analizując powyższe dane w przekroju na sołectwa należy stwierdzić, iż największy problem

w zakresie przestępczości na 1000 mieszkańców występuje w Ślemieniu, gdzie odnotowano odpowiednio: 110 interwencji i 8 przestępstw kryminalnych, a następnie w Lasie: 97 interwencji i 10 przestępstw.

Natomiast w zakresie zagrożeń na drogach: najwięcej kolizji w 2021 roku miało miejsce w Ślemieniu – 16 sztuk. Jednakże w przeliczeniu na 1000 ludności to największa liczba: 18 zdarzeń na 1000 ludności przypadała w Koconiu. Ogółem liczba zagrożeń na drogach na obszarze gminy w 2021 roku wyniosła: 11 kolizji na 1000 ludności.

Do pozostałych czynników wpływających na bezpieczeństwo jest występowanie terenów osuwiskowych i predysponowanych do osuwania. Na terenie gminy występuje również zagrożenie powodziowe w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych oraz umiarkowane zagrożenie skutkami suszy.

Do największych zidentyfikowanych potrzeb w tym zakresie można zaliczyć konieczność doposażenia jednostek w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (tj. pożary, powódzie, czy osuwiska), jak również wprowadzenie monitoringu.

1.1.7. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego wyraża się m. in. poprzez **liczbę aktywnych organizacji pozarządowych** działających na danym terenie oraz liczbę zaangażowanych w ich działanie osób.

Zgodnie z danymi GUS za ostatnie 10 lat, liczba zarejestrowanych podmiotów na obszarze Gminy Ślemień nie uległa znacznym zmianom i na koniec 2021 roku wyniosła 9 jednostek, w tym: 1 fundacja oraz 8 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Większość organizacji bierze czynny udział w życiu społecznym gminy - angażują się w prace społeczne, czy organizację wydarzeń kulturalnych, czy sportowych.

W gminie liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10000 mieszkańców kształtuje się na poziomie: 25,48 sztuk. Dla powiatu żywieckiego wskaźnik ten wynosi: 33,23 sztuk, a województwa śląskiego: 30,43 sztuk - co oznacza, że Gmina Ślemień charakteryzuje się **niższą aktywnością społeczną** w porównaniu do przeciętnej wartości dla innych regionów.

O aktywności społecznej mieszkańców świadczy również ich **udział w wyborach powszechnych**. Analizując poziom frekwencji wyborczej w Gminie Ślemień od 2014 roku należy stwierdzić, iż najwyższy jej poziom odnotowano w wyborach prezydenckich (II tura) w 2020 roku, a najniższy w wyborach do parlamentu europejskiego w 2019 roku. **W latach 2014-2020 frekwencja wyborcza w Gminie Ślemień kształtowała się na wyższym poziomie** w porównaniu do średniej dla powiatu żywieckiego oraz województwa śląskiego.

Każdego roku Rada Gminy Ślemień przyjmuje „**Roczny Program Współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego**”. Zgodnie z analizą konkursów ofert na podstawie sprawozdań z realizacji programów w latach 2017-2021, należy zauważyć, że o ponad 50% wzrosła pula środków przeznaczonych na konkursy. Największy udział środków przypada na tematykę związaną z kulturą fizyczną i sportem.

Jednym z wyzwań w tej dziedzinie staje się integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem zmian demograficznych oraz ich aktywizacja społeczna i zawodowa.

1.2. WYMIAR GOSPODARCZY

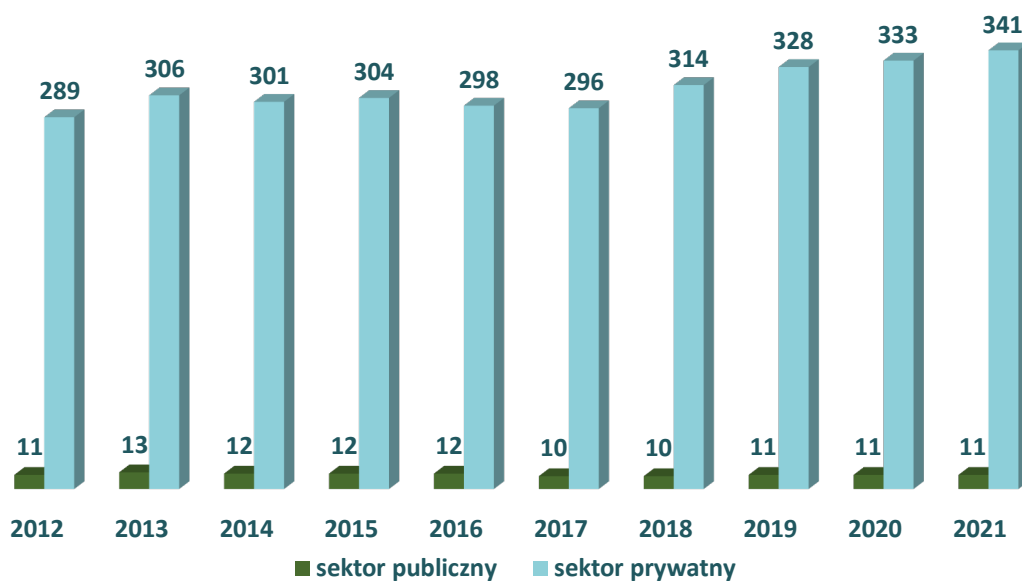
1.2.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na obszarze Gminy Ślemień na koniec 2021 roku funkcjonowały 352 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, w tym 11 z nich w ramach sektora publicznego – tj. 3,13% ogółu wszystkich jednostek.

Znaczną grupę w ramach sektora publicznego stanowią: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego: 5 podmiotów. Natomiast w sektorze prywatnym zarejestrowanych było 341 podmiotów, a największy udział stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą: 306 jednostek, tj. 89,74% ogółu podmiotów prywatnych, a następnie spółki handlowe – 2,35% oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne: 2,35%.

Na podstawie danych GUS za lata 2012-2021 obserwuje się **regularny wzrost podmiotów gospodarczych, zwłaszcza w sektorze prywatnym**. W ciągu analizowanego okresu czasu ich liczba ulegała nieznacznym wahaniom, aby zwiększyć się o prawie 18%. Największy wpływ miał wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o 17,24%. W sektorze publicznym liczba podmiotów utrzymuje się na tym samym poziomie. Można przyjąć, że wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON świadczy o **ożywieniu gospodarczym**.

Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Ślemień w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

O poziomie przedsiębiorczości świadczą również wskaźniki: **liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności**, która na koniec 2021 roku wyniosła w gminie: 100 jednostek oraz liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, tj.: 167,7 sztuk.

Wartość powyższych wskaźników była nieco niższa niż w powiecie żywieckim (odpowiednio: 108 i 178,7) oraz w województwie śląskim (114 i 195,1) – co oznacza, mniejszą aktywność gospodarczą mieszkańców gminy.

Natomiast liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie na 1000 ludności wyniosła 87 osób na koniec 2021 roku.

Analizując dostępne dane za 2020 rok w przekroju na sołectwa, wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności, kształtował się następująco: Kocoń: 79, Las: 99, Ślemień: 105. Zatem największą aktywnością gospodarczą wykazują się mieszkańcy Ślemienia.

Biorąc pod uwagę udział zarejestrowanych podmiotów w Gminie Ślemień według grup rodzajów działalności PKD, należy zauważyć, iż w ostatnich dziesięciu latach nieznacznie maleje on w branży związanej z rolnictwem leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, a wzrasta w pozostałej działalności.

W branży przemysł i budownictwo udział ten kształtuje się na zbliżonym poziomie.

Wg danych na koniec 2021 roku udział podmiotów według grup rodzajów działalności w gminie przedstawiał się następująco: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 2,56%, przemysł i budownictwo: 36,36%, pozostała działalność: 61,08%. Dane dla gminy zbliżone są do średnich wartości powiatu żywieckiego. Jednak w porównaniu do wartości dla regionu śląskiego o ponad 14 punktów procentowych większy udział stanowią podmioty z zakresu przemysłu i budownictwa - kosztem pozostałej działalności.

Zgodnie z klasyfikacją dla sektora prywatnego według klasyfikacji PKD, najwyższy udział podmiotów gospodarczych w Gminie Ślemień w 2021 roku odnotowano w ramach sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle: 33,43% następnie w sekcji F. Budownictwo: 22,87% oraz C. Przetwórstwo przemysłowe: 13,78%.

W ciągu ostatnich 10 lat zwiększyła się liczba podmiotów w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna o 100% oraz F – Budownictwo o 56%.

Na obszarze Gminy Ślemień funkcjonują wyłącznie mikro i małe przedsiębiorstwa. W 2021 roku: 97,16% podmiotów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników, a następnie małe firmy (10 – 49 pracowników), tj. 2,84%. Struktura podmiotów według klas wielkości jest zbliżona do przeciętnych wartości dla powiatu i regionu.

Gmina Ślemień nie posiada terenów inwestycyjnych przeznaczonych do sprzedaży lub dzierżawy.

Kluczowym staje się zatem kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz promocja i zachowanie lokalnej przedsiębiorczości, tradycyjnych wyborów charakterystycznych dla gminy i zachowujących lokalną tożsamość. Do największych wyzwań zaliczyć można również wsparcie rozwoju firm działających w sektorze usług, branżach nowoczesnych technologii oraz uzbrojenie terenów inwestycyjnych w odpowiednią infrastrukturę techniczną.

1.2.2. RYNEK PRACY

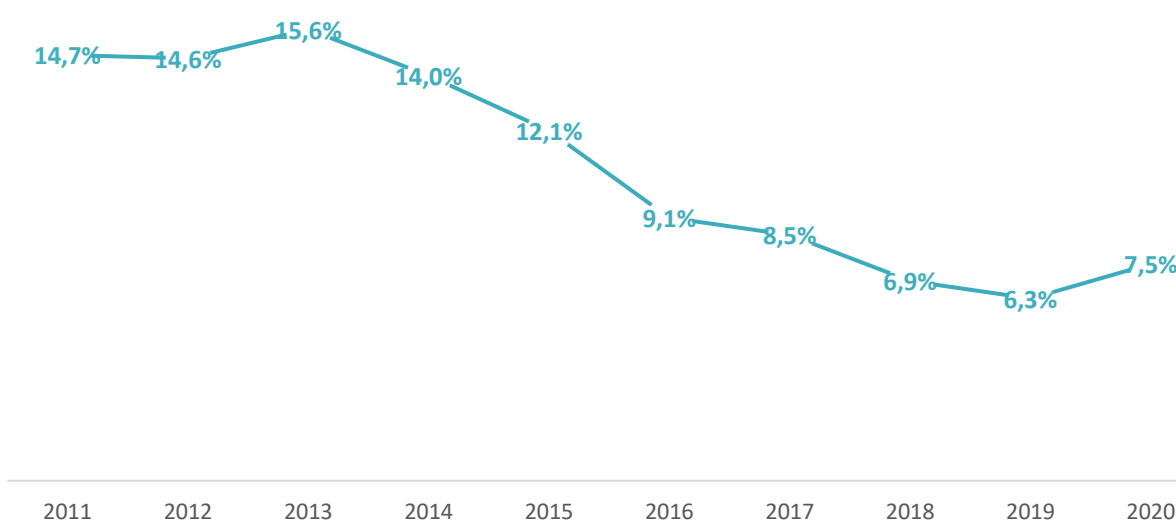
Według stanu na koniec 2020 roku w Gminie Ślemień **na 1000 ludności przypadało tylko 96 pracujących**. Wartość wskaźnika wzrosła w ciągu ostatnich dziesięciu lat o 21,5%. Ponad 57% pracujących stanowią kobiety. Porównując: w powiecie żywieckim na 1000 ludności przypadało 175 osób, a w województwie śląskim: 275 osób. Niższa wartość wskaźnika dla gminy może świadczyć o większym udziale osób zatrudnianych sezonowo (np. w budownictwie) oraz osób biernych zawodowo, czy bezrobotnych.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy: 458 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 55 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi minus 403.

Ponad 22% osób aktywnych zawodowo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 39,4% w przemyśle i budownictwie, a 14,2% w sektorze usługowym (handel, naprawa

pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). W 2020 roku przeciętne **miesięczne wynagrodzenie brutto** w powiecie żywieckim (w którym zlokalizowana jest Gmina Ślemień) wynosiło 5.012,00 zł - co odpowiadało ponad 91% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie śląskim. W ciągu ostatnich 10 lat wzrosło ono o prawie 41%. Według dostępnych danych GUS, w latach 2011-2020 **stopa bezrobocia** w Gminie Ślemień była zazwyczaj wyższa od średniej dla województwa śląskiego i powiatu żywieckiego. Na koniec 2020 roku wyniosła odpowiednio: 7,5% - dla gminy, 7,4% - dla powiatu oraz 4,9% - dla regionu. Najwyższy poziom bezrobocia w gminie zanotowano w 2013 roku, tj. 15,6% - i od tego czasu ulegało ono zmniejszeniu, jednakże na koniec 2020 roku nieznacznie wzrosło do 7,5%.

Rysunek 7. Stopa bezrobocia w Gminie Ślemień w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu pracy w Katowicach na koniec 2021 roku: ponad 61% zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły kobiety, a 55% - osoby długotrwale bezrobotne. Największy udział stanowili bezrobotni o niższym poziomie wykształcenia, tj. zasadnicze zawodowe - około 33% oraz 25% - gimnazjalnym i niższym. Analizując strukturę wiekową należy stwierdzić, że ponad 26% osób zarejestrowanych w PUP w Żywcu należało do grupy: 45-54 lat, a 23%: 35-44 lat.

Do zidentyfikowanych problemów zaliczyć można również niedostateczny poziom kwalifikacji i kompetencji kluczowych, zwłaszcza w branżach rozwijających się, w tym: nowoczesnych technologii. Poważnym wyzwaniem jest aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo, m.in. poprzez zdobycie wiedzy i umiejętności zgodnie z zapotrzebowaniem na rynku pracy oraz stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości zapewniających nowe miejsca pracy na obszarze gminy.

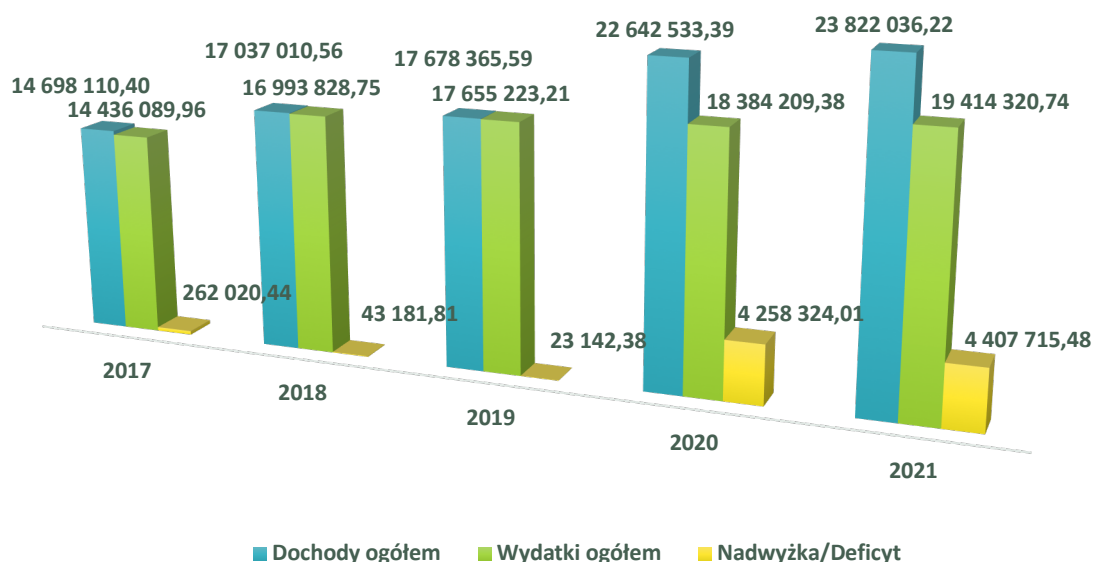
1.2.3. FINANSE SAMORZĄDOWE

W latach 2017-2021 **dochody budżetu** Gminy Ślemień ulegały systematycznemu zwiększaniu się. W 2017 roku wyniosły one ponad 14,698 mln zł, by w roku 2021 wzrosnąć o 62,08% do poziomu 23,822 mln zł. W 2017 roku dochody bieżące stanowiły 97,95% dochodów ogółem, tj. 14,396 mln zł, a w 2021 roku: 81,31% - tj. 19,369 mln zł. Natomiast wartość dochodów majątkowych ulegała znacznym wahaniom od 0,302 mln zł w 2017 roku do 4,571 mln zł w 2020 roku.

Wydatki bieżące na koniec ostatniego roku stanowiły: 91,57% ogółu wydatków, tj. 17,778 mln zł. **Wydatki majątkowe** najniższy poziom osiągnęły w 2017 roku tj. 1,044 mln zł, natomiast najwyższy na koniec 2018 roku tj. 2,098 mln zł.

Najwyższy poziom **nadwyżki budżetowej** wystąpił w 2021 roku: 4,407 mln zł. W analizowanym okresie nie wystąpił deficyt budżetowy.

Rysunek 8. Kształtowanie się dochodów, wydatków i nadwyżki budżetowej/deficytu budżetowego Gminy Ślemień w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań rocznych z wykonania budżetu Gminy Ślemień

Przychody budżetu pochodzą w głównej mierze z tytułu zaciągniętych pożyczek, wolnych środków oraz niewykorzystanych środków pieniężnych. Najwyższy poziom przychodów w analizowanym okresie odnotowano w 2021 roku, tj.: 3,446 mln zł. **Rozchody budżetu** związane są ze spłatą otrzymanych krajowych pożyczek oraz kredytów. Najwyższy ich poziom odnotowano w roku 2020, tj. 1,266 mln zł.

Zadłużenie gminy w latach 2017-2021 wynika z zaciągniętych kredytów i pożyczek. Najniższy jego poziom nastąpił w 2021 roku, tj. 3,356 mln zł. Odnotowuje się jego spadek od 2019 roku. Coroczna **obsługa długu** w analizowanym okresie kształtowała się w przedziale od ok. 65 tys. zł – 170 tys. zł.

Z porównania **wartości wskaźnika G** - dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin na 2022 rok wynika, że Gmina Ślemień uplasowała się na 9 pozycji wśród gmin powiatu żywieckiego, a jej wysokość: 1332,17 zł jest tylko nieznacznie niższa od wartości gmin wiejskich ją wyprzedzających, ale o ponad 95% niższa od Miasta Żywiec.

Gmina Ślemień **zrealizowała inwestycje dofinansowane ze środków Unii Europejskiej i może wykazać się dużą skutecznością w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.**

1.3. WYMIAR PRZESTRZENNY

1.3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Obszar Gminy Ślemień położony jest w **zachodniej części makroregionu Beskidów Zachodnich**. Północna część gminy znajduje się w obrębie mezoregionu Beskidu Małego, południowa w obrębie Beskidu Makowskiego (Średniego), a obszar doliny Łękawki stanowi część Kotliny Żywieckiej. Najwyższym wzniesieniem jest znajdująca się w Beskidzie Małym Łamana Skała – inaczej Madohora (929 m n.p.m.).

Gmina Ślemień oddalona jest od stolicy województwa śląskiego - Miasta Katowice o ok. 98 km i ośrodka powiatowego: Miasta Żywiec - 16 km. Inne ośrodki miejskie powiązane komunikacyjnie ze Gminą Ślemień to: Bielsko-Biała – 44 km, Cieszyn – 78 km, Czechowice – Dziedzice – 50 km, Pszczyna – 62 km, Tychy – 79 km. Jednocześnie gmina zlokalizowana jest w odległości ok. 136 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice. W odległości około 28 km położony jest Korbielów, w którym znajduje się przejście graniczne południowej Polski.

Gmina jest dogodnie położona pod względem dostępności do układu komunikacyjnego. Przez północny teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 946 o znaczeniu regionalnym relacji Żywiec – Sucha Beskidzka, a także trzy drogi powiatowe. Jednakże niekorzystnie zlokalizowana jest w odniesieniu do dróg krajowych. Od drogi ekspresowej S1 w Żywcu dzieli ją 24 km, a DK28 w Suchoj Beskidzkiej: 20 km. Jednocześnie w gminie brakuje centrum przesiadkowego, a kolejnym problemem jest niski poziom rozwoju tras rowerowych i stan techniczny istniejącej sieci drogowej.

Drogi w wielu przypadkach nie posiadające zadowalających parametrów technicznych i jakości nawierzchni winny być sukcesywnie modernizowane, w oparciu o parametry normatywne. Główne potrzeby w zakresie układu komunikacyjnego gminy to:

- budowa, rozbudowa i remont układu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę lub modernizację ciągów pieszych, rowerowych, poboczy, organizację ruchu na skrzyżowaniach, oznakowania, zatok autobusowych, itp.
- zapewnienie dla poszczególnych obszarów dojazdu od drogi publicznej poprzez budowę dróg wewnętrznych.

Transport publiczny pomiędzy gminami i innymi ośrodkami miejskimi (np. Bielsko-Biała, Maków Podhalański, Sucha Beskidzka, Zawoja, Żywiec) zapewniają przede wszystkim prywatni przewoźnicy. Na obszarze Gminy Ślemień nie istnieje linia kolejowa. Najbliższy dworzec kolejowy zlokalizowany jest w Żywcu oraz Suchoj Beskidzkiej. Od 2013 roku głównym operatorem pasażerskich przewozów kolejowych, obsługującym połączenia kolejowe są Koleje Śląskie Sp. z o.o. (podmiot utworzony przez samorząd województwa śląskiego, który przejął obsługę połączeń od Przewozów Regionalnych Sp. z o.o.), w ramach linii: Katowice – Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawonia.

Od 2013 roku głównym operatorem pasażerskich przewozów kolejowych, obsługującym połączenia kolejowe w Żywcu są Koleje Śląskie Sp. z o.o. (podmiot utworzony przez samorząd województwa śląskiego, który przejął obsługę połączeń od Przewozów Regionalnych Sp. z o.o.), w ramach linii: Katowice – Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawonia.

Wyzwaniem staje się poprawa standardu poróżowania komunikacją zbiorową poprzez optymalizację i dostosowanie częstotliwości kursów oraz siatki połączeń do zmieniających się potrzeb mieszkańców, podniesienie jakości taboru i budowę lub modernizację miejsc przesiadkowych.

1.3.2. STOPIEŃ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Długość czynnej **sieci wodociągowej** w Gminie Ślemień na koniec 2021 roku wyniosła 27,1 km i zwiększyła się w porównaniu do 2012 roku o ponad 3 km. Liczba ludności korzystających z sieci wodociągowej według danych za 2021 roku wynosi 1.350 osób – ponad 38% populacji mieszkańców. Sieć wodociągowa w gminie obejmuje jedynie miejscowość Ślemień. Sołectwa Kocoń i Las nie są zwodociągowane, dlatego budynki zaopatrywane są z własnych ujęć wody.

Źródłem wody dla Gminy Ślemień jest ujęcie wody na potoku Frydziowski w Ślemieniu.

Jednym z poważnym problemów jest deficyt i przerwy w dostawie wody – zwłaszcza w sezonie letnim – m.in. ze względu na suszę.

Długość czynnej **sieci kanalizacyjnej** na koniec 2021 roku wyniosła 27,6 km i zwiększyła się w porównaniu do 2012 roku o ponad 4 km. Liczba ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej wg danych za 2021 roku wynosi 1.520 osób – co stanowi około 43% mieszkańców.

Ścieki z obszaru miejscowości Ślemień odprowadzone są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków znajdującej się w Ślemieniu.

Kluczowym wyzwaniem jest przede wszystkim rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Las i Kocoń.

Zaopatrzeniem mieszkańców w wodę, gospodarowaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych z terenu Gminy Ślemień zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Ślemieniu Sp. z o.o., który administruje siecią wodociągową, stacją uzdatniania wody oraz siecią kanalizacji sanitarnej i komunalną oczyszczalnią ścieków. Sieć niemal w całości stanowiąca własność Gminy Ślemień oddana jest do eksploatacji Zakładowi – na podstawie umowy dzierżawy.

Koncesję na **obrót, przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej** na omawianym terenie posiada TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Bielsku-Białej. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są poprzez napowietrzne linie 15 kV, stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz sieć (napowietrzną, kablową, napowietrzno-kablową i kablowo-napowietrzną) 0,4 kV.

Gmina Ślemień **nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego oraz sieci gazowej**. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest w ramach indywidualnych systemów ogrzewania (zwłaszcza zasilanych węglem kamiennym). W sezonie grzewczym występuje problem niskiej emisji wzmocniony przez ograniczoną możliwość przewietrzania zabudowań położonych w dolinie.

Na terenie gminy występują korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania **odnawialnych źródeł energii** (w tym: z energii słonecznej i wiatrowej), jednakże charakteryzuje się ona niskim poziomem rozwoju instalacji OZE.

Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej w ramach „Atlasu szerokopasmowego dostępu do internetu” na dzień 31.12.2021 roku na obszarze Gminy Ślemień penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 100 mb/s wyniosła: 91% i jest wyższa od średniej krajowej.

W związku z powyższym należy zaznaczyć, iż **na tle innych gmin dostępność i jakość internetu jest dobra**.

Na obszarze gminy działa 13 przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. Problemem jednak staje się poziom korzystania z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

Gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie gminy prowadzi Gmina Ślemień. Odpady selektywnie zbierane można było bezpłatnie przekazać do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Żywcu. W gminie w 2020 roku wyprodukowano łącznie na 1 mieszkańca: 212,4 kg odpadów, w tym: 62,4 kg – zmieszanych oraz 150,0 kg odpadów segregowanych. W porównaniu do danych województwa (odpowiednio: 220,5 kg - zmieszanych i 175 kg - segregowanych) oraz powiatu żywieckiego (112,6 kg - zmieszanych i 165,7 kg - segregowanych), mieszkańcy gminy wytwarzają mniejszą ilość odpadów na 1 mieszkańca. Również znacznie korzystniej wypada gmina na tle województwa i powiatu jeżeli chodzi o procentowy udział odpadów segregowanych na 1 mieszkańca w ilości odpadów ogółem, który wynosi: 70,62%, dla województwa śląskiego: 44,36% i powiatu żywieckiego: 59,54%.

Na terenie gminy występują **nielegalne wysypiska** odpadów komunalnych.

Część budynków, zwłaszcza mieszkalnych pokryta jest materiałami zawierającymi **azbest**, jak również wymaga **termomodernizacji** ze względu na niską efektywność energetyczną.

W budynkach instytucji publicznych koniecznym jest zapewnienie **dostępności** (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej) przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier, a także likwidacji barier architektonicznych w przestrzeniach wspólnych oraz komunikacyjnych.

W związku z powyższym jednym z największych wyzwań staje się modernizacja i rozwój istniejącej infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska naturalnego, rozwoju przedsiębiorczości i zapewniającej wysoką jakość życia mieszkańców.

1.3.3. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Zanieczyszczenie powietrza

Na obszarze Gminy Ślemień nie ma większych emitorów zanieczyszczeń powietrza.

Głównymi, lokalnymi źródłami zanieczyszczeń jest indywidualny system grzewczy oraz komunikacja. Ogrzewanie budynków funkcjonuje w oparciu o indywidualne źródła ciepła opalane węglem (ponad 85%), a następnie drewnem (biomasą około 10%).

Powoduje to emisję znacznych ilości pyłu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i tlenku węgla.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim (Raport wojewódzki za rok 2020) jest dokonywana w pięciu strefach; Gmina Ślemień zaliczana jest do strefy śląskiej, obejmującej obszar województwa poza miastami na prawach powiatu.

W wyniku przeprowadzonej oceny jakości powietrza w kryteriach ochrony zdrowia dla strefy śląskiej obejmującej Gminę Ślemień uzyskano wyniki wskazujące na klasę C.

Klasę C wyznacza się jeżeli stężenia zanieczyszczeń na badanym terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji w przypadku, gdy margines jest określony. W odniesieniu do kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia stwierdzone zostały w strefie śląskiej ponadnormatywne stężenia substancji: pył zawieszony PM₁₀, benzo(a)piren w pyłe PM₁₀ oraz pył zawieszony PM_{2,5}.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW). Rok 2020 był drugim w trzecim trzyletnim okresie

obowiązywania Planów Gospodarowania Wodami w latach 2016-2021. Badania prowadzono zgodnie z Aneks nr 1 do „Programu państwowego monitoringu środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód.

Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178). Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem. Z danych Polskiego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, iż Gmina Ślemień położona jest w rejonie następujących jednolitych części wód powierzchniowych należących do dorzecza Wisły (zlewnia: Mała Wisła (bez Przemszy)), tj.

- PLRW20001221327899 Łękawka: stan/potencjał ekologiczny: dobry, stan chemiczny: poniżej stanu dobrego, stan: zły, ryzyko: zagrożona;
- PLRW200012213469 Stryszawka: stan/potencjał ekologiczny: dobry, stan chemiczny: nie badano, stan: zły, ryzyko: zagrożona.

W 2017 roku w rejonie gminy Ślemień w JCWP Stryszawka oraz JCWP Łękawka kontynuowano badania tych substancji, które przekraczały normy środowiskowe dla substancji priorytetowych w latach poprzednich. JCWP Stryszawka w punkcie pomiarowym zlokalizowanym poza terenem gminy Ślemień (ujście) stwierdzono 2 klasę wód w badaniu elementów biologicznych i fizykochemicznych oraz zaklasyfikowano, jako wody o dobrym potencjale ekologicznym. Nie przeprowadzono badań stanu chemicznego. Uwagi dotyczą jedynie azotynów, których przekroczenia były w granicach niepewności pomiaru. JCWP Łękawka w punkcie pomiarowym zlokalizowanym poza terenem gminy Ślemień (ujście do Małej Wisły) stwierdzono 4 klasę wód w badaniu elementów biologicznych i fizykochemicznych oraz zaklasyfikowano, jako wody o słabym potencjale ekologicznym. Do elementów które klasyfikują wody do 4 klasy zaliczono: tlen, przewodność elektryczna, azot amonowy, azot Khejdala, azot amonowy.

Na terenie Gminy Ślemień, w jej północnej części, zlokalizowany jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 447 Zbiornik warstw Godula „Beskid Mały”.

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW). Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2018 r. w rejonie Gminy Ślemień, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r.,

poz. 85), które wyróżnia pięć klas jakości wód: klasa I – wody bardzo dobrej jakości, klasa II – wody dobrej jakości, klasa III – wody zadowalającej jakości, klasa IV – wody niezadowalającej jakości, klasa V – wody złej jakości oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd: stan dobry (klasy I, II i III), stan słaby (klasy IV i V).

W 2019 roku badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych. W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego. Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w powyższych punktach monitoringowym wykazała klasę jakości od pierwszej (punkt w Żywcu), drugiej jakości (punkt Milówka) do trzeciej jakości (również w Żywcu).

Zanieczyszczenie gleb

W Gminie Ślemień użytki zielone położone są na glebach mineralnych, które z uwagi na położenie na stokach i kamienistość gruntu w większości są niedostępne dla sprzętu mechanicznego.

W obrębie sołectwa Ślemień dominują gleby zwięzłe wytworzone z ilów pylistych całkowitych lub glin.

Według dostępnych danych za rok 2015 wynika, iż w 2015 roku w porównaniu do lat 1995-2000 wzrósł poziom metali ciężkich w glebach natomiast zmniejszył się poziom węglowodorów wielopierścieniowych aromatycznych. Przyczynami zanieczyszczenia gleb jest zanieczyszczenie powietrza oraz brak wapnowania. Największym zagrożeniem dla gleb w omawianym rejonie jest erozja wodna. Erozja intensywna występuje wzdłuż głównego cieku Gminy – Łękawki. Dochodzi do niej przeważnie na glebach brunatnych wylugowanych kwaśnych i brunatnych właściwych. Erozją silną objęte są niewielkie obszary rozrzucone na terenie Ślemienia i Lasu. Erozja bardzo silna występuje wyłącznie pod lasami w sołectwach Ślemień i Kocień.

Zagrożenie hałasem

Na terenie gminy głównym źródłem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu na tereny zabudowy, w tym zabudowy mieszkaniowej są pojazdy samochodowe i motocykle zwłaszcza na drodze wojewódzkiej DW 945 (8,6 km) oraz 3 odcinkach dróg powiatowych. Jednocześnie do zagrożeń zaliczyć można hałas przemysłowy i bytowy, w tym wynikający z pracy maszyn i urządzeń.

BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE

Badania społeczne przeprowadzono wśród mieszkańców gminy oraz pozostałych interesariuszy w miesiącu kwietniu 2022 roku – w formie ankietyzacji i wywiadów. Dotyczyło ono przede wszystkim oceny poziomu życia w gminie, stanu infrastruktury, najistotniejszych problemów i wyzwań, priorytetowych celów i zadań mających największy wpływ na rozwój gminy.

W zakresie oceny **jakości i warunków życia na obszarze gminy oraz stanu infrastruktury** znaczna część respondentów **na dobrym i bardzo dobrym poziomie oceniła przede wszystkim:**

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY
<ul style="list-style-type: none"> wychowanie przedszkolne szkolnictwo podstawowe pomoc społeczna działalność organizacji pozarządowych, w tym: stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich poczucie bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> placówki handlowo-usługowe 	<ul style="list-style-type: none"> walory krajobrazowe gminy system segregacji odpadów internet (światłowodowy/szerokopasmowy)

Najniższą ocenę respondenci przyznali w ramach następujących dziedzin, w tym za ich ograniczoną dostępność i jakość:

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY
<ul style="list-style-type: none"> opieka zdrowotna programy profilaktyki zdrowotnej usługi opiekuńcze (np. dla osób starszych lub niepełnosprawnych) oferta spędzania czasu wolnego (świetlice, kluby seniora) rynek najmu budynków lub lokali mieszkalnych udogodnienia dla osób niepełnosprawnych (w tym: bariery architektoniczne) w budynkach i miejscach publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> brak nowoczesnych przedsiębiorstw brak instytucji świadczących pomoc i usługi dla biznesu dostępność miejsc pracy i możliwość znalezienia zatrudnienia ograniczone usługi związane z podjęciem pracy albo zmianą zawodu (reorientacji zawodowej) baza turystyczna 	<ul style="list-style-type: none"> skomunikowanie gminy z większymi ośrodkami miejskimi stan techniczny dróg, ścieżek rowerowych, chodników, miejsc postojowych i parkingów transport publiczny poziom skanalizowania gminy infrastruktura melioracyjna i przeciwpowodziowa jakość powietrza atmosferycznego brak punktów ładowania pojazdów elektrycznych stan zagospodarowania przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, tereny zielone, miejsca spotkań) poziom edukacji ekologicznej mieszkańców

Pozostałe dziedziny zostały średnio ocenione na **przeciętnym poziomie**.

Do priorytetowych **inwestycji**, które miałyby największy wpływ na rozwój gminy w ciągu najbliższych lat, osoby biorące udział w badaniu (ponad 30% odpowiedzi, maksymalnie 10 możliwych do wyboru) wskazały:

Propozycja zadań inwestycyjnych	% odpowiedzi
Budowa i remont dróg, chodników, oświetlenia ulicznego	89%
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej	61%
Poprawa estetyki i stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych (w tym: urządzenie i/lub uporządkowanie placów, skwerów, parków, terenów zielonych, miejsc spotkań)	56%
Rozbudowa, modernizacja i doposażenie szkoły	56%
Budowa, modernizacja i doposażenie przedszkoli, żłobków, klubów dziecięcych	56%
Budowa i modernizacja świetlic wiejskich, miejsc spotkań mieszkańców, klubów seniora	44%
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej	44%
Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (w tym: boisk, placów zabaw, siłowni zewnętrznych)	39%
Budowa i remont parkingów i miejsc postojowych	33%

Do najpilniejszych **zadań nieinwestycyjnych** zaliczono następujące przedsięwzięcia o charakterze społecznym, zdrowotnym, kulturalnym (ponad 30% odpowiedzi, maksymalnie 10 możliwych do wyboru):

Propozycja zadań nieinwestycyjnych	% odpowiedzi
Poprawa dostępności i jakości programów i profilaktyki zdrowotnej oraz opieki zdrowotnej	72%
Poprawa dostępności i jakości edukacji szkolnej (w tym: wzrost liczby zajęć dodatkowych)	61%
Poprawa dostępności i jakości oferty kulturalnej dla mieszkańców oraz wzrost liczby wydarzeń kulturalnych	44%
Poprawa dostępności i jakości usług aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym: związanych z podjęciem pracy albo zmianą zawodu (reorientacji zawodowej)	39%
Poprawa dostępności i jakości opieki nad dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych (w tym: wzrost liczby nowych miejsc)	39%
Poprawa dostępności i jakości wychowania przedszkolnego (w tym: wzrost liczby nowych miejsc)	39%
Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych i asystenckich (np. dla osób starszych lub niepełnosprawnych)	39%
Utworzenie i działalność klubów oraz świetlic dla dzieci i młodzieży sprawujących opiekę oraz realizujących zajęcia pozaszkolne (w tym: edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne)	33%

WNIOSKI – ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SYTUACJA SPOŁECZNA	
<ul style="list-style-type: none"> • Stabilna liczba mieszkańców (w tym dodatnie saldo migracji) • Dobra jakość edukacji szkolnej i wychowania przedszkolnego • Znaczące zasoby dziedzictwa kulturowego oraz instytucji kultury • Lokalne tradycje i tożsamość kulturowa mieszkańców • Bogate zasoby przyrodnicze, walory krajobrazowe i turystyczno-wypoczynkowe • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • Dobra dostępność i jakość usług świadczonych przez opiekę społeczną • Funkcjonowanie świetlicy dla dzieci i młodzieży • Aktywność organizacji pozarządowych • Rosnący udział środków z budżetu gminy na współpracę z organizacjami pozarządowymi • Zadowalająca dostępność placówek handlowo-usługowych • Rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Ujemny przyrost naturalny • Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym • Znaczny wzrost udziału osób starszych w populacji • Ograniczona liczba miejsc w przedszkolach • Brak publicznego żłobka w celu zapewnienia opieki dzieciom do 3 lat • Niedostateczna oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży • Znaczny udział osób korzystających z pomocy społecznej zwłaszcza ze względu na ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, potrzebę ochrony macierzyństwa • Ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej i programów profilaktycznych • Niedostateczna oferta usług publicznych zwłaszcza dla osób starszych (w tym: opiekuńczych), brak klubu seniora • Niezadowalający poziom oferty i wyposażenia instytucji kultury • Niski poziom czytelnictwa wśród mieszkańców • Niedostateczna integracja społeczna mieszkańców (m.in. w ramach mikroinicjatyw, samopomocy sąsiedzkiej) • Ograniczona dostępność do programów aktywizacji społeczno – zawodowej • Zagrożenie uzależnieniami, zwłaszcza od alkoholu • Incydenty w zakresie dewastacji i niszczenia mienia • Zły stan techniczny niektórych obiektów, w tym budynków komunalnych i zabytków • Niedostateczna oferta i infrastruktura w zakresie rekreacji, aktywnego wypoczynku • Brak mieszkań socjalnych • Deficyt na rynku najmu budynków i lokali mieszkalnych • Ograniczona dostępność i ilość udogodnień dla osób niepełnosprawnych w budynkach i miejscach publicznych (w tym: bariery architektoniczne)

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SYTUACJA GOSPODARCZA	
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą • Malejący poziom bezrobocia • Rosnąca aktywność inwestycyjna Gminy Ślemień, w tym w zakresie pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczny poziom aktywności gospodarczej mieszkańców • Brak dużych, nowoczesnych przedsiębiorstw oraz instytucji otoczenia biznesu • Brak terenów inwestycyjnych w pełni wyposażonych przeznaczonych do sprzedaży/dzierżawy • Ograniczona dostępność miejsc pracy i możliwości znalezienia zatrudnienia • Ograniczone usługi związane z podjęciem pracy lub zmianą zawodu • Niedostateczny udział osób pracujących w liczbie mieszkańców • Utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, bezrobocie wśród kobiet i osób o niskim wykształceniu • Relatywnie niższe średnie miesięczne wynagrodzenie brutto • Niskie zróżnicowanie oferty i bazy turystycznej (gastronomiczno-noclegowej, rekreacyjnej) • Niedostateczny poziom kwalifikacji mieszkańców, w tym w zakresie kompetencji „cyfrowych” i kluczowych mieszkańców
SYTUACJA PRZESTRZENNA	
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom lesistości • Wysokie walory środowiska naturalnego, w tym lokalizacja obszarów cennych przyrodniczo i chronionych • Brak zakładów przemysłowych o dużej uciążliwości dla środowiska naturalnego • Zadowalająca jakość i dostępność szerokopasmowego Internetu • Zorganizowany system gospodarki odpadami i znaczny udział segregowanych odpadów • Pokrycie gminy planami miejscowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Niezadowalający poziom skomunikowania z większymi ośrodkami miejskimi • Niedostateczny stan techniczny infrastruktury drogowej, w tym ulic i chodników • Ograniczona dostępność tras i ścieżek rowerowych • Przeciętna jakość i dostępność połączeń w transporcie publicznym • Zanieczyszczenie powietrza oraz wód powierzchniowych • Zagrożenie powodziami, osuwiskami oraz innymi negatywnymi zmianami klimatu i brak odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie • Brak stałego monitoringu stanu środowiska naturalnego i zagrożeń • Deficyt w wyposażeniu jednostek do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych • Nieuporządkowane obszary zielone, w tym niedostateczny poziom ich zagospodarowania

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający poziom regeneracji, ochrony i wykorzystania obszarów chronionych (w tym: zachowanie bioróżnorodności) • Znaczny poziom zapotrzebowania na energię ciepłą i elektryczną przez istniejące budynki • Niedostateczny poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii • Niski odsetek mieszkańców posiadających dostęp do kanalizacji sanitarnej • Niezadawalający stan systemu wodociągowego, w tym: deficyt i przerwy w dostawie wody – zwłaszcza w sezonie letnim • Brak sieci ciepłowniczej i gazowniczej • Niezadawalająca dostępność i stan zagospodarowania przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, tereny zielone, miejsca spotkań) • Niedostateczny poziom cyfryzacji instytucji publicznych • Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców

SZANSE ROZWOJU	ZAGROŻENIA ROZWOJU
<ul style="list-style-type: none"> • Prospołeczna polityka państwa w zakresie wsparcia osób najbardziej potrzebujących, w tym seniorów • Dywersyfikacja źródeł energii i rozwój odnawialnych źródeł energii, trendy w zakresie polityki energetyczno-klimatycznej • Rozwój systemu komunikacyjnego i wzrost mobilności mieszkańców • Możliwość pozyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, w tym ze środków UE • Współpraca z samorządami i pozostałymi partnerami m.in. w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć i projektów ponadlokalnych • Rozwój gospodarki opartej na wiedzy i rynku „czystych technologii” • Wzrost liczby nowych turystów i osób odwiedzających gminę 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie się siły nabywczej w wyniku inflacji i kryzysu • Negatywne zmiany klimatyczne • Brak stabilności prawa • Niedostosowanie systemu opieki zdrowotnej i usług społecznych do zmian demograficznych i społecznych • Możliwe występowanie pandemii paraliżujących życie społeczne i gospodarcze • Pogarszająca się sytuacja finansów publicznych • Negatywne trendy demograficzne, w tym starzenie się społeczeństwa • Centralizacja władzy ograniczająca rolę samorządu lokalnego • Wzrost poziomu konkurencyjności sąsiadujących gmin • Brak zewnętrznych źródeł finansowania • Wzrost obciążeń finansowych dla budżetu gminy, zwłaszcza w zakresie finansowania oświaty

II. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM

W Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku określono wizję, misję oraz cele strategiczne i cele operacyjne w ramach 3 wymiarów: społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Cele przedstawiają stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju i pozostają w ścisłej relacji wynikowej z wnioskami z części diagnostycznej. Dodatkowo realizują istotny element strategii – wizję rozwoju, która obrazuje model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Wizja rozwoju to docelowy obraz gminy w przyszłości, do której należy dążyć realizując cele i działania określone w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku - angażując wszelkie niezbędne zasoby.

Misja określa cele i kierunki rozwoju gminy oraz stawia konkretne wyzwania przed jednostką samorządu terytorialnego.

Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju gminy, natomiast cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.

Do kluczowych wyzwań dla gminy w wymiarze przestrzennym można zaliczyć rozwój infrastruktury i usług w odpowiedzi na zmiany demograficzne oraz włączenie społeczne i wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców. Niniejsze wyzwanie należy również podjąć w wymiarze gospodarczym poprzez stworzenie atrakcyjnych miejsc pracy w wyniku rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i turystyki. Koniecznym staje się również poprawa jakości środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu, jak również zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wraz z rewitalizacją zdegradowanych obszarów – w wymiarze przestrzennym.

WIZJA

Ślemień to gmina charakteryzująca się zrównoważonym rozwojem, zapewniająca mieszkańcom wysoki komfort życia z dostępem do kompleksowych usług i atrakcyjnych miejsc pracy, wyposażona w infrastrukturę społeczną, komunikacyjną, techniczną, o unikatowych zasobach przyrodniczo-kulturowych, z czystym środowiskiem naturalnym, rozwiniętą turystyką i lokalną przedsiębiorczością.

MISJA

Kreowanie dynamicznego i wieloaspektowego rozwoju Gminy Ślemień - we współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi - poprzez poprawę jakości i dostępności do oferty usług publicznych, rozbudowę różnorodnej infrastruktury, wspieranie przedsiębiorczości oferującej nowe miejsca pracy, w poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i obszarów cennych przyrodniczo.

Cele strategiczne i operacyjne w ramach poszczególnych wymiarów

WYMIAR SPOŁECZNY
Obszar priorytetowy I.
MIESZKAŃCY

CEL STRATEGICZNY I:
GMINA ŚLEMIEŃ
ZAPEWNIAJĄCA
WYSOKĄ JAKOŚĆ
ŻYCIA JEJ
MIESZKAŃCOM

Cele operacyjne:

- I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych**
- I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych**
- I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej)**

WYMIAR GOSPODARCZY
Obszar priorytetowy II.
GOSPODARKA I TURYSTYKA

CEL STRATEGICZNY II:
GMINA ŚLEMIEŃ -
Z NOWOCZESNĄ
GOSPODARKĄ
I TURYSTYKĄ

Cele operacyjne:

- II.1. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości**
- II.2. Poprawa atrakcyjności lokalnego rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców**
- II.3. Rozwój turystyki**

WYMIAR PRZESTRZENNY
Obszar priorytetowy III.
PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

CEL STRATEGICZNY III:
GMINA ŚLEMIEŃ -
Z ROZWINIĘTĄ
INFRASTRUKTURĄ,
O WYSOKIEJ JAKOŚCI
ŚRODOWISKA I
PRZESTRZENI

Cele operacyjne:

- III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego**
- III.2. Rozwój systemu komunikacyjnego (transportowego i elektronicznego)**
- III.3. Kompleksowa rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni**

III. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW

W Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku określono przede wszystkim przedsięwzięcia stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na jej terenie lub pozostających z nią w relacji.

Dokument pełni kluczową rolę jako podstawowy i kluczowy plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z mieszkańcami, partnerami społecznymi i gospodarczymi, innymi samorządami, administracją państwową oraz pozostałymi interesariuszami.

W ramach celów operacyjnych będących uszczegółowieniem celów strategicznych zdefiniowano główne kierunki działań odpowiadające na potrzeby rozwojowe gminy, o różnym stopniu szczegółowości i zasięgu wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

Każdy kierunek działań został przyporządkowany do określonego celu, który realizuje w danym obszarze priorytetowym.

Okres wdrożenia przedsięwzięć obejmuje zwłaszcza lata: 2023-2030 i zawiera zarówno prace koncepcyjne, projektowe, jak i realizacyjne danego kierunku.

Konkretny termin realizacji danego działania jest uzależniony przede wszystkim od potencjału gminy, możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego oraz przygotowania dokumentacji, w tym: projektowo-kosztorysowej, czy uzyskania zezwoleń na realizację inwestycji.

Rysunek 9. Rola i zakres kierunków działań

Źródło: opracowanie własne

WYMIAR SPOŁECZNY

Obszar priorytetowy I. MIESZKAŃCY

CEL STRATEGICZNY I: GMINA ŚLEMIEŃ ZAPEWNIAJACA WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA JEJ MIESZKAŃCOM

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
Cel operacyjny I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych		
1.1.1.	Poprawa dostępności i wzrost jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia oraz usług zdrowotnych	Ośrodki zdrowia
1.1.2.	Zdrowotne programy profilaktyczne dla mieszkańców	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Ośrodki zdrowia Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.3.	Deinstytucjonalizacja i wzrost dostępności do usług opiekuńczych oraz zdrowotnych dla osób starszych, niepełnosprawnych i niesamodzielnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.4.	Rozwój działalności świetlic dla dzieci i młodzieży oraz klubów seniora	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.1.5.	Podniesienie jakości i dostępności usług wsparcia rodziny	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.6.	Profilaktyka i wsparcie osób oraz rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.7.	Zapewnienie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia dla osób będących w trudnej sytuacji i ich rodzin	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.8.	Promowanie zdrowego stylu życia i postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców, w tym aktywnego i zdrowego starzenia się	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
1.1.9.	Rozwój i wzmocnienie usług społecznych	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.10.	Rozwój kadr i służb pomocowych na rzecz podnoszenia jakości świadczonych usług	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu
Cel operacyjny I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych		
1.2.1.	Rozwój infrastruktury, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych wraz z ich bazą sportową	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe
1.2.2.	Digitalizacja i cyfryzacja placówek oświatowych	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe
1.2.3.	Wzrost dostępności miejsc opiekuńczych dla dzieci do lat 3 poprzez rozwój nowej infrastruktury i doposażenie	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.2.4.	Wzrost dostępności miejsc przedszkolnych oraz poprawa jakości edukacji przedszkolnej, w tym poprzez budowę i doposażenie przedszkola w Ślemieniu	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.2.5.	Poprawa jakości i dostępności do zajęć rozwijających kluczowe kompetencje, zainteresowania i uzdolnienia – w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.2.6.	Rozwój opieki nad dziećmi i młodzieżą ze szczególnymi potrzebami (w tym: psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej) oraz wsparcie rodziców i kadry	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.2.7.	Poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców i kadry	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.2.8.	Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry placówek oświatowych	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
1.2.9.	Kompleksowa modernizacja basenu przy szkole podstawowej w Ślemieniu wraz z nową stacją uzdatniania i jego pokryciem	Urząd Gminy Ślemień
Cel operacyjny I.3. Wzrost aktywności mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej)		
1.3.1.	Budowa / rozbudowa, doposażenie, cyfryzacja zasobów Gminnej Biblioteki Publicznej w Ślemieniu wraz z Filią w Lasie	Urząd Gminy Ślemień Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu
1.3.2.	Rozwój infrastruktury i doposażenie Gminnego Ośrodka Kultury „Jemioła” w Ślemieniu	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu
1.3.3.	Przebudowa i modernizacja boiska LKS „Smerk” w Ślemieniu - ze sztuczną nawierzchnią wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zapleczem	Urząd Gminy Ślemień
1.3.4.	Rozwój i modernizacja miejsc integracji społecznej oraz infrastruktury rekreacyjnej na terenie Gminy Ślemień (w tym: place zabaw, siłownie)	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe
1.3.5.	Ochrona i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego, wspieranie sztuki ludowej, w tym: folkloru, rzemiosła, tradycji	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.6.	Poprawa atrakcyjności i różnorodności oferty kulturalnej, w tym organizacja warsztatów, zajęć i wydarzeń kulturalnych	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.7.	Organizacja i współorganizacja imprez kulturalnych, sportowych oraz rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.8.	Promocja i poprawa aktywności oraz sprawności fizycznej mieszkańców, w tym dzieci i seniorów m.in. poprzez organizację zajęć sportowo-rekreacyjnych	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.9.	Wsparcie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze gminy oraz promocja dialogu ze społecznością lokalną	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
1.3.10.	Rozwój i promocja wolontariatu, zaangażowania społecznego mieszkańców oraz oddolnych inicjatyw społecznych	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.11.	Realizacja kompleksowych programów wspierających aktywne włączenie społeczne, w tym: programów aktywności lokalnej	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.3.12.	Rozwój usług wspierających proces aktywizacji i integracji mieszkańców	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Organizacje pozarządowe
1.3.13.	Budowa hali sportowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Ślemieniu	Urząd Gminy Ślemień

WYMIAR GOSPODARCZY

Obszar priorytetowy II. GOSPODARKA I TURYSTYKA

CEL STRATEGICZNY II: GMINA ŚLEMIENIĘ - Z NOWOCZESNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚCIĄ I TURYSTYKĄ

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
Cel operacyjny II.1. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości		
2.1.1.	Rozwój i uzbrojenie obszarów inwestycyjnych oraz terenów aktywności gospodarczej	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Przedsiębiorcy
2.1.2.	Promocja i wsparcie lokalnych producentów oraz produktów	Urząd Gminy Ślemień Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe
2.1.3.	Utworzenie, rozwój i promocja lokalnego targowiska	Urząd Gminy Ślemień Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
2.1.4.	Promocja gospodarcza Gminy Ślemień	Urząd Gminy Ślemień Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe
2.1.5.	Promocja i wsparcie klastrów i innowacji oraz współpraca w ramach powiązań sieciowych	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe
2.1.6.	Promocja i rozwój przedsiębiorstw działających w sektorze usług oraz w ramach srebrnej gospodarki (senioralnej)	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe
2.1.7.	Rozwój i doposażenie Zakładu Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. w celu świadczenia wysokiej jakości usług dla odbiorców	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
Cel operacyjny II.2. Poprawa atrakcyjności lokalnego rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców		
2.2.1.	Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców, zwłaszcza osób bezrobotnych i biernych zawodowo	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
2.2.2.	Współpraca z instytucjami rynku pracy i edukacyjnymi w celu aktywizacji, rozwoju umiejętności i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz z sektorem ekonomii społecznej	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
2.2.3.	Promocja i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym samozatrudnienia	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
2.2.4.	Promocja i wsparcie rozwiązań harmonizujących życie społeczne i zawodowe (idea work-life balance)	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
2.2.5.	Ograniczenie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym: działania prewencyjne i profilaktyczne	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemiola” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.2.6.	Poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców i pracowników oraz dostępności i wykorzystania e-usług publicznych	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemiola” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
Cel operacyjny II.3. Rozwój turystyki		
2.3.1.	Rozwój Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu, w tym: - Budowa Kościoła z Jasiennej etap II, - Budowa Żydowskiego domu Modlitewnego z Wiśniowej, - Rozbudowa Willi ze Skawy o oranżerię, - Rekonstrukcja budynku Zarządu Lasów projekt Karla Pietchki jako nowa recepcja, - Rekonstrukcja Leśniczówki z Lipnika projektu Emanuela Rosta, - Budowa stodoły z Lachowic	Urząd Gminy Ślemień Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu
2.3.2.	Rozwój i modernizacja bazy turystycznej, okołoturystycznej i atrakcji turystycznych na obszarze Gminy Ślemień	Urząd Gminy Ślemień Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.3.	Rozwój i utrzymanie tras oraz szlaków turystycznych i dziedzictwa kulturowego	Urząd Gminy Ślemień Starostwo Powiatowe w Żywcu
2.3.4.	Wdrożenie e-informacji turystycznej oraz oznakowania turystycznego	Urząd Gminy Ślemień Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemiola” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
2.3.5.	Promocja i wsparcie rozwoju lokalnych marek i produktów turystycznych oraz potencjału przyrodniczo-kulturowego	Urząd Gminy Ślemień Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.6.	Współpraca transgraniczna w zakresie rozwoju turystyki i promocji dziedzictwa kulturowego	Urząd Gminy Ślemień Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy Gminy i podmioty z Czech i Słowacji
2.3.7.	Budowa zimowej infrastruktury, w tym wyciągu narciarskiego	Urząd Gminy Ślemień Przedsiębiorcy
2.3.8.	Budowa Centrum Konferencyjnego wraz z bazą gastronomiczno-noclegową na obszarze Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu	Urząd Gminy Ślemień Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu

WYMIAR PRZESTRZENNY

Obszar priorytetowy III. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

CEL STRATEGICZNY III: GMINA ŚLEMIEŃ - Z ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ, O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
Cel operacyjny III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego		
3.1.1.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z budową oczyszczalni ścieków w sołectwach Las i Kocień w gminie Ślemień	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.1.2.	Rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowo—kanalizacyjnej na obszarze gminy	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.1.3.	Modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej, w tym oczyszczalni ścieków w Ślemieniu	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
3.1.4.	<p>Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła, oświetlenia energooszczędnego, etc.) i/lub montaż OZE i magazynów energii, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szkoły Podstawowej im. ks. Jana Twardowskiego w Ślemieniu, - Przedszkola w Lasie, - Urzędu Gminy w Ślemieniu, - Plebanii przy Kościele p.w. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Ślemieniu - Leśniczówki w Ślemieniu, - Zgromadzenia Sióstr Zakonnych w Ślemieniu, - OSP w Koconiu, - dawnej lecznicy w Ślemieniu, - Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Ślemieniu wraz z Filią w Lasie, - Gminnego Ośrodka Kultury „Jemioła” w Ślemieniu. 	<p>Urząd Gminy Ślemień Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Kościoły i związki wyznaniowe Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe</p>
3.1.5.	<p>Poprawa efektywności energetycznej budynków na obszarze Gminy Ślemień, w tym termomodernizacja obiektów i wymiana źródeł ciepła wraz z montażem OZE</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Organizacje pozarządowe Mieszkańcy Przedsiębiorcy</p>
3.1.6.	<p>Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym z zastosowaniem hybrydowych rozwiązań oraz magazynów energii</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Organizacje pozarządowe Mieszkańcy Przedsiębiorcy</p>
3.1.7.	<p>Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia zewnętrznego, w tym ulicznego i przestrzeni publicznych</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień</p>
3.1.8.	<p>Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych poprzez doposażenie jednostek ochotniczych straży pożarnych</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień Jednostki ratowniczo-gaśnicze OSP</p>
3.1.9.	<p>Wdrożenie działań i monitoring w zakresie zagrożeń i skutków klęsk żywiołowych oraz jakości środowiska naturalnego</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Nadleśnictwo Jeleśnia Jednostki ratowniczo-gaśnicze OSP</p>
3.1.10.	<p>Promocja działań i dostosowanie do ekstremalnych stanów pogodowych oraz zmian klimatu poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury (w tym: rowy, niecki, zbiorniki i oczka wodne, ogrody deszczowe, łąki kwietne, zielone dachy, obszary zielone)</p>	<p>Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Jednostki ratowniczo-gaśnicze OSP Nadleśnictwo Jeleśnia Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy</p>

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
		Mieszkańcy
3.1.11.	Usuwanie azbestu z budynków wraz z jego bezpiecznym unieszkodliwieniem	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Organizacje pozarządowe Mieszkańcy Przedsiębiorcy
3.1.12.	Poprawa systemu selektywnej zbiórki i segregacji odpadów	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.1.13.	Likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów i działania prewencyjne	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.1.14.	Ochrona i poprawa stanu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków oraz różnorodności biologicznej rodzimej flory i fauny	Urząd Gminy Ślemień Nadleśnictwo Jeleśnia Organizacje pozarządowe
3.1.15.	Działania edukacyjne i promocja ekologicznych rozwiązań wśród społeczności lokalnej	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Kultury „Jemiola” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
3.1.16.	Budowa punktów ładowania samochodów elektrycznych	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Mieszkańcy Przedsiębiorcy
Cel operacyjny III.2. Rozwój systemu komunikacyjnego (transportowego i elektronicznego)		
3.2.1.	Budowa regionalnych i lokalnych tras rowerowych	Urząd Gminy Ślemień Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego/ Zarząd Dróg Wojewódzkich
3.2.2.	Budowa, przebudowa i remont dróg wewnętrznych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Urząd Gminy Ślemień Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego/ Zarząd Dróg Wojewódzkich
3.2.3.	Przebudowa i/lub remont drogi 1413S w sołectwie Kocień do granicy województwa małopolskiego – miejscowość Lachowice, gmina Stryszawa	Urząd Gminy Ślemień Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg
3.2.4.	Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (w tym: miejsc przesiadkowych i postojowych, systemów informacji oraz linii, częstotliwości i połączeń komunikacji zbiorowej)	Urząd Gminy Ślemień Starostwo Powiatowe w Żywcu Lokalni przewoźnicy

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/partnerzy
3.2.5.	Wzrost poziomu dostępności e-usług publicznych, digitalizacja i cyfryzacja zasobów oraz podniesienie poziomu cyberbezpieczeństwa	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Placówki oświatowe
Cel operacyjny III.3. Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni		
3.3.1.	Zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych i obiektów na potrzeby lokalnej społeczności	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorstwa
3.3.2.	Odnowa, zagospodarowanie i utrzymanie przestrzeni publicznych (w tym: placów, skwerów, centrów miejscowości)	Urząd Gminy Ślemień Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorstwa
3.3.3.	Renowacja i utrzymanie zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (w tym: pieca hutniczego, parku, obszarów zieleni)	Urząd Gminy Ślemień Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.3.4.	Likwidacja barier i poprawa dostępności do budynków instytucji publicznych na obszarze Gminy Ślemień (Dostępność Plus)	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła” w Ślemieniu Gminna Biblioteka Publiczna w Ślemieniu Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Ślemieniu Placówki oświatowe
3.3.5.	Wdrożenie systemu monitoringu gminnego	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.3.6.	Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, komunalnego i chronionego na obszarze Gminy, w tym modernizacja istniejących zasobów, poprawa dostępności do mieszkań	Urząd Gminy Ślemień Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o.
3.3.7.	Rozbudowa i/lub przebudowa, doposażenie i poprawa dostępności budynku Urzędu Gminy Ślemień	Urząd Gminy Ślemień
3.3.8.	Zakup budynku na potrzeby Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ślemieniu wraz z jego rozbudową/przebudową, doposażeniem i poprawą dostępności	Urząd Gminy Ślemień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu

IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

W Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku określono oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. **Rezultaty** są wynikiem realizacji celów oraz planowanych kierunków działań. Zostały one opisane w sposób weryfikowalny i mierzalny za pomocą wskaźników.

Wskaźniki umożliwiają pomiar zmiany, która wystąpiła w wyniku realizacji zaplanowanych kierunków działań, tym konkretnych przedsięwzięć - w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W związku z tym, zadaniem wskaźników jest monitorowanie i ewaluacja polityki rozwoju określonej w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku.

Możliwość monitorowania wskaźników w trakcie wdrażania Strategii umożliwi również bieżące reagowanie na stopień ich osiągnięcia, na zmniejszenie ryzyka nieuzyskania ich zaplanowanych minimalnych wartości, jak również na rozwiązanie ewentualnych problemów na każdym etapie realizacji określonych założeń.

Każdy z celów, w tym kierunków działań będzie monitorowany za pomocą minimum 1 rezultatu i wskaźnika przypisanego do określonego celu. Należy zauważyć, że wynikiem kompleksowych działań może być również realizacja kilku wskaźników przypisanych nie tylko to danego celu, lecz również wynikających z innych wymiarów.

Rezultaty posiadają różny stopień istotności, jak również termin osiągnięcia. Dla każdego wskaźnika rezultatu określono wartość bazową i wartość docelową wraz z jednostką miary. Mogą zostać uzyskane zaraz po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia (np. w wyniku oddania do użytku nowej infrastruktury do użytkowania) lub w dłuższym okresie czasu (np. stopa bezrobocia) – nawet po zakończeniu okresu realizacji Strategii (na koniec 2030 roku).

Dla wskaźników, które wykazywane są za okres jednego roku, wartość bazową określono na podstawie dostępnych danych statystycznych za rok 2020 lub 2021 (w tym: wynikających z części diagnostycznej).

Dla pozostałych, które planowane są do osiągnięcia w całym okresie horyzontalnym (do 2030 roku) przyjęto wartość wynoszącą 0, która jest stanem wyjściowym dla nowych kierunków działań (np. liczba miejsc w nowych, zmodernizowanych i/lub doposażonych obiektach świadczących usługi publiczne).

Dla wartości docelowej wskaźników wskazano wartości na minimalnym, planowanym do osiągnięcia poziomie za dany rok lub ogółem – za cały okres wdrażania Strategii.

Wartość docelowa, a tym samym stopień realizacji danego wskaźnika, zostanie oszacowana na podstawie dostępnych danych na koniec 2030 roku, w ramach procesu monitoringu oraz ewaluacji ex-post.

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ ICH WSKAŹNIKI

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020*/2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
CEL STRATEGICZNY I: GMINA ŚLEMIEŃ ZAPEWNIAJĄCA WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA JEJ MIESZKAŃCOM					
I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych	Wzrost jakości i dostępności usług publicznych	Liczba miejsc w nowych, zmodernizowanych i/lub doposażonych obiektach świadczących usługi publiczne (ogółem)	0 sztuk	15 sztuk	Urząd Gminy Ślemień
	Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i programów profilaktycznych	Liczba udzielonych porad na 1000 mieszkańców (w danym roku)	10.134 sztuki/rok *	12.000 sztuk/rok	Główny Urząd Statystyczny
	Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej na podstawie wydanych decyzji (w danym roku)	59 osób	50 osób	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu
I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych	Wzrost jakości i dostępności do infrastruktury oświatowej	Liczba wspartych placówek oświatowych (ogółem)	0 sztuk	2 sztuki	Urząd Gminy Ślemień
	Poprawa dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych do 3 lat (w danym roku)	19,8%	25%	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku 3-6 lat	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (w danym roku)	82,6%*	85%	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa jakości edukacji na poziomie podstawowym	Wyniki egzaminów ósmoklasisty: - język polski - matematyka - język angielski (w danym roku)	59% 52% 67%	65% 55% 70%	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania	Wzrost jakości i dostępności do infrastruktury edukacyjnej, rekreacyjnej, sportowej	Liczba wspartych instytucji oraz obiektów edukacyjnych, rekreacyjnych, sportowych, etc. (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Ślemień
	Poprawa oferty skierowanej	Liczba zorganizowanych imprez (w tym:	5 sztuk/rok	15 sztuk/rok	Główny Urząd

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020*/2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej)	do mieszkańców, w tym: imprez, programów aktywności społecznej, inicjatyw społecznych	sportowych, kulturalnych, i innych) oraz wdrożonych inicjatyw społecznych (w danym roku)			Statystyczny/Urząd Gminy Ślemień
	Poprawa dostępności do zasobów bibliotecznych i wzrost poziomu czytelnictwa	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (w danym roku)	88 osób	120 osób	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa aktywności społecznej mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10000 mieszkańców (w danym roku)	25,48 podm.	30 podm.	Główny Urząd Statystyczny
	Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi organizacjami działającymi w gminie	Pula środków przeznaczonych na roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi (w danym roku)	35000 zł/rok	40000 zł/rok	Urząd Gminy Ślemień
CEL STRATEGICZNY II: GMINA ŚLEMIEŃ - Z NOWOCZESNĄ GOSPODARKĄ I TURYSTYKĄ					
II.1. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Wzrost udziału liczby nowych przedsiębiorstw	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (w danym roku)	167,7 podm.	180 podm.	Główny Urząd Statystyczny
	Przygotowanie obszarów przeznaczonych pod inwestycje i/lub działalność gospodarczą	Powierzchnia nowych przygotowanych i/lub uzbrojonych terenów inwestycyjnych (infrastruktura techniczna i/lub komunikacyjna) (ogółem)	0 ha	3 ha	Urząd Gminy Ślemień
	Wzrost potencjału inwestycyjnego gminy	Wskaźnik G - dochodów podatkowych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w danym roku (w danym roku)	1332,17 zł	3000 zł	Ministerstwo Finansów
II.2. Poprawa atrakcyjności lokalnego	Poprawa aktywności zawodowej mieszkańców	Liczba osób pracujących na 1000 ludności (w danym roku)	96 osób*	100 osób	Główny Urząd Statystyczny

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020*/2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców	Wzrost poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców (w tym: samozatrudnienia)	liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności (w danym roku)	87 osób	92 osoby	Główny Urząd Statystyczny
	Zmniejszenie poziomu bezrobocia	Stopa bezrobocia rejestrowanego (w danym roku)	7,5%*	6,0%	Główny Urząd Statystyczny
II.3. Rozwój turystyki	Poprawa dostępności i jakości oferty turystycznej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów i/lub atrakcji turystycznych (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Ślemień
	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę	Liczba zwiedzających muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców (w danym roku)	32713 osoby/rok	40000 osób/rok	Główny Urząd Statystyczny
	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych świadczących usługi w branży turystycznej	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w PKD I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (w danym roku)	12 podm.	17 podm.	Główny Urząd Statystyczny
CEL STRATEGICZNY III: GMINA ŚLEMIEŃ - Z ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ, O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI					
III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego	Poprawa efektywności energetycznej budynków	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Ślemień
	Zmniejszenie zużycia energii finalnej w budynkach poddanych termomodernizacji	Zmniejszenie rocznego zapotrzebowania budynków na energię finalną (w danym roku)	0 MWh/rok	150 MWh/rok	Urząd Gminy Ślemień
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Łączna moc nowych instalacji odnawialnych źródeł energii (ogółem)	0 MW	0,5 MW	Urząd Gminy Ślemień
	Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych	Produkcja energii z nowych lub zmodernizowanych instalacji OZE (w danym roku)	0 MWh/rok	500 MWh/rok	Urząd Gminy Ślemień
	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym pyłu PM10	Średnioroczne maksymalne wartości stężenia 24-godzinnego pyłu PM10 (w danym roku)	35,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	<30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020*/2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
	Poprawa bezpieczeństwa, zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń środowiskowych	Liczba doposażonych jednostek ratowniczo-gaśniczych (ogółem)	0 sztuk	3 sztuki	Urząd Gminy Ślemień
	Zachowanie bioróżnorodności, siedlisk i terenów chronionych	Powierzchnia zabezpieczonych obszarów cennych przyrodniczo (ogółem)	0 ha	10 ha	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
	Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej	Korzystający z nowej i/lub zmodernizowanej instalacji wodociągowej w % ogółu ludności (w danym roku)	38%*	45%	Główny Urząd Statystyczny
	Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury kanalizacyjnej	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności (w danym roku)	43%*	60%	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa i utrzymanie czystości na obszarze gminy, w tym wzrost udziału segregowanych odpadów	Udział odpadów segregowanych w odpadach ogółem produkowanych przez mieszkańców (w danym roku)	70,62%*	72%	Główny Urząd Statystyczny
III.2. Rozwój systemu komunikacyjnego (transportowego i elektronicznego)	Poprawa jakości i dostępności infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Długość nowych lub zmodernizowanych dróg publicznych i wewnętrznych (ogółem)	0 km	5 km	Urząd Gminy Ślemień
	Poprawa jakości i dostępności infrastruktury rowerowej	Długość nowych lub zmodernizowanych tras rowerowych (ogółem)	0 km	5 km	Urząd Gminy Ślemień
	Wzrost jakości świadczonych usług oraz poprawa dostępu do transportu publicznego	Liczba nowych połączeń w transporcie publicznym (ogółem)	0 sztuk	2 sztuki	Urząd Gminy Ślemień
	Zmniejszenie zagrożeń na drogowych w wyniku poprawy jakości infrastruktury komunikacyjnej	Liczba kolizji na drogach na 1000 mieszkańców (w danym roku)	11 sztuk	8 sztuk	Komenda Powiatowa Policji w Żywcu

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020*/2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
	Poprawa dostępności i jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną i podniesienie poziomu cyberbezpieczeństwa	Liczba nowych lub zmodernizowanych usług publicznych zrealizowanych drogą elektroniczną (w danym roku)	0 sztuk/rok	500 sztuk/rok	Urząd Gminy Ślemień
III.3. Kompleksowa rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni	Rewitalizacja, utrzymanie i/lub zagospodarowanie zdegradowanych obszarów – udostępnionych społeczności	Powierzchnia utworzonych, zrewitalizowanych lub zrekultywowanych obszarów (ogółem)	0 ha	5 ha	Urząd Gminy Ślemień
	Renowacja i/lub utrzymanie obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Liczba wspartych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Ślemień
	Poprawa dostępności do budynków instytucji publicznych na obszarze gminy	Liczba wspartych (w tym: dostosowanych do osób niepełnosprawnych) instytucji publicznych na obszarze gminy (ogółem)	0 sztuk	3 sztuki	Urząd Gminy Ślemień
	Rozwój mieszkalnictwa	Liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (w danym roku)	5,6 sztuk	5,7 sztuk	Główny Urząd Statystyczny

**REZULTATY I WSKAŹNIKI HORYZONTALNE
WSPÓLNE DLA WSZYSTKICH PLANOWANYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ**

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2021	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
Inwestycyjne	Poprawa dostępności do nowej lub zmodernizowanej infrastruktury	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury W ciągu roku	0 osób	2000 osób/rok	Urząd Gminy Ślemień, placówki samorządowe organizacje pozarządowe
Nieinwestycyjne	Poprawa dostępności do programów i wsparcia w ramach działań skierowanych do mieszkańców	Liczba osób biorących udział w programie /korzystających ze wsparcia w ciągu roku	0 osób	1000 osób/rok	inne podmioty realizujące projekty w ramach SRG

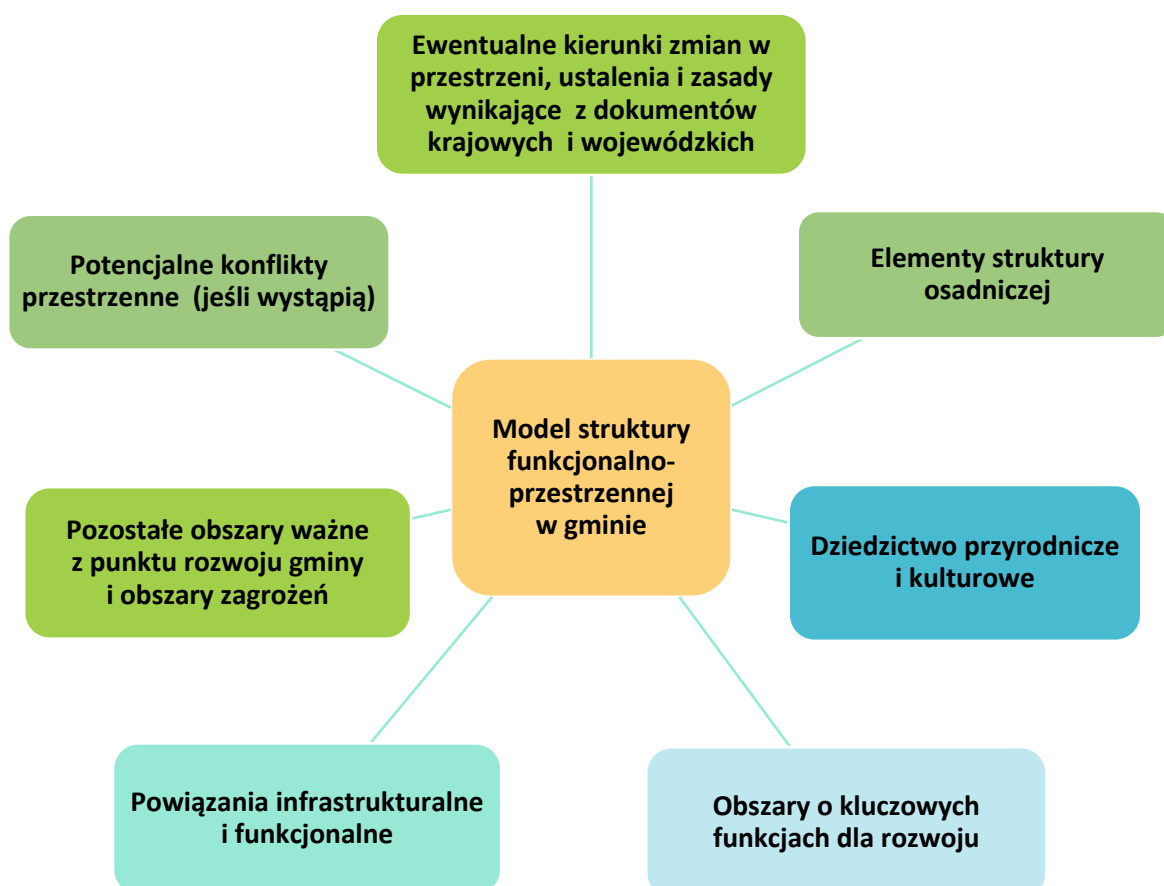
V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ŚLEMIĘŃ

5.1. WPROWADZENIE DO MODELU

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy:

- przedstawia obraz założeń polityki rozwoju lokalnego, długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi oraz kierunki oczekiwanych zmian w wyniku realizacji Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku;
- stanowi to syntetyczno-wizyjny obraz stanu docelowego określonego na podstawie wniosków z diagnozy, analizy uwarunkowań, problemów, trendów i wyzwań;
- prezentuje wizję i cele rozwojowe gminy, obszary i działania kluczowe dla osiągnięcia celów oraz rodzaje powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami (powiązania funkcjonalne);
- uwzględnia zapisy dokumentów planistycznych, w tym obowiązujących na szczeblu lokalnym: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również dokumentów wyższego rzędu, np. obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego.

Rysunek 10. Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

5.2. UWARUNKOWANIA MODELU I FUNKCJE TERENÓW W GMINIE

Gmina Ślemień to gmina wiejska, w której skład wchodzi trzy sołectwa: Ślemień, Kocoń i Las.

Zgodnie z danymi GUGIK powierzchnia gminy wynosi: 45 km², tj. 4502 ha, w tym powierzchnia lądowa stanowi: 4,475 ha, tj. 99,40% ogółu obszaru gminy.

Największy udział stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (zwłaszcza lasy): 2661 ha: 59,11% oraz użytki rolne: 37,54% ogółu powierzchni gminy. Na uwagę zasługuje duży udział terenów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych - stanowiący prawie 60% obszaru gminy.

Gmina Ślemień, podobnie jak powiat żywiecki, na tle przeciętnej wartości dla regionu wyróżniają się udziałem gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, które stanowią ponad 50% ich terenów. Udział powierzchni gruntów rolnych: 37,6% obszaru gminy, który jest porównywalny z danymi powiatu żywieckiego (40,7%), jest niższy od średniej wartości dla województwa śląskiego (50,7%). Zwłaszcza w porównaniu do średniej wartości dla województwa (12,9%), gmina wyróżnia się niskim poziomem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, tj. 2,7%.

Tabela 1. Powierzchnia i struktura gruntów w Gminie Ślemień

Powierzchnia Gminy Ślemień	w ha
ogółem w ha	4502
powierzchnia lądowa	4475
użytki rolne razem w ha	1690
grunty orne	1191
sady	22
łąki trwałe	185
pastwiska trwałe	248
grunty rolne zabudowane	44
grunty pod stawami i rowami	0
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem w ha	2661
lasy	2658
grunty zadrzewione i zakrzewione	3
grunty pod wodami razem w ha	27
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	27
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	0
grunty zabudowane i zurbanizowane razem w ha	122
tereny mieszkaniowe	8
tereny przemysłowe	3
tereny inne zabudowane	3
tereny zurbanizowane niezabudowane	0
tereny rekreacji i wypoczynku	1
tereny komunikacyjne - drogi	107
tereny komunikacyjne - kolejowe	0
użytki kopalne	0
użytki ekologiczne w ha	0
grunty rolne – nieużytki w ha	1
tereny różne w ha	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK 2014/GUS

Rzeźba terenu

Obszar Gminy Ślemień położony jest w zachodniej części makroregionu Beskidów Zachodnich. Północna część gminy znajduje się w obrębie mezoregionu Beskidu Małego, południowa w obrębie Beskidu Makowskiego (Średniego), a obszar doliny Łękawki stanowi część Kotliny Żywieckiej.

Gmina posiada szczególne walory krajobrazowe i turystyczno-wypoczynkowe, gdyż znaczną część jej obszaru porastają lasy. Od północy obszar gminy otoczony jest grzbieciem Beskidu Małego.

Północna, wyższa część obszaru gminy należy do Beskidu Małego, który jest zaliczany do gór niskich i stanowi swego rodzaju zwartą, niewielką grupę górską o szczytach przekraczających 900 m n.p.m. Większość z nich niewiele się różni między sobą wysokościami, dlatego z zewnątrz sprawia on wrażenie wielkiego, lesistego i trochę pofałdowanego płaskowyzu.

Najwyższym wzniesieniem gminy jest właśnie znajdująca się w Beskidzie Małym - Łamana Skała (929 m n.p.m.) – zwana inaczej Madahora.

Od szczytu Łamanej Skały w kierunku zachodnim ciągnie się główny grzbiet Beskidu Małego oraz równoległe do niego pasmo Gibasów Wierchu (898 m n.p.m.) sięgające, aż do Łękawicy. Oba grzbiety oddzielone są od siebie lejem źródłowym i doliną Kocierki. Grzbiety te mają wierzchowiny zaokrąglone i są niewiele wyższe od przełęczy. Ich wklęsło-wypukłe stoki są dość strome i pocięte gęstą siecią dolin o głębokości rozcięcia sięgającej do 250 m. Południowa, niższa część gminy usytuowana jest w Bramie Ślemieńskiej będącej obniżeniem wydrążonym przez erozję i denudację. Obejmuje ona szereg równoległych, izolowanych grzbietów wystających ze wspólnego poziomu pogórskiego. Rzeźba o charakterze pogórskim stanowi tu 65% powierzchni, a wyższe grzbiety zajmują około 25% (Malarz, Żółkiewski, 1974). Brama Ślemieńska w zachodniej części obrębu łączy się z Kotliną Żywiecką, której dno obniża się tu od około 500 m n.p.m. ku dolinie Soły.

Brama Ślemieńska i Kotlina Żywiecka oddziela Beskid Mały od występującego na południu fragmentu Pasma Pewelskiego. Pasma to posiada łagodną, zaokrągloną wierzchowinę, ponad którą wznoszą się kopiaiste wierzchołki: Rokitówka (610 m n.p.m.), Gachowizna (758 m n.p.m.), Kocońka (701 m n.p.m.), Małysiaków Groń (680 m n.p.m.), Groń (688 m n.p.m.), Wajdów Groń (677 m n.p.m.).

Miejscowość Ślemień położona jest na wysokości od 405 m n.p.m., do 758 m n.p.m. w części południowej (grzbiet Gachowizny) i do 929 m n.p.m. w części północnej (grzbiet Łamanej Skały).

Kocień zlokalizowany jest na wysokości od około 480 m n.p.m. w dolinie jednego z dopływów Łękawki do około 700 m n.p.m. na północnych (Beskid Mały) i południowych jej krańcach (Beskid Makowski). Przez wieś grzbietami Góry Kocońskiej przebiega dział wodny oddzielający dorzecza Soły i Skawy.

Sołectwo Las położone jest na wysokości od około 450 m n.p.m. we wschodniej części gminy, w dolinie Kocońki do 920 m n.p.m. w części północnej w rejonie szczytu Łamanej Skały.

Obszar Gminy Ślemień położony jest w zasięgu dzielnicy Podkarpackiej, która obejmuje pogórze podkarpackie i stanowi pas przejściowy pomiędzy górami, a kotlinami podgóorskimi.

Gmina położona w dolinie rzeki Łękawki, w północnej i brzeżnej strefie Karpat Zachodnich, na pograniczu Beskidu Małego i Średniego.

Budowa geologiczna

Gmina znajduje się na terenie płaszczowiny śląskiej i magurskiej. Płaszczowina śląska buduje Beskid Mały, którego fragment występuje w północnej części Gminy. Elementem grzbietotwórczym są w tym rejonie piaskowce ligockie, dolnogodulskie i istebniańskie. Centralną część należąca do Bramy Krzeszowskiej budują utwory paleogenu jednostki śląskiej, a grzbiet występujący na południu utwory podmagurskie i magurskie.

Zróznicowanie budowy geologicznej pociąga za sobą zróżnicowanie rzeźby terenu. W budowie geologicznej obszaru gminy wyróżnia się warstwy krośnieńskie (trzeciorząd - oligocen), magurskie i pomagurskie (trzeciorząd – eocen i oligocen), hieroglify (trzeciorząd - eocen), łąckie i łupków pstrych (trzeciorząd –

eocen), piaskowców ciężkowickich (trzeciorzęd – eocen), istebniańskie (trzeciorzęd – paleocen), inoceramowi (trzeciorzęd – senon - paleocen), i godulskie (kreda turon - senon). Powyższe warstwy lokalnie pokryte są nieciągłą warstwą utworów zwietrzelinowych oraz osadami rzecznyymi w dolinach potoków. Pokrywa zwietrzelinowa występuje głównie na zboczach gór i w zależności od podłoża ma postać rumoszu piaskowców z domieszką osadów gliniastych (powstałego na warstwach piaskowców) lub utworów gliniastych z domieszką rumoszu (powstałego na łupkach).

Gleby

Główny rodzaj gleb występujących na obszarze gminy to gleby wietrzeniowe, w dolinach rzeki nieliczne mady. Gleby utworzone zostały na piaskowcach i łupkach krośnieńskich, łupkach zlepieńca i piaskowcach istebniańskich oraz piaskowcach i łupkach godulskich. Gleby zalegają średnio głęboko i płytko na skale macierzystej. Na terenie gminy występują gleby klas III-VI.

W obrębie sołectwa Ślemień dominują gleby zwarte wytworzone z ilów pylastych całkowitych lub glin całkowitych oraz glin pylastych lub pyłów ilastych zalegających głęboko lub średniogłęboko w podłożu na utworach szkieletowych. Niektóre z tych gleb w okresie intensywnych opadów mogą być nadmiernie zawilgocone. Gleby okresowo przesuszone obejmują obszar stanowiący około 32% gruntów ornych (gleby o małej miąższości i położone na zboczach). Gleby okresowo podmokłe zajmują obszar stanowiący 4% gruntów ornych (wymagające uregulowania stosunków wodnych). Około 17% użytków zielonych wykazuje okresowe niedobory wilgoci, natomiast 21% okresowe nadmierne uwilgotnienie.

W Koconiu około 50% gruntów posiada właściwe uwilgotnienie. Są to gleby zwarte o dużej pojemności wodnej wytworzone z glin średnich lub ciężkich zalegające średniogłęboko (czasami płytko) w podłożu na zwietrzelinie piaskowca i położone na niezbyt stromych stokach. W związku z tym grunty te nie są narażone na intensywny spływ wód powierzchniowych. Gleby okresowo zbyt suche zajmują obszar stanowiący około 44% gruntów. Gleby okresowo podmokłe obejmują około 13% gruntów. Użytki zielone w większości są uwilgotnione właściwie, a tylko około 26% z nich może być okresowo zbyt sucha.

W Lasie gleby o właściwym dla roślin uwilgotnieniu zajmują obszar stanowiący 58% gruntów ornych. Są to gleby zwarte o dużej pojemności wodnej, średniogłęboko lub głęboko zalegające na zwietrzelinie fliszowej. Gleby okresowo suche zajmują obszar około 42% gruntów. Użytki zielone w większości mają wadliwe uwilgotnienie, około 46% z nich jest okresowo za suche, a 46% jest stale lub okresowo podmokłe.

Klimat

Gmina Ślemień znajduje się w zasięgu dzielnicy podkarpackiej, stanowiącej pasmo przejściowe pomiędzy górami, a kotlinami podgóorskimi. W dzielnicy tej okres wegetacji trwa 180 – 190 dni, a średnia suma opadów wynosi 600 – 800 mm. Przymrozki występują przez 100 – 150 dni w roku, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 80 – 90 dni.

Z uwagi na bliskie położenie Beskidu Żywieckiego oraz Beskidu Małego i Makowskiego, można na tej podstawie określić piętra klimatyczne na terenie gminy Ślemień. Różnica względnych wysokości mieści się w przedziale 405 – 935m n.p.m., a zatem obszar gminy znajduje się w piętrze klimatycznym umiarkowanie chłodnym (śr. temp. roku 4–6 °C) oraz umiarkowanie ciepłym (śr. temp. roku 6–8°C).

Klimat Gminy Ślemień, jak również terenów przyległych charakteryzuje się:

- niskimi średnimi temperaturami,
- niewielkimi wahaniami temperatur rocznych,
- inwersjami temperatury w dolinach śródgórkich,
- znacznymi różnicami temperatur na stokach o różnej wystawie,
- dużą ilością opadów, zwłaszcza wiosną i wczesnym latem oraz ich długotrwałością,
- długotrwałym zaleganiem pokrywy śnieżnej,
- częstymi i silnymi wiatrami, z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich,

- małym zachmurzeniem,
- wysokim nasłonecznieniem,
- częstymi, raptownymi zmianami pogody,
- mroźnymi zimami, latami krótkimi i chłodnymi.

Kierunki wiatrów uwarunkowane są rzeźbą terenu, a zwłaszcza przebiegiem dolin. Doliny rzek Łękawka i Kocońka odpowiadają za przewietrzanie terenu gminy. Na obszarach górskich jest ono utrudnione z uwagi na ukształtowanie terenu, nasłonecznienie zboczy i wilgotność powietrza. Z wiatrów lokalnych występuje halny oraz wiatry górskie, które spływają po zboczach dolin, powodując w nich inwersję temperatur. Ilość opadów zależy od wysokości oraz ekspozycji stoków w stosunku do kierunku napływu wilgotnych mas powietrza.

Wody powierzchniowe

Gmina Ślemień położona jest w dorzeczach Soły i Skawy. Znajdują się w niej baseny źródłiskowe dwóch potoków: Łękawki (dopływ Soły) i Kocońki (dopływ Stryszawki, lewobrzeżnego dopływu Skawy).

Łękawkę zasilają potoki Frydziowski i Ceretnik (dopływy lewobrzeżne) oraz Z Kamiennego, Skolarówka, Łękawka Mała i Młyńszczanka (dopływy prawobrzeżne). Kocońka jest zasilana przez liczne małe potoki, nie posiadające nazw. Potok Kocierzanka również zasila Łękawkę, ale uchodzi do niej poza granicami gminy. Działy wodne przebiegają wzdłuż grzbietów wzniesień, leżących po dwóch stronach dolin Łękawki i Kocońki. Dział wodny pomiędzy zlewniami Soły i Skawy przebiega przez środkową część terenu gminy.

Rzeka Łękawka na całej długości posiada uregulowane koryto.

Na terenie gminy znajduje się staw podworski.

Wody podziemne

W profilu hydrogeologicznym gminy wyróżnić można dwa piętra hydrogeologiczne – czwartorzędowe i fliszowe – kredowo-trzeciorzędowe.

Wody podziemne występują w warstwach kredy i paleogenu i mają charakter szczelinowy, rzadziej szczelinowo-porowy. Skąły niosące wodę to głównie piaskowce, których wydajność dochodzi do 5 m³/h oraz zlepieńce. Wydajność stref z przewagą łupków nie przekracza najczęściej 2 m³/h. Głębokość zalegania zwierciadła wód podziemnych waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów. Na całym obszarze brak izolacji pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni terenu.

Poziom wód w utworach czwartorzędowych występuje w dolinie rzeki Łękawki. Warstwę wodonośną stanowią piaski i żwiry. W utworach trzeciorzędu i kredy występuje jeden, wspólny poziom wodonośny, związany z piaskowcami poszczególnych ogniw stratygraficznych oraz ze spękaniem górotworu. Najbardziej wodonośne są warstwy godulskie, ciężkowickie i istebniańskie górne.

Strefa wód skalnych pochodzi ze szczelin warstw piaskowców. Wody te występują na różnych głębokościach, nie tworzą wspólnego zwierciadła. Wodę prowadzą głównie warstwy piaskowcowe, które są w nią najzasobniejsze. Woda ta charakteryzuje się dużą twardością.

Na powierzchnię wyływa w postaci źródeł, przeważnie zboczowych. Głębokość zalegania zwierciadła w obrębie podłoża fliszowego wynosi 3 – 20 m w zależności od litografii utworów, tektoniki oraz od intensywności rozcięcia erozyjnego dolin powodującego odwadnianie grzbietów wododziałowych. W obrębie utworów zwietrzelinowych woda występuje na małych głębokościach 0,5 – 5 m. Wydajność tego poziomu jest niewielka i ulega znacznym wahaniom w zależności od ilości opadów i nachylenia stoków. Przy zwiększonych opadach wykazują chwilowy wzrost wydajności. Wody podziemne są słodkie, jednak ze względu na skażenia bakteriologiczne, wymagają uzdatniania.

Obszar Gminy Ślemień mieści się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 348 Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski) o powierzchni 374,8 km². Wodonośny poziom zbiornikowy jest zbudowany z utworów fliszowych kredy (warstwy istebniańskie i godulskie), w przewodzie z piaskowców grubo

i średnioławicowych, a także zlepieńców (zlepieniec malinowski). Zbiornik ma charakter porowoszczelinowy, o zwierciadle wód swobodno-napiętym. Strefa zawodniona tworzy tu nieciągły poziom wodonośny o zróżnicowanych cechach, a strefa aktywnej wymiany wynosi do 60–80 m, lokalnie nawet do 100 m. Zasilanie wód podziemnych tego zbiornika następuje przede wszystkim na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w obrębie zbiornika. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne 90 000 m³/d, a moduł zasobowy 240 m³/d·km².

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar gminy znajduje się w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 158 (PLGW2000158) – w dorzeczu Wisły.

Obszary chronione

Powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie Gminy Ślemień stanowi około 45% powierzchni gminy. **Formami ochronnymi przyrody** są: Park Krajobrazowy Beskidu Małego, obszar Natura 2000 Beskid Mały (PLH240023), rezerwat przyrody Madahora oraz 10 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych.

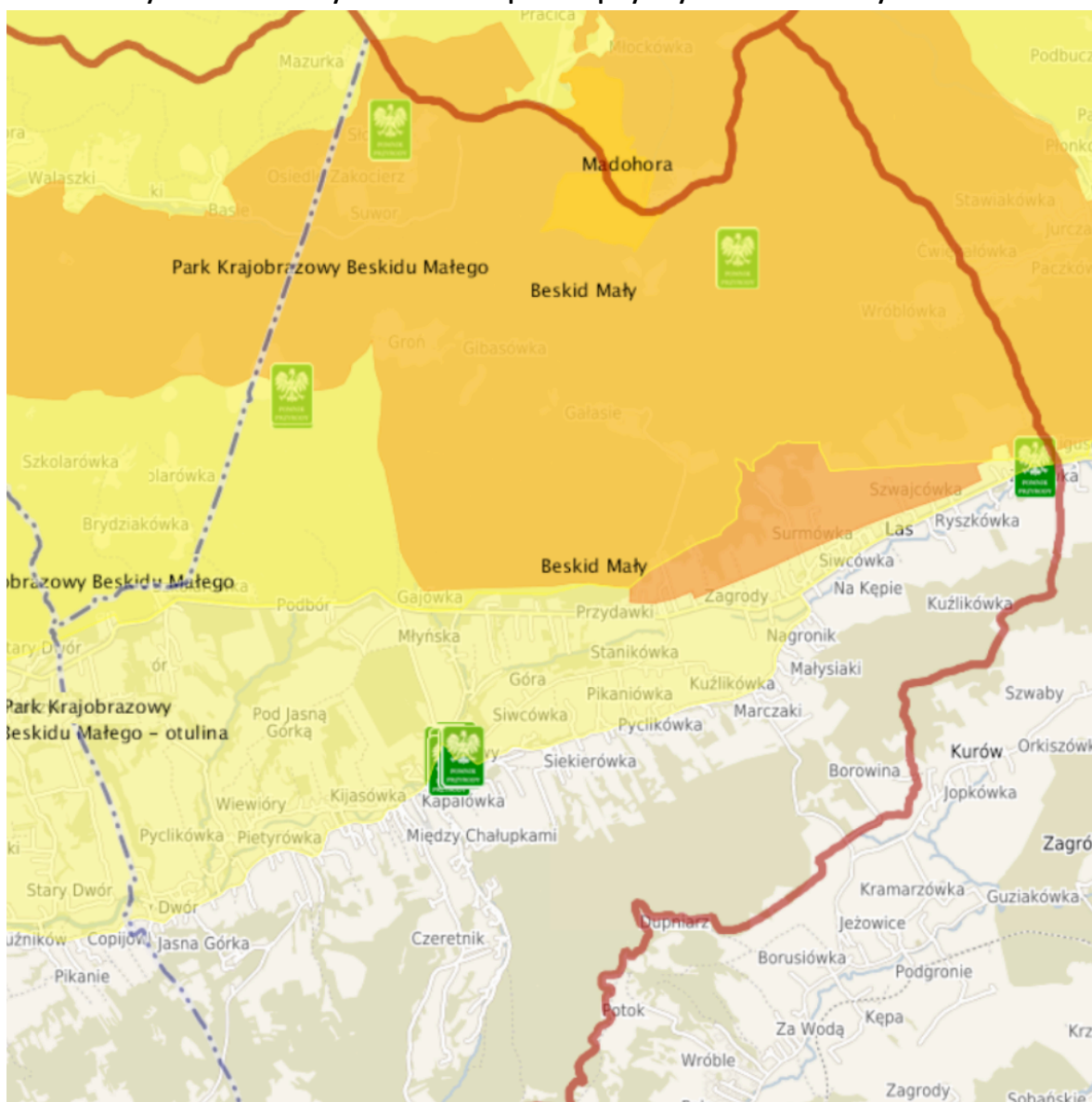
Wśród pomników przyrody znajdują się pojedyncze drzewa (4 szt.), grupy drzew (2 szt.), głazy i skały (1 szt.), jaskinie (3 szt.). W obrębie chronionych drzew przeważają dęby szypułkowe, modrzewie i lipy drobnolistne. Większość z tych drzew znajduje się na terenach leśnych.

Tabela 2. Formy ochrony przyrody na obszarze Gminy Ślemień

Forma i nazwa	Lokalizacja	Pow. w granicach gminy	Opis i/lub zakres ochrony
Park Krajobrazowy Beskidu Małego	Ślemień, Gilowice, Łękawica, Żywiec, Czernichów, Łodygowice	2010 ha	Zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych Beskidu Małego w warunkach racjonalnego gospodarowania
Rezerwat przyrody Madahora	Ślemień, Łękawica	33,2 ha	Zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych naturalnych zespołów leśnych występujących na różnorodnych siedliskach oraz w celu zachowania wychodni skalnych najwyższego wzniesienia Beskidu Małego - pod nazwą Madohora, w tym: płyty buka zwyczajnego z domieszką jodły i sporadycznie świerka.
Obszar Natura 2000 Beskid Mały PLH 240023	Czernichów, Łękawica, Łodygowice, Ślemień	Obszar pokrywa się z obszarem Parku krajobrazowego	Największy i najlepiej wykształcony kompleks kwaśnych buczyn górskich Luzulo luzuloidis-Fagetum w Karpatach. Występowanie na krańcach zasięgu geograficznego zespołów świerczyny górnoreglowej Plagiothecio-Piceetum (w piętrze regła dolnego - unikatowy fenomen synchorologiczny w Karpatach), jaworzyny miesięcznicowej Lunario-Aceretum, świerczyny na torfie Bazzanio-Piceetum. Stwierdzono tu łącznie obecność 15 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to miejsce występowania 2 gatunków mchów z załącznika II tej Dyrektywy, z tym, że stanowisko jednego z nich - bardzo rzadkiego mchu Buxbaumia viridis - wymaga potwierdzenia.

Źródło: RDOŚ, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/> - stan w dniu: 10.10.2022r.

Rysunek 11. Obszary chronione oraz pomniki przyrody na obszarze Gminy Ślemień

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy> - stan w dniu: 10.10.2022r.

Największy kompleks leśny zajmuje niemal całą północną część gminy (ok. 20 km²). Drugi z kompleksów w postaci nieregularnego pasa przebiega wzdłuż południowej granicy gminy. Lasy tworzone są przez różnego typu siedliska leśne, która w części północnej są charakterystyczne dla Beskidu Małego, w tym m.in.:

- dolnoregłowy bór jodłowo-świerkowy (*Abieti – Piceetum montanum*),
- żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae – Fagetum*),
- kwaśna buczyna górską (*Luzulo nemorosae – Fagetum*),
- zachodniokarpacka świerczyna górnoregłowa (*Plagiothecio – Piceetum tataricum*).

Drzewostany lasów na terenie gminy cechują się dużym zróżnicowaniem wiekowym. Pod względem zróżnicowania gatunkowego, dominują tutaj trzy główne gatunki lasotwórcze: świerk, buk jodła. Również w zależności od ukształtowania terenu, wysokości n.p.m. itd. występuje zmienność w składach gatunkowych drzewostanów. Generalnie najczęściej spotykanym gatunkiem jest świerk, stanowiący 60,04% powierzchni leśnej drzewostanów (wg gatunków panujących) oraz 65,77% całkowitego zapasu.

Wśród zbiorowisk nieleśnych na terenie gminy można wymienić kwaśną młakę turzycowo – mietlicową

tworzącą zespół torfowisk na terenach płaskich, słabo nachylonych na stokach lub u podnóży dolin potoków. Ze względu na znikomy przepływ wody skład gatunkowy tworzą rośliny naczyniowe oraz mszaki. Płaty tego zespołu stwierdzono w przysiółku Wróblówka w gm. Ślemień.

Na zieleni urządzonej składa się park oraz zieleni towarzysząca zabudowie, ciągom komunikacyjnym, przestrzeniom pieszym i cmentarzowi. Szczególną rolę odgrywają tu następujące zespoły zieleni:

- park zamkowy w Ślemieniu,
- otoczenie kościoła parafialnego w Ślemieniu wraz z cmentarzem,
- otoczenie sanktuarium Jasna Górka.

Podstawowy **układ drogowy** Gminy Ślemień tworzą: droga wojewódzka i drogi powiatowe (w różnym stanie technicznym):

- droga wojewódzka nr 946 o znaczeniu regionalnym relacji Żywiec – Sucha Beskidzka,
- droga powiatowa nr 1413S relacji Żywiec – Moszczanica – Ślemień – Kurów,
- droga powiatowa nr 1415S relacji Ślemień – Pewel Ślemieńska,
- droga powiatowa nr 1411S łącząca drogę powiatową nr 04322 z drogą wojewódzką nr 946.

W zakresie rozwoju **infrastruktury technicznej**: nieznaczna część gminy jest skanalizowana i zwodociągowana. Ze zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę z ujęciem na potoku Frydzikowski w Ślemieniu korzysta ponad 38% mieszkańców (dane za 2021 rok). Natomiast sołectwa: Kocoń i Las nie są zwodociągowane, dlatego budynki zaopatrywane są z własnych ujęć wody. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest około 43% mieszkańców. Ścieki z obszaru miejscowości Ślemień odprowadzone są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków znajdującej się w Ślemieniu.

Gmina **nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego oraz sieci gazowej**. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest w ramach indywidualnych systemów ogrzewania (zwłaszcza zasilanych węglem kamiennym). Zidentyfikowano niski poziom wyposażenia w instalacje odnawialnych źródeł energii.

Zurbanizowaną część powierzchni gminy stanowią **tereny zurbanizowane i zainwestowane – 122 ha** (około 2,7% powierzchni gminy, z czego prawie 88% gruntów stanowią tereny komunikacyjne – drogi. Gmina ma charakter wiejski - na jej obszarze brak jest dużych obszarów i obiektów przemysłowych.

Układ istniejącej zabudowy na obszarze gminy nie nawiązuje bezpośrednio do układu historycznego.

Wprawdzie obiekty położone są wzdłuż historycznych ciągów komunikacyjnych, lecz ich usytuowanie w stosunku do działek i do dróg nie pokrywa się z układem historycznym.

Podstawowy układ komunikacyjny pozostaje praktycznie bez zmian. Zarówno droga w Ślemieniu, jak i jej połączenia z Gilowicami, z Kurowem, z Pewlą Ślemieńską i z Kukowem oraz przebieg współczesnej drogi wojewódzkiej (na północ od Ślemienia i przez Las) pokrywają się z historycznymi przebiegami dróg.

Ślemień końca XIX i początku XX wieku charakteryzował się zwartą zabudową wsi, skupioną wzdłuż głównej drogi (obecnej ul. Krakowskiej), z wyraźną dominantą wieży kościoła p.w. Św. Jana Chrzciciela oraz rozłogami pól położonych na łagodnych stokach sięgających lasu sięgających usytuowanych wyżej pasm górskich. Była to drewniana zabudowa mieszkaniowa, chałupy o konstrukcji zrębowej kryte gontem. Początek XX wieku to wyraźne przekształcenia zabudowy - znaczenia nabiera rynek, na którym odbywały się jarmarki, sąsiadująca karczma, budynek Sądu Obwodowego w dawnym dworze, kościół na Jasnej Górcie jako miejsce pielgrzymkowe.

Obecnie zabudowa gminy w przeważającej części posiada charakter pasmowy i położona jest głównie wzdłuż głównych dróg, tworząc pojedyncze lub zwielokrotnione rzędy zabudowy (zwłaszcza wzdłuż dróg powiatowych). Budynki zlokalizowane są luźnej, swobodnej i rozproszonej zabudowie, są to przede wszystkim budynki jednorodzinne, wolnostojące, murowane, kryte dachami spadzistymi.

Niewielki udział w zabudowie stanowią obiekty usługowe wydzielające się skalą i charakterem od zabudowy mieszkaniowej. W miejscowości Ślemień wyróżnić można koncentrację obiektów handlowo-usługowych oraz instytucji publicznych, zlokalizowane w promieniu kilku kilometrów wzdłuż ulicy Krakowskiej, do których należą przede wszystkim: urząd gminy, szkoła podstawowa, przedszkole, Centrum Społeczno-Kulturalne będące siedzibą Gminnego Ośrodka Kultury „Jemioła”, schronisko młodzieżowe, układ urbanistyczny – rynek wraz z kościołem pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela, cmentarz, ośrodek zdrowia, biosko piłkarskie, sklepy, punkty usługowe, gastronomiczne, itp.

Na granicy miejscowości Ślemień i Kocoń zlokalizowane jest **Muzeum Park Etnograficzny w Ślemieniu** o powierzchni ponad 6 ha.

Działalność gospodarcza, w tym produkcyjna występuje w niewielkim zakresie w obszarze gminy. Przedsiębiorczość w dużej mierze skupia się na prowadzeniu małych przedsiębiorstw handlowych oraz zakładów produkcyjnych i usługowych, czy firm budowlanych. Do jednych z największych zalicza się producenta napojów bezalkoholowych i soków owocowych w Ślemieniu.

Na terenie Gminy Ślemień zlokalizowane są **miejsca i budowle wpisane do rejestru zabytków i ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**.

Tabela 3. Obiekty wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane na obszarze Gminy Ślemień

Nr rejestru, województwo	Wpis do rejestru	Przedmiot ochrony	Zakres ochrony	Miejscowość
605/89 bielskie	WKZ, dn. 03.11.1989 KI.IV- 5340/119/89	kościół parafialny pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela wraz z wyposażeniem i cmentarzem przykościelnym	w granicach parceli: 141, 507	Ślemień
625/89 bielskie	WKZ, dn. 03.11.1989 KI.IV- 5340/28/89	kościół odpustowy na "Jasnej Górze" wraz z otoczeniem i wyposażeniem pw. Narodzenia NMP	w granicach pb. 677, 676, 2196/2	Ślemień
642/89 bielskie	WKZ, dn. 03.11.1989 KI.IV- 5340/39/89	cmentarz katolicki	w granicy działek nr 452/2, 454, 516	Ślemień
747/63 krakowskie 179/63	26 XI 1963	Dawny piec hutniczy, kamienny, zachowany w ruinie. Wzniesiony zapewne w wieku XVIII Piec usytuowany jest na parceli nr kat. 127.		Ślemień

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach <http://wkz.katowice.pl/uslugi/rejestr-zabytkow/spis-objektow-wpisanych-do-rejestru-zabytkow/rejestr-zabytkow-nieruchomych-a>

W Gminnej Ewidencji Zabytków figurują obiekty zabytkowe objęte ochroną – są to głównie zabytki sakralne oraz budynki mieszkalne wybudowane na początku XX wieku, położone w następujących sołectwach: Ślemień: 76 obiektów, Las: 32 obiekty, Kocoń: 13 obiektów.

5.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA, W TYM ZAGROŻENIA NATURALNE

Rezultatem urozmaiconej budowy geologicznej na terenie gminy i związanej z nią bogatej rzeźby terenu jest występowanie **terenów osuwiskowych i predysponowanych do osuwania**.

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku jest realizowany projekt System Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Od 2016 roku do 2023 roku realizowany jest III etap Projektu. Etap ten polega na kartowaniu i wykonywaniu map osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla obszaru karpąt polskich (25% powierzchni) oraz monitorowaniu wybranych osuwisk w Karpatach.

Dla terenu Gminy Ślemień w 2011 roku zostały wykonane „Mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi”. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w „Objaśnieniach do mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi skala 1:10000 (Gmina Ślemień)” obszar gminy pod względem osuwiskowości można podzielić na 3 części: północną, centralną i południową. Podział opiera się przede wszystkim na różnicach w budowie geologicznej i rzeźbie terenu, które mają wpływ na różny stopień wykształcenia osuwisk. Ogółem na obszarze gminy Ślemień rozpoznano 233 osuwiska, w tym: 2 aktywne, 12 okresowo aktywnych, 11 o różnych strefach aktywności w obrębie jednego osuwiska oraz 208 nieaktywnych. Pod względem liczbowym osuwiska dominują w północnej części gminy – 151 osuwisk, w części centralnej stwierdzono – 18 osuwisk, a w południowej 64 osuwiska. W wyróżnionych obszarach występują zarówno osuwiska małe, o powierzchni poniżej 0,05 ha, jak i bardzo duże, których powierzchnie sięgają lub przekraczają 20 ha. Większość osuwisk nieaktywnych zlokalizowana jest na stokach gór oraz w terenach leśnych.

Zagrożenie przed powodzią oraz skutkami suszy

Cieki wodne na obszarze gminy mają górski charakter – duże spadki, wąskie i głębokie koryta, co stwarza zagrożenie powodziowe. Niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi i lokalnych podtopień wiąże się z krótkotrwałymi wezbraniem po gwałtownych opadach, szybkim spływem powierzchniowym, wysokimi wskaźnikami opadów i odpływu oraz niskim poziomem retencji powierzchniowej i gruntowej. Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

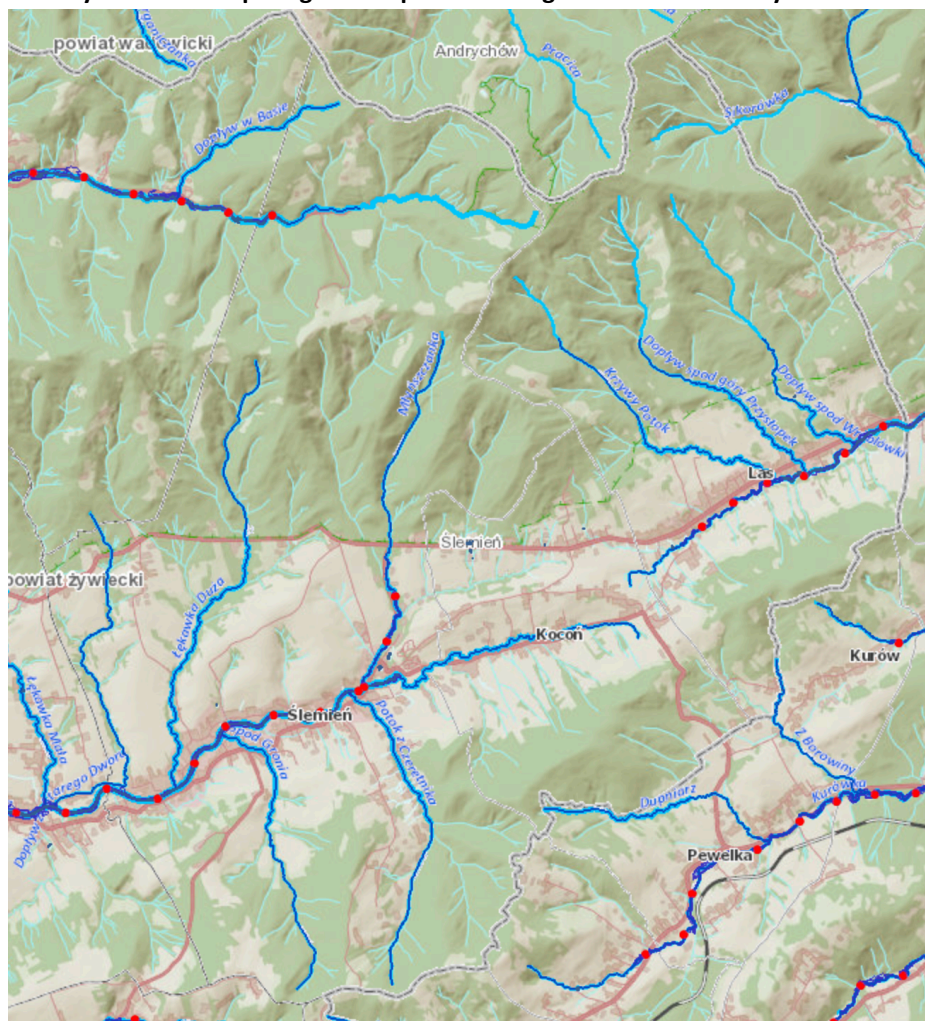
Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

W latach 2016–2018 dokonano przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (aWORP) w II cyklu planistycznym. Na lata 2016 – 2022 został zaplanowany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego”. MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Mapy zagrożenia

powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały podane do publicznej wiadomości 22 października 2020 roku i są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Na terenie gminy nie są planowane zadania w ramach obowiązującego Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym który został przyjęty na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne.

Rysunek 12. Mapa zagrożenia powodziowego na obszarze Gminy Ślemień

LEGENDA

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią	
	OSZP 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzeki
	Zasięg MZP od rzek - 10% (raz na 10 lat)
	Zasięg MZP od rzek - 1% (raz na 100 lat)
	Zasięg MZP od rzek - 0,2% (raz na 500 lat)
	Zasięg MZP od rzek - całkowite zniszczenie wału przeciwpowodziowego
	Zasięg MZP - zniszczenie lub uszkodzenie budowli pietrażcej

Źródło: Hydroportal, <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>, stan w dniu: 10.10.2022 r.

Na podstawie aktualnych map zagrożenia powodziowego stwierdzono, że na terenie gminy występują obszary zagrożenia powodzią od strony rzek zwłaszcza Łękawki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto zgodnie z ww. mapami, na obszarze gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% - raz na 500 lat.

W myśl zapisu art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m. in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

W ramach Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 - przyjętego na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021r. poz. 1615), w Gminie Ślemień nie planuje się zadań inwestycyjnych ujętych w załącznikach: I-III.

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny (0,5 ÷ -0,5),
- umiarkowanie suchy (-0,5 ÷ -1,5),
- bardzo suchy (-1,5 ÷ -2),
- ekstremalnie suchy ≤ -2.

Na terenie gminy przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł od -0,5 do -1,5 tj. umiarkowanie suchy. Najszerszy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów. Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

5.4. OBSZARY FUNKCJONALNE I ROZMIESZCZENIA PONADLOKALNYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Zgodnie z Planem **Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (załącznik do uchwały nr V/26 / 2 /2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 roku), Gminę Obszar górski**. Obszar górski charakteryzuje się różnorodnością ukształtowania terenu i krajobrazów kulturowo-przyrodniczych, oferując znakomite możliwości rozwoju turystyki, co powoduje jego całoroczną atrakcyjność. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe oraz uwarunkowania wynikające z obecnego użytkowania terenu, w obszarze górskim występuje wiele konfliktów funkcjonalnych i przestrzennych, przy czym najistotniejszym jest konflikt pomiędzy koniecznością ochrony cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a możliwością i potrzebą rozwoju funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zapewniających aktywizację gospodarczą tego obszaru. Jednocześnie niekorzystne warunki fizyczno-geograficzne, klimatyczne i glebowe, powodują utrudnienia w użytkowaniu terenu oraz podwyższają koszty budowy infrastruktury transportowej i technicznej. Rozwój obszaru górskiego powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej;

- **Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi.** Główne działania w obszarze funkcjonalnym winny koncentrować się na podnoszeniu stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez optymalne zagospodarowanie terenów, których rozwój powinien być podporządkowany zachowaniu równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu a wykorzystaniem gospodarczym. Priorytetem działań przeciwpowodziowych dla terenów obecnie zurbanizowanych lub przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących gminnych dokumentach planistycznych powinna być ochrona zabudowy, natomiast dla obszarów niezabudowanych i nieprzeznaczonych do zabudowy winien być zakaz zabudowy. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią winno uwzględniać się obowiązujące zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów;
- **Obszar ochrony krajobrazów kulturowych (obejmujący gminy, na terenie których zlokalizowane są poszczególne elementy dziedzictwa).** Rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnych jak i niematerialnych, mających szczególne znaczenie dla zachowania tożsamości regionu, kształtowania turystycznej i gospodarczej atrakcyjności województwa oraz tworzenia nowych miejsc pracy;
- **Obszar ochrony i kształtowania zasobów wodnych.** Ze względu na ochronę zasobów wodnych i w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, Dyrektorzy poszczególnych Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej działających na obszarze województwa śląskiego, ustanowili strefy ochronne ujęć wody, dla których należy uwzględniać obowiązujące zakazy, nakazy i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony wód. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i planach przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze dorzecza należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów;
- **Obszar przygraniczny.** Rozwój obszaru górskiego powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej;

- **Wiejski obszar funkcjonalny** (obszar funkcjonalny obejmuje tereny wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa śląskiego). W procesach harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ na terenie Gminy Ślemień nie wyznaczono zadań służących realizacji inwestycji celu publicznego.

5.5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – UJĘCIE GRAFICZNE

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy stanowi graficzne odzwierciedlenie treści Strategii i przedstawia przestrzeń gminy oraz kierunki planowanych działań w ogólnej, uproszczonej formie. Obrazuje kluczowe elementy polityki rozwoju gminy, które w największym stopniu wpływają na przestrzeń – zatem nie stanowi mapy ogólnogeograficznej ilustrującej występowanie wszystkich elementów na danym terenie.

Model został opracowany w oparciu o dokumenty planistyczne Gminy Ślemień, w tym obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Główne strefy polityki przestrzennej na obszarze Gminy Ślemień, określono a podstawie przeważającego typu zagospodarowania terenu strefy funkcjonalno-przestrzenne należące do odmiennych stref polityki przestrzennej:

1) Tereny niezurbanizowane:

a) **strefa N/L – terenów leśnych** - strefa stanowiąca głównie zasób leśny (tereny leśne, stanowiące przede wszystkim lasy, polany, ścieżki i drogi śródleśne, ciekami powierzchniowe, wraz z zalesieniami, zadrzewieniami, zakrzewieniami, zielenią przywodną i nieurządzoną, istniejącymi zabudowaniami i użytkowanymi rolniczo polanami leśnymi);

b) **strefa N/R – terenów rolnych** - strefa o przewadze funkcji rolniczej (tereny rolne, stanowiące przede wszystkim grunty orne, łąki, pastwiska, uprawy polowe, uprawy sadownicze i ogrodnicze wraz z występującą zielenią śródpolną, przywodną i przydrożną, drogami i ścieżkami, ciekami powierzchniowymi oraz dopuszczoną i istniejącą zabudową zagrodową (siedliskową), mieszkaniową i letniskową, lasami i zadrzewieniami);

2) Tereny zurbanizowane:

a) **strefa Z/E** – ekstensywnej zabudowy wiejskiej – strefa o przewadze funkcji mieszkaniowej, rolniczej (przeznaczone przede wszystkim dla budynków mieszkalnych niskiej intensywności, w tym zabudowy zagrodowej i letniskowej, w formie jednej bryły lub zespołu budynków),

b) **strefa Z/I** – intensywnej zabudowy wiejskiej – strefa przewadze funkcji mieszkaniowej (przeznaczone przede wszystkim dla budynków mieszkalnych oraz mieszkalno - usługowych, w formie jednej bryły lub zespołu budynków),

c) **strefa Z/C** - intensywnej zabudowy wiejskiej stanowiącej funkcję centrum – strefa o przewadze funkcji mieszkaniowych i usługowych (przeznaczone przede wszystkim dla budynków mieszkalnych, mieszkalno – usługowych i usługowych, w formie jednej bryły lub zespołu budynków).

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym - przewidziane do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku - zlokalizowane są na terenie całej gminy (z wyłączeniem obszarów prawnie chronionych), m.in.:

- budowa nowych, rozbudowa i modernizacja istniejących dróg publicznych, dróg wewnętrznych, tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- budowa nowych i modernizacja istniejących systemów infrastruktury technicznej, w tym systemu wodno-kanalizacyjnego – na terenach zurbanizowanych, przede wszystkim w miejscowościach: Las i Kocoń,
- budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska oraz adaptacjom do zmian klimatu,
- ochrona, rewaloryzacja i utrzymanie obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (w tym: zabytków),
- rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej i istniejącej bazy wraz z jej modernizacją,
- budowa nowych, rozbudowa, modernizacja oraz doposażenie istniejących obiektów administracji samorządowej, placówek oświatowych, instytucji kultury i społecznych.

Ze względu na zdiagnozowane problemy, do **kluczowych kierunków działań** zaplanowanych do realizacji, o największym znaczeniu dla rozwoju Gminy Ślemień, można zaliczyć inwestycje przyczyniające się do ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, w tym: z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i adaptacji do zmian klimatu, poprawy efektywności energetycznej budynków oraz wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

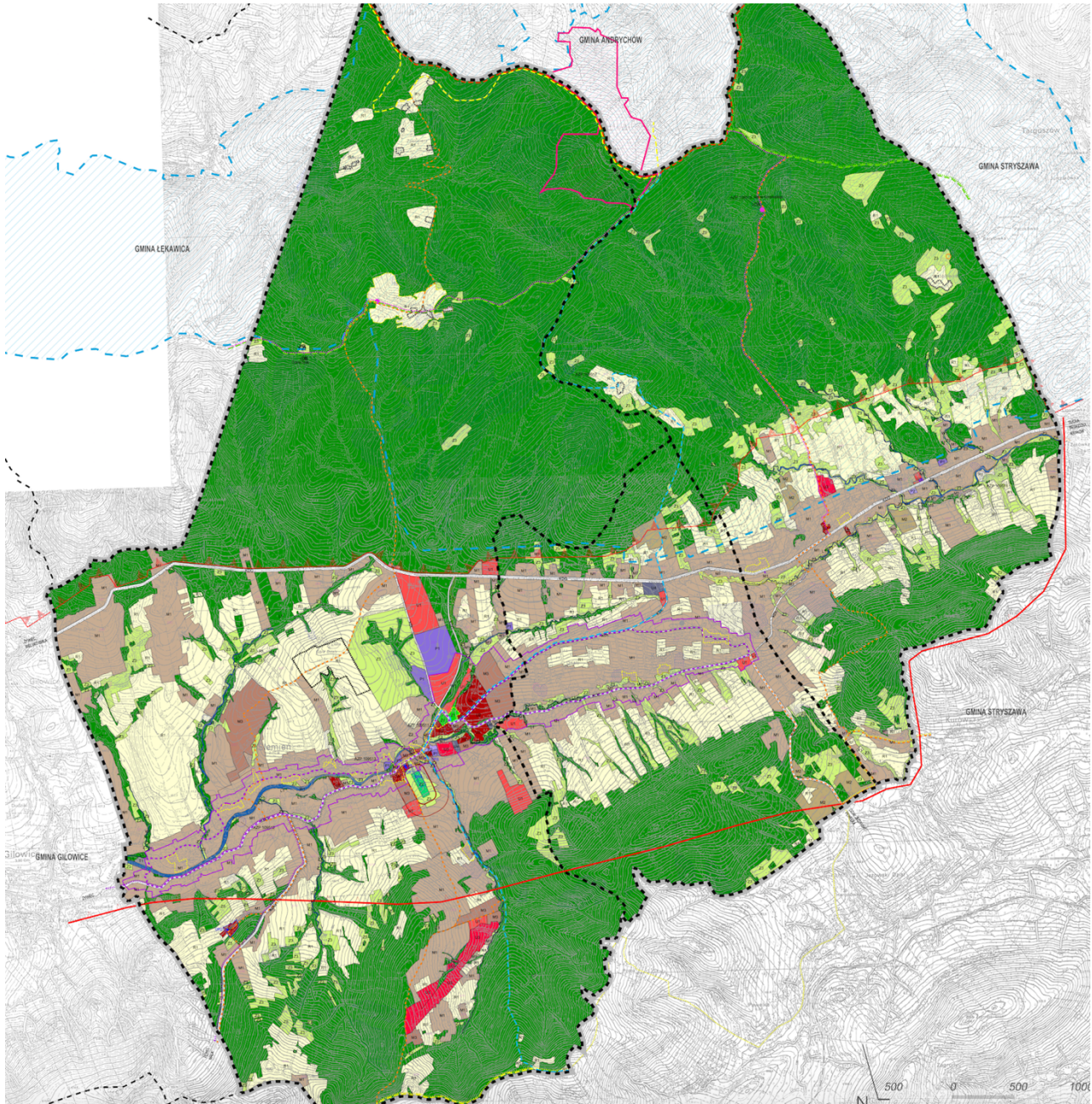
Do priorytetów zaliczono rozwój układu komunikacyjnego, tj.: budowa, rozbudowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowa ponadlokalnych tras rowerowych.

Kolejnym kluczowym wyzwaniem jest również poprawa dostępności i jakości usług skierowanych do społeczności, w tym: społeczne, kulturalne i edukacyjne.

Ze względu na charakter gminy do najważniejszych działań zaliczono rozwój infrastruktury i oferty turystyczno-rekreacyjnej, w tym: Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu.

Wszystkie przedsięwzięcia ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku, które ewentualnie mogłyby wpłynąć niekorzystnie na obszary objęte ochroną (w tym: Natura 2000), zaplanowane zostały poza tymi obszarami, tj. na terenach zurbanizowanych, w tym mieszkalnych, usługowych, komunikacji. W związku z tym, ich realizacja nie wpłynie negatywnie na cele ochrony obszarów chronionych oraz funkcjonowanie korytarzy ekologicznych. Planowane działania nie wiążą się ze zmniejszeniem różnorodności biologicznej, a także utratą stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Przekształceniu nie ulegną również doliny cieków wodnych pełniące rolę korytarzy ekologicznych. Realizacja zamierzeń nie doprowadzi do zwiększenia penetracji przez ludzi obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, powstania barier liniowych i powierzchniowych, nasilenia hałasu oraz wprowadzenia sztucznego oświetlenia w obszarach dotychczas niezainwestowanych.

Rysunek 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ślemień – kierunki zagospodarowania przestrzennego, uwarunkowania rozwoju

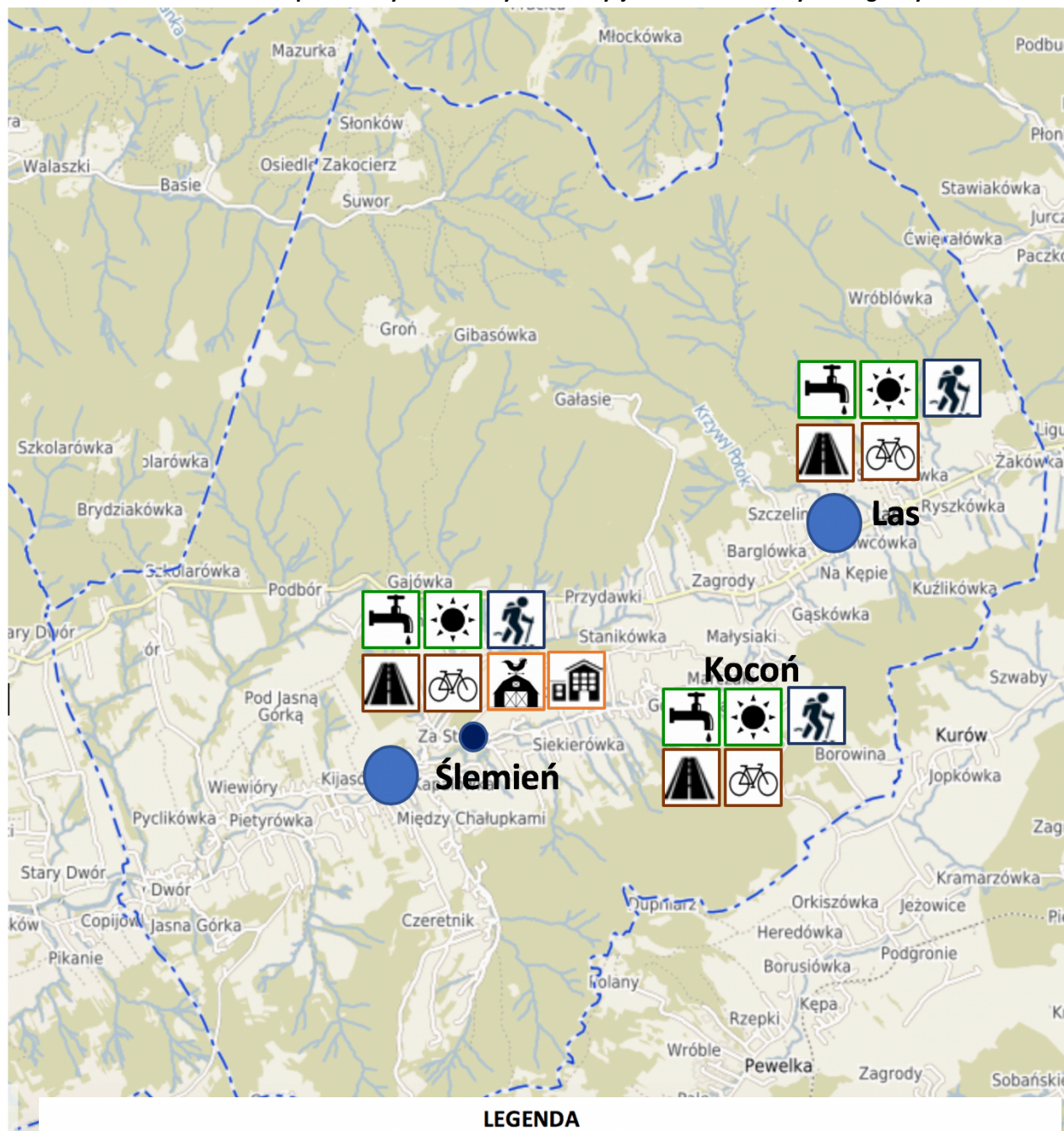

LEGENDA

USTALENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO REZERWIAT MADUCHORA TEREN NATURA 2000 - SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK PLH 240023 BESKID MAŁY PARK KRAJOBRAZOWY BESKIDU MAŁEGO OTULINA PARKU KRAJOBRAZOWEGO BESKIDU MAŁEGO UŻYTEK EKOLOGICZNY "WRÓBLÓWKA" POMNIKI PRZYRODY OŻYWIWNEJ POMNIKI PRZYRODY NIEOŻYWIWNEJ ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA "OSOBLIWOŚĆ PRZYRODY NIEOŻYWIWNEJ BESKIDU MAŁEGO" WRAZ Z PRYZYSTANKAMI SZŁAK SKAŁEK OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ		USTALENIA WYNIKAJĄCE Z PRZEPISÓW ODREBNYCH STREFY SANITARNE CMENTARZA OSUWISKA AKTYWNE CIĄGLE OSUWISKA AKTYWNE OKRESOWO OSUWISKA NIEAKTYWNE TERENY ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI GRANICA ADMINISTRACYJNA GMINY ŚLEMIEŃ GRANICA ADMINISTRACYJNA SOŁECTW GRANICE ADMINISTRACYJNE GMIN SĄSIEDNIICH		TERENY ZABUDOWY: M1 TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ ZAGRODOWEJ M2 TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ M3 TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ Z USŁUGAMI U1 TERENY ZABUDOWY USŁUG KOMERCYJNYCH U2 TERENY ZABUDOWY USŁUG PUBLICZNYCH U3 TERENY ZABUDOWY USŁUG SPORTU U4 TERENY ZABUDOWY USŁUG KOMUNIKACJI P1 TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ P2 TERENY ZABUDOWY BAZ I SKŁADÓW T1 TERENY ZABUDOWY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z1 TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ Z2 TERENY CMENTARZY TERENY CHRONIONE PRZED ZABUDOWĄ I NIEZABUDOWANE: Z3 TERENY ZIELENI NIEURZĄDZONEJ L1 TERENY LEŚNE R1 TERENY ROLNE W1 TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH	
USTALENIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I OCHRONY ZABYTKÓW OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIEMUCHOMYCH STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ OBSZARU WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW NIEMUCHOMYCH STREFA OCHRONY STANOWISKA ARCHEOLOGICZNEGO STREFA OCHRONY ZABUDOWY ZABYTKOWEJ SZŁAKI TURYSTYCZNE SZŁAK TURYSTYCZNY ROWEROWY SZŁAK SANKTUARIÓW ŚCIEŻKA HISTORYCZNO-Edukacyjna Gminy Ślemień "PROMOCJA DZIEDZICTWA HISTORYCZNEGO PAŃSTWA ŚL"		USTALENIA STUDIUM: LINE ROZGRANICZAJĄCE TERENY STUDIUM M1 SYMBOL TERENU STUDIUM KDG SYMBOL TERENU LINIOWEGO STUDIUM - SYMBOL DROGI JEDNOSTKI STREF POLITYKI PRZESTRZENNEJ OBSZAR DOPUSZCZONEJ LOKALIZACJI EKSTENSYWNEJ ZABUDOWY LETNISKOWEJ OBSZAR DOPUSZCZONEJ LOKALIZACJI ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY ZAGRODOWEJ PROPONOWANE PUNKTY OBSŁUGI TURYSTYCZNEJ LOKALIZACJA MASZTU PRZEKAŹNIKOWEGO		PRZEZNACZENIA STUDIUM: TERENY KOMUNIKACJI: KDG TERENY DRÓG PUBLICZNYCH GŁÓWNYCH KDZ TERENY DRÓG PUBLICZNYCH ZBIORCZYCH KDL TERENY DRÓG PUBLICZNYCH LOKALNYCH	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ślemień

Rysunek 14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ślemień - obszary i kierunki interwencji - rozmieszczenie planowanych kluczowych inwestycji oraz OSI kluczowych dla gminy

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej

Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą

Budowa tras rowerowych

Poprawa jakości środowiska naturalnego

Rozwój systemu wodno-kanalizacyjnego

Termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ciepła, budowa instalacji OZE

Usługi dla ludności

Poprawa jakości i dostępności miejsc świadczących usługi społeczne, kulturalne i edukacyjne

Rozwój Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny

Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

Obszary strategicznej interwencji (OSI – kluczowe dla gminy)

miejsowość z obszarem rewitalizacji (Ślemień i Las)

obszar Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu

Źródło: opracowanie własne

VI. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE Kształtowania i Prowadzenia Polityki Przestrzennej

OGÓLNE WYTYCZNE W ZAKRESIE Kształtowania oraz Prowadzenia Polityki Przestrzennej

Dla **wszystkich stref i terenów**:

- 1) zachowanie istniejących terenów zabudowanych i wyznaczanie ekonomicznie uzasadnionych nowych terenów w ramach wskazanych w dokumentach planistycznych, w tym: w studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy, przeznaczeń podstawowych i dopuszczonych, pod warunkiem dostosowania granic terenów do ustalonej w studium struktury urbanistycznej, zagwarantowania właściwej obsługi komunikacyjnej (bezpośrednio z dróg publicznych lub dróg wewnętrznych), możliwości realizacji programu parkingowego przynależnego poszczególnym funkcjom usługowym, a także zapewnienia podstawowych mediów, wraz z wykształceniem terenów zieleni urządzonej;
- 2) wskazanie terenów dla realizacji istniejących i przyszłych inwestycji celu publicznego;
- 3) wyznaczenie terenów tworzących podstawowy układ dróg i ulic publicznych (wszystkich klas technicznych) oraz dróg wewnętrznych, a także ścieżek pieszych i rowerowych należących do obszaru przestrzeni publicznych oraz innych terenów przeznaczonych na funkcje parkingowe i infrastrukturalne;
- 4) wyznaczenie istniejących i planowanych enklaw zieleni urządzonej i innej (nieurządzonej), a także enklaw zieleni leśnej, zadrzewionej, zakrzewionej i niskiej, łąk itp.;
- 5) ochronę i zabezpieczanie jarów, dolin rzek i potoków przed zabudową, w tym tymczasową, gromadzeniem odpadów, składowaniem materiałów oraz zmianą naturalnej rzeźby terenu.

Podstawowymi **zasadami uruchamiania nowych terenów** mieszkaniowych, usługowych, produkcyjnych winny być w pierwszej kolejności:

- 1) zasada koncentracji zabudowy;
- 2) zasada wykorzystywania w pierwszej kolejności terenów posiadających dobrą obsługę komunikacyjną oraz dostęp do infrastruktury technicznej, w szczególności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- 3) zasada wykorzystania w pierwszej kolejności terenów będących w posiadaniu gminy.

W zakresie **kształtowanie krajobrazu kulturowego o wysokich walorach estetycznych i krajobrazowych**, w szczególności poprzez:

- a) ochronę wiejskiego krajobrazu, zabytków i charakterystycznego dla regionu tradycyjnego typu zabudowy,
- b) zachowanie charakterystycznych dla obszarów wiejskich struktur przestrzennych, w tym przeciwdziałanie wprowadzaniu obcych, charakterystycznych dla miast, form zabudowy,
- c) tworzenie atrakcyjnych, przyjaznych przestrzeni publicznych tworzących system tematycznych powiązań między ciekawymi i ważnymi miejscami i obiektami położonymi na obszarze gminy oraz w jej okolicach.

Utrzymanie obszarów niezurbanizowanych oraz obszarów zieleni położonej w obszarach zurbanizowanych, gwarantujący skuteczną ochronę przed niekontrolowanymi procesami rozproszonej urbanizacji, tak zwanego rozplływania się zabudowy, w tym:

- a) przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju w sukcesywnie zachodzących procesach zmian istniejącego przeznaczenia i zagospodarowania terenów,
- b) wyznaczenie i rozwijanie obszaru niezurbanizowanego, obejmującego zwarte tereny zieleni, w tym:
 - obszary podlegające ochronie – Park Krajobrazowy Beskidu Małego, rezerwat Madohora, obszar Natura 2000 „Beskid Mały”,
 - tereny lasów, zieleni leśnej, zieleni w dolinach potoków oraz zieleni nieurządzonej,
- c) czytelne wyznaczenie obszaru przestrzeni chronionej przed zabudową, powiązanego z regionalnym systemem obszarów chronionych, stanowiącego podstawę wyznaczenia obszaru przestrzeni zieleni wraz z systemem połączeń ekosystemowych i komunikacyjnych - ścieżek pieszych i rowerowych, mających swoje powiązania i kontynuację w sąsiednich gminach.

System winien stworzyć w granicach gminy sieć powiązań zielonych, w dużym stopniu niezależnych od powiązań realizowanych przez przestrzeń publiczną, mając jednocześnie swoje naturalne połączenia z podobnymi systemami (lub tylko jego elementami), funkcjonującymi lub planowanymi w gminach sąsiednich.

W zakresie ochrony środowiska: zapewnienie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- 1) ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi i racjonalnego gospodarowania gruntami;
- 2) zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy gminy, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni;
- 3) uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej;
- 4) zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska, bioróżnorodności i warunków klimatycznych;
- 5) uwzględnianie potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom masowym ziemi i ich skutkom;
- 6) uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi, itp.
- 7) ustalenie dla poszczególnych przeznaczeń proporcji pozwalających na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia;
- 8) uwzględnienie sposobów zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka, klęsk żywiołowych oraz ruchów masowych ziemi oraz uwzględnienie kwestii adaptacji do zmian klimatu.

Obszary przestrzeni zieleni winny utworzyć jednolity system ciągłych ogólnodostępnych terenów, skoordynowanych z planowaną strukturą urbanistyczną oraz przeznaczeniami, w pełni zachowując i chroniąc istotne elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Na **obszarach zagrożenia powodziowego** przy realizacji inwestycji należy uwzględnić możliwość wystąpienia powodzi lub podtopień w zależności od prognozowanych zagrożeń powodziowych.

Na **terenach zagrożonych ruchami masowymi** oraz obszarach predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych wszelkie planowane obiekty inżynierskie i budowlane powinny być poprzedzone działaniami zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi tych zagadnień.

W zakresie **rozwoju infrastruktury komunalnej**:

- 1) rozwój układu komunikacyjnego w celu dostosowania go do współczesnych wymagań, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb mieszkańców, w tym: pieszych i rowerzystów, turystów, osób pracujących i uczących się poza gminą,
- 2) rozwój systemów infrastruktury technicznej gwarantującym skuteczną realizację kierunków rozwojowych, a tym samym wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości, decydujący o poprawie warunków środowiskowych i skuteczności ekologicznej odnowy wsi, w tym:
 - a) rozwinięcie systemów infrastruktury technicznej do granic odpowiadających zasięgom stref typów urbanizacji – m.in. budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego, elektroenergetycznego i telekomunikacyjnego, etc.,
 - b) rozwijanie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, w tym: ich uzbrojenie w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, sprzyjających powstawaniu nowych przedsiębiorstw i atrakcyjnych miejsc pracy.

Stymulowanie pozytywnych kierunków przekształceń w sferze społeczno-demograficznej, w tym:

- a) wykorzystanie do aktywizacji procesów rozwojowych wysokiego poziomu identyfikacji społeczności lokalnej z gminą i poszczególnymi sołectwami,
- b) przywrócenie kulturowo ukształtowanej struktury osadniczej, bazującej na silnym poczuciu przynależności mieszkańców do konkretnych sołectw.

Poprawę jakości życia mieszkańców, zarówno poprzez:

- a) wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną i sprawną obsługę komunikacyjną,
- b) stworzenie warunków do zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych,
- c) poprawę dostępu do nowych, nie związanych z rolnictwem, miejsc pracy,
- d) tworzenie i poprawę stanu obiektów i przestrzeni publicznych i związanej z tym wzrost integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Należy również uwzględnić **poprawę warunków życia mieszkańców ze szczególnymi potrzebami** (w tym osób niepełnosprawnych) poprzez likwidację barier i zapewnienie dostępności (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej).

Inwestycje, które ewentualnie mogłyby negatywnie wpłynąć na obszary chronione (w tym Natura 2000) oraz funkcjonowanie korytarzy ekologicznych poza obszarami objętymi ochroną zostaną zlokalizowane poza tymi obszarami, tj. na terenach zurbanizowanych (mieszkalnych, usługowych, komunikacji, etc.).

Planowane działania nie mogą wiązać się również ze zmniejszeniem różnorodności biologicznej, utratą stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt, przekształceniem dolin cieków wodnych pełniących rolę korytarzy ekologicznych, czy zwiększeniem penetracji przez ludzi obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, powstaniem barier liniowych i powierzchniowych, nasileniem hałasu oraz wprowadzeniem sztucznego oświetlenia w obszarach dotychczas niezainwestowanych.

USTALENIA I REKOMENDACJE DLA POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Zgodnie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ślemień wprowadza się następujące ustalenia i rekomendacje:

1) Tereny nieurbanizowane:

a) strefa N/L – terenów leśnych

Dopuszcza się:

- a) realizację urządzeń służących turystyce i rekreacji, w tym ścieżek pieszych i rowerowych, szlaków turystycznych i miejsc odpoczynku dla ruchu turystycznego wraz z ich oznakowaniem,
- b) realizację zbiorników „małej retencji”,
- c) realizację przynależnego zagospodarowania terenu,
- d) istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu.

Ograniczenia:

- a) zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej nie związanej z obsługą terenów rolnych, za wyjątkiem istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
- b) zakaz realizacji reklam i elementów reklamowych.

b) strefa N/R – terenów rolnych

Dopuszcza się:

- a) realizację urządzeń służących turystyce i rekreacji, w tym ścieżek pieszych i rowerowych, szlaków turystycznych i miejsc odpoczynku dla ruchu turystycznego wraz z ich oznakowaniem,
- b) realizację przynależnego zagospodarowania terenu,
- c) istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu;
- d) zbiorniki małej retencji w formie suchych polderów, poza obszarami występowania chronionych siedlisk przyrodniczych.

Ustalenia zagospodarowania i użytkowania terenów:

- a) kształtowanie struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększania odporności lasu na czynniki destrukcyjne,
- b) dopuszcza się zachowanie i utrzymanie istniejącej zabudowy w jej pierwotnym charakterze, a także zmiany sposobu użytkowania z zabudowy zagrodowej na agroturystyczną lub letniskową,
- c) zakaz realizacji reklam i elementów reklamowych,
- d) zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej nie związanej z obsługą terenów rolnych, za wyjątkiem istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
- e) zakaz likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i przywodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

2) Tereny zurbanizowane:

a) strefa Z/E – ekstensywnej zabudowy wiejskiej

Dopuszcza się:

- a) realizację urządzeń służących turystyce i rekreacji, w tym ścieżek pieszych i rowerowych, szlaków turystycznych i miejsc odpoczynku dla ruchu turystycznego wraz z ich oznakowaniem,
- b) realizację przynależnego zagospodarowania terenu,
- c) istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu,
- d) drogi wewnętrzne

Ustalenia zagospodarowania i użytkowania terenów:

- a) dopuszczalna wysokość zabudowy mieszkaniowej – 3 kondygnacje (trzecia kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- b) dopuszczalna wysokość zabudowy letniskowej – 2 kondygnacje (druga kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- c) dopuszczalna wysokość zabudowy usługowej – do 12 m, przy czym ograniczenie nie dotyczy obiektów i budynków sakralnych i sportowych,
- d) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 60%
- e) minimalna powierzchnia nowo wydzielonych działek budowlanych, przeznaczonych pod zabudowę letniskową - 600 m²,
- f) zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej szeregowej,
- g) zakaz realizacji reklam i elementów reklamowych.

b) strefa Z/I – intensywnej zabudowy wiejskiej

Dopuszcza się:

- a) realizację urządzeń służących turystyce i rekreacji, w tym ścieżek pieszych i rowerowych, szlaków turystycznych i miejsc odpoczynku dla ruchu turystycznego wraz z ich oznakowaniem,
- b) realizację przynależnego zagospodarowania terenu,
- c) istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu,
- d) drogi wewnętrzne.

Ustalenia zagospodarowania i użytkowania terenów:

- a) dopuszczalna wysokość zabudowy mieszkaniowej – 3 kondygnacje (trzecia kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- b) dopuszczalna wysokość zabudowy letniskowej – 2 kondygnacje (druga kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- c) dopuszczalna wysokość zabudowy usługowej – do 12 m, przy czym ograniczenie nie dotyczy obiektów i budynków usług U2,
- d) dopuszczalna wysokość zabudowy produkcyjnej, baz i składów – do 15 m,
- e) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% ,
- f) minimalna powierzchnia nowo wydzielonych działek budowlanych, przeznaczonych pod zabudowę letniskową - 600 m²,
- g) zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej szeregowej,
- h) zakaz realizacji reklam i elementów reklamowych,
- i) realizacja rzemiosła nieprodukcyjnego oraz innych tego typu usług jako funkcji związanych z przeznaczeniem dominującym, ze szczególnym uwzględnieniem rzemiosł związanych z tradycją „Państwa Ślemieńskiego” lokalizowanych głównie w obiektach zabytkowych, położonych w granicach wyznaczonego obszaru promocji kultury i krajobrazu,
- j) zabudowa produkcyjna P1 i zabudowa baz i składów P2 oddzielona od sąsiadującego przeznaczenia w postaci pasów zieleni zapewniającej izolacyjność wzrokową i akustyczną.

c) strefa Z/C - intensywnej zabudowy wiejskiej stanowiącej funkcję centrum

Dopuszcza się:

- a) realizację urządzeń służących turystyce i rekreacji, w tym ścieżek pieszych i rowerowych, szlaków turystycznych i miejsc odpoczynku dla ruchu turystycznego wraz z ich oznakowaniem,
- b) realizację przynależnego zagospodarowania terenu,
- c) istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu,
- d) drogi wewnętrzne.

Ustalenia zagospodarowania i użytkowania terenów:

- a) dopuszczalna wysokość zabudowy mieszkaniowej – 3 kondygnacje (trzecia kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- b) dopuszczalna wysokość zabudowy letniskowej – 2 kondygnacje (druga kondygnacja jako poddasze użytkowe),
- c) dopuszczalna wysokość zabudowy usługowej – do 12 m, przy czym ograniczenie nie dotyczy obiektów i budynków usług publicznych,
- d) dopuszczalna wysokość zabudowy produkcyjnej, baz i składów – do 15 m
- e) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30%,
- f) minimalna powierzchnia nowo wydzielonych działek budowlanych, przeznaczonych pod zabudowę letniskową - 600 m²,
- g) lokalizacja miejsc postojowych, niezbędnych do realizacji zabudowy usługowej - U1, zabudowy produkcyjnej - P1 oraz zabudowy baz i składów - P2 w ramach nieruchomości objętej inwestycją,
- h) zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej szeregowej,
- i) zakaz realizacji reklam i elementów reklamowych,
- j) realizacja rzemiosła nieprodukcyjnego oraz innych tego typu usług jako funkcji związanych z przeznaczeniem dominującym, ze szczególnym uwzględnieniem rzemiosł związanych z tradycją „Państwa Ślemieńskiego” lokalizowanych głównie w obiektach zabytkowych, położonych w granicach wyznaczonego obszaru promocji kultury i krajobrazu,
- k) zabudowa produkcyjna - P1 i zabudowa baz i składów - P2 oddzielona od sąsiadującego przeznaczenia w postaci pasów zieleni zapewniającej izolacyjność wzrokową i akustyczną.

VII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Zgodnie z definicją ustawową: obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych, czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne.

OSI są terytoriami, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. W nawiązaniu do przedstawionej definicji, wyróżnić można dwa rodzaje OSI:

- obszary problemowe, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych,
- obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne.

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (stanowiącą załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020r.) na obszarze regionu wyznaczono:

1. Krajowe obszary strategicznej interwencji,
2. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie funkcjonalne,
3. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie tematyczne:
 - a) OSI konkurencyjne:
 - obszary cenne przyrodniczo,
 - ośrodki wzrostu,
 - b) OSI problemowe:
 - gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
 - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza,
 - gminy w transformacji górniczej.

7.1. KRAJOWE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) w Celu 1. Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów zidentyfikowano kluczowe obszary problemowe z punktu widzenia rozwoju kraju, takie jak: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, Śląsk i wschodnia Polska, dla których dedykowano programy wsparcia.

Z punktu widzenia województwa śląskiego istotna będzie realizacja Programu dla Śląska, którego celem jest zmiana profilu gospodarczego regionu, stopniowe zastępowanie tradycyjnych sektorów gospodarki, takich jak górnictwo i hutnictwo, nowymi przedsięwzięciami w sektorach bardziej produktywnych, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie.

Założono, iż po 2020 roku nastąpi pełne wdrożenie Programu dla Śląska skorelowanego z rządowymi programami restrukturyzacyjnymi, rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportowej, wdrażaniem nowej, terytorialnie wrażliwej, zintegrowanej polityki miejskiej, przemysłowej, innowacyjności i kształtowania zasobów ludzkich.

Natomiast Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), która jest rozwinięciem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów – zarówno miejskich, jak i wiejskich.

OSI wyznaczone w KSRR 2030 istotne dla województwa śląskiego to:

- Śląsk,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, (miasta powiększające dystans rozwojowy),
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Gmina Ślemień nie została zakwalifikowana do powyższych miast i obszarów.

7.2. REGIONALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – UJĘCIE FUNKCJONALNE

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wyznaczono Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu funkcjonalnym z punktu widzenia organizacji procesów rozwojowych oraz podstawowych typów ośrodków osadniczych. Pierwszy typ OSI w ujęciu funkcjonalnym tworzą tzw. subregiony. Zostały one zdefiniowane w pierwszej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego uchwalonej w dniu 25.09.2000 r.

Gmina Ślemień zlokalizowana jest w **subregionie południowym**, dla którego wyznaczono główne potencjały i wyzwania. Są one tożsame ze zdiagnozowanymi uwarunkowaniami dla Gminy Ślemień w części diagnostycznej niniejszego dokumentu.

Główne potencjały i wyzwania subregionu południowego:

Główne potencjały	Główne wyzwania
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przygraniczne; rozwijająca się współpraca transgraniczna. • Infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych. • Wysoka atrakcyjność inwestycyjna. • Silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka ośrodka aglomeracyjnego. • Duży potencjał kulturowy i turystyczny. <p>Występowanie obszarów o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój współpracy na rzecz tworzenia atrakcyjnych produktów turystycznych. • Rozwój i integracja wysokiej jakości infrastruktury turystycznej. • Podniesienie jakości drogowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym również dróg pieszych i rowerowych. • Poprawa jakości środowiska, w szczególności powietrza i wód powierzchniowych. • Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy. • Rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, w tym zintegrowanego systemu transportu, również na obszarze peryferyjnie położonych obszarów wiejskich.

Drugi typ OSI w ujęciu funkcjonalnym znajduje swoje odzwierciedlenie w podstawowych typach jednostek, tj.: **obszarach wiejskich i miejskich. Gminę Ślemień zalicza się do obszarów wiejskich.**

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego: obszary wiejskie obejmują tereny wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa śląskiego. Elementami wyróżniającymi te obszary są duża powierzchnia użytków rolnych oraz znaczna liczba ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Rozwój terenów wiejskich w dużym stopniu opiera się również na agroturystyce, turystyce, rybactwie oraz pozarolniczych usługach dla społeczności lokalnej i turystów. Ponadto w regionie występują również gminy wiejskie, gdzie znaczny procent obszaru został zdegradowany i przekształcony w skutek eksploatacji górniczej. Wiele z terenów rolniczych utraciło swe funkcje poprzez ulokowanie na nich bądź w pobliżu działalności wydobywczej. Mieszkańcy tych gmin w głównej mierze utrzymują się z pracy w górnictwie bądź branżach okołogórniczych, często też występuje dualność zawodowa. Tak więc obszary te cechują się znacznym zróżnicowaniem funkcji obejmującym zarówno funkcje rolnicze jak i pozarolnicze co wynika ze specyfiki sieci osadniczej i profilu gospodarczego regionu. Z tego też względu są to w znacznej części obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takich, które tracą swój pierwotny charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji.

W związku z tymi procesami, równoległe ze wsparciem utrzymania rolniczego charakteru i produkcji w tych obszarach, konieczna staje się poprawa możliwości zatrudnienia i mobilności zawodowej, stworzenie warunków do zwiększenia inwestycji okołorolniczych i pozarolniczych oraz rozbudowy lokalnej infrastruktury transportowej i poprawy funkcjonowania transportu zbiorowego, umożliwiającego dostęp do korzystania z usług publicznych wyższego rzędu. Ponadto niezbędne są działania aktywizujące społeczność wiejskie oraz ukierunkowane na poprawę jakości edukacji i kształcenia ustawicznego, zachowanie ich różnorodności i spuścizny kulturowej, zachowanie i kształtowanie krajobrazu, ochronę i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego.

Od kilkunastu lat prężnie funkcjonują na obszarach wiejskich województwa śląskiego Lokalne Grupy Działania (LGD) oraz Lokalne Grupy Rybackie (LGR), które animują, kreują i wspierają potencjał poszczególnych sołectw i gmin. Działania LGD i LGR koncentrują się m.in. na integracji lokalnych społeczności, promowaniu turystyki, ekologicznym stylu życia, edukacji, wzmocnieniu potencjału lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości społecznej i wolontariatu, czy rewitalizacji. Stanowią one ważny element w procesie planowania i programowania rozwoju tych obszarów.

Gmina Ślemień objęta jest Lokalną Grupą Działania Żywiecki Raj.

7.3. REGIONALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – UJĘCIE TEMATYCZNE

Z uwagi na coraz większe znaczenie koncentracji tematycznej w europejskiej oraz krajowej polityce rozwoju w procesie prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego wyznaczono również obszary szczególnie ważne z punktu widzenia zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych województwa tzw. Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (OSI). Obszary odpowiadają na najważniejsze problemy i potencjały zarysowane w diagnozie strategicznej województwa.

OSI - OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Obszar OSI – obszary cenne przyrodniczo, został wyznaczony w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni danej gminy.

Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne. Dobór powyższych kategorii opierał się na założeniu, że są to najważniejsze obszary dla zachowania walorów przyrodniczych regionu. O ile pierwsze chronione są prawem, o tyle drugie wymagają wzmocnienia odgrywanej roli w systemie przyrodniczym województwa i działań zabezpieczających przed dalszą degradacją i osłabianiem ich funkcjonalności. Wyzwaniem dla tego obszaru OSI jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Przyjęta skala: I – niskie lub brak do V- najwyższe walory przyrodnicze.

Gmina Ślemień została zaliczona do typu IV - obszar o wysokich walorach przyrodniczych.

OSI - OŚRODKI WZROSTU

OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary predystynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Do wyznaczenia regionalnych ośrodków wzrostu przyjęto szereg wskaźników określających potencjał gospodarczy, poziom wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego, atrakcyjność lokalnego rynku pracy, dostępność szkolnictwa wyższego oraz jednostek badawczo-rozwojowych. Ponadto wzięto pod uwagę wskaźniki związane z poziomem przedsiębiorczości, innowacyjnością podmiotów gospodarczych oraz dostępnością usług wyższego rzędu. Jednocześnie z analizy wykluczono najmniejsze ośrodki, jako te, które nie generują znaczących funkcji dla swojego otoczenia i przyjęto, iż przedmiotem prac analitycznych będą gminy miejskie i miejsko-wiejskie, liczące powyżej 20 tys. mieszkańców (a w przypadku stolic powiatów powyżej 15 tys. mieszkańców). W związku z powyższym, **Gmina Ślemień nie spełniała kryteriów do objęcia analizą.**

OSI - GMINY TRACĄCE FUNKCJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Gminy tracące funkcje to ośrodki, które w ciągu kilkunastu lat stopniowo traciły swoją pozycję, jako znaczących ośrodków gospodarczych i społecznych w regionie, predystynowanych do pełnienia istotnej roli dla mieszkańców województwa jako miejsca pracy, zamieszkania i realizacji różnorodnych potrzeb społeczności. Delimitacja ośrodków, które tracą swoje funkcje prowadzona była na poziomie gmin miejskich i miejsko-wiejskich – podobnie jak ma to miejsce w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Dodatkowo, aby zapewnić zgodność z SOR oraz KSRR 2030 wykluczono z analizy najmniejsze ośrodki, jako te, które nie generują znaczących funkcji dla swojego otoczenia. Brano pod uwagę jedynie gminy miejskie i miejsko-wiejskie, liczące powyżej 20 tys. mieszkańców (a w przypadku stolic powiatów powyżej 15 tys. mieszkańców).

Zastosowano następującą skalę natężenia zjawiska utraty funkcji: znaczna utrata funkcji (dotyczy 10 gmin w województwie); średnia utrata funkcji (4 gminy); umiarkowana utrata funkcji (8 gmin). **Zgodnie z powyższymi kryteriami, Gmina Ślemień została wykluczona z analizy.**

OSI - GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA

Największym wyzwaniem w obszarze jakości środowiska stało się zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza na obszarze całego województwa. Do wyznaczenia obszaru OSI wykorzystano dane według stanu na 2018 r. pozyskane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, benzo(α)pirenu. Do wyznaczenia obszaru brano pod uwagę obszary przekroczeń wskazanych powyżej wskaźników. Przepisanie gminy do stopnia przekroczeń następowało poprzez analizę liczby rodzajów przekroczeń średniorocznych występujących na jej terenie. Gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza przypisano do I obszaru problemowego, gminy na terenie których występowało przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników do II obszaru problemowego, natomiast dla gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników wyznaczono III obszar problemowy. Mając na uwadze koncentrację wsparcia na obszarach zamieszkałych przez dużą liczbę ludności, uzyskane wyniki skorygowano o wskaźnik gęstości zaludnienia.

Gmina Ślemień została zakwalifikowana do I obszaru problemowego.

Największym wyzwaniem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza zwłaszcza w sezonie zimowym.

OSI – GMINY W TRANSFORMACJI GÓRNICZEJ

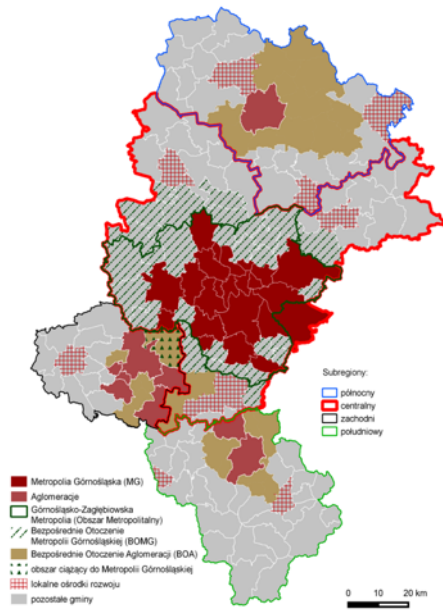
Do gmin objętych procesem transformacji górniczej zaliczono więc jednostki, na których występuje jedna z poniższych przesłanek:

- występują tereny pogórnice po zakończonej już działalności wydobywczej (kopalnie zlikwidowane lub w likwidacji),
- prowadzona jest aktualnie działalność wydobywcza węgla kamiennego,
- występuje znacząca liczba pracujących w sektorze górniczym i istotny odsetek pracujących w górnictwie w ogóle zatrudnionych.

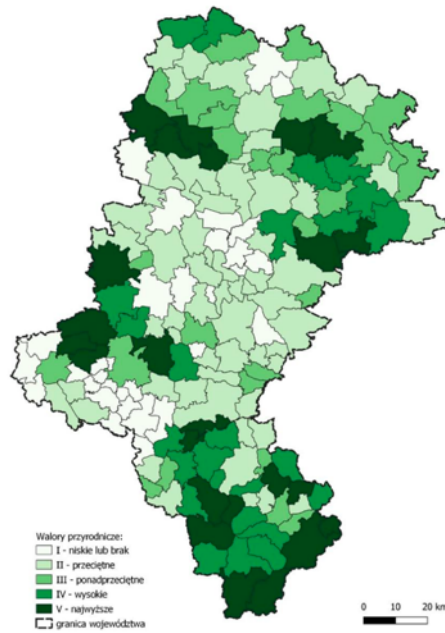
Gminę Ślemień nie zaliczono do OSI – gminy w transformacji górniczej, ponieważ nie spełnia żadnej z przesłanek.

Rysunek 15. Obszary strategicznej interwencji w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

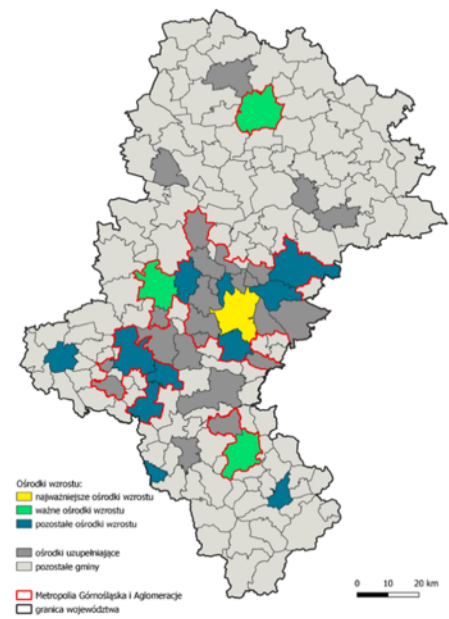
Subregiony województwa i ich ośrodki centralne

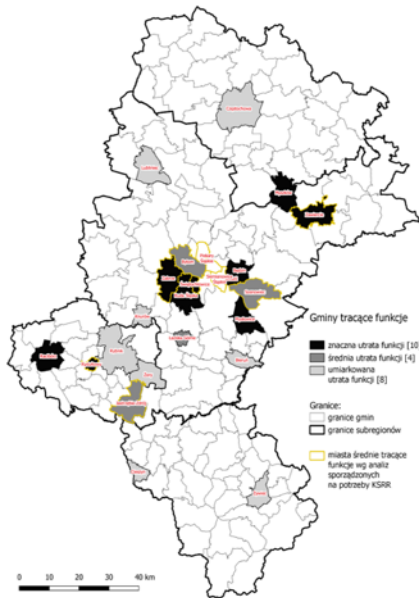
OSI – obszary cenne przyrodniczo

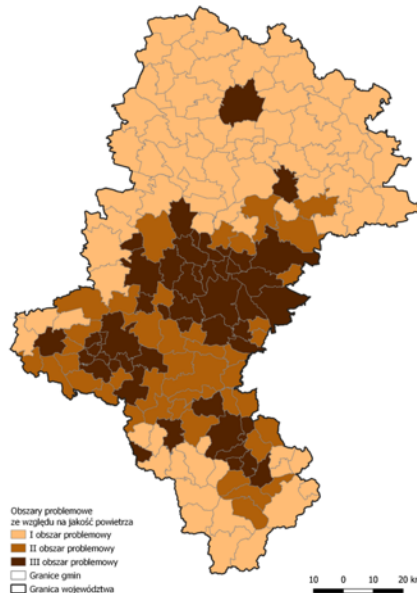
OSI – ośrodki wzrostu

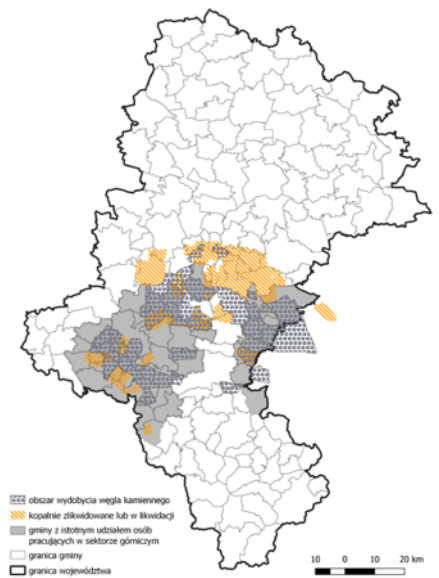
OSI – gminy tracące funkcje społeczno-
oszczędnicze

OSI – gminy z problemami wz. jakości
powietrza

OSI – gminy w transformacji górniczej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020 r.)

Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku z celami OSI zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku
OSI – OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO	
<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne. • Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej) • II.3. Rozwój turystyki
<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych • I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych • I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej) • II.3. Rozwój turystyki
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. • Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy. • Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych. • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. • Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego • III.2. Rozwój systemu komunikacyjnego (transportowego i elektronicznego) • III.3. Kompleksowa rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku
<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. 	
<p>Cel strategiczny D:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym. • Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu. • Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych • I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych • I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej) • II.3. Rozwój turystyki • III.3. Kompleksowa rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni
OSI – GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA	
<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych. • Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich. 	<p>Cel operacyjny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • II.1. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości • II.2. Poprawa atrakcyjności lokalnego rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców
<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii. • Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych. • Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.1. Poprawa dostępności i jakości usług społecznych • I.2. Wzmocnienie systemu edukacji i placówek oświatowych • I.3. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców i poprawa oferty spędzania wolnego czasu (w tym: kulturalnej, rekreacyjnej)
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. 	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego • III.2. Rozwój systemu komunikacyjnego (transportowego i elektronicznego)

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku
<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. • Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. • Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. • Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • III.3. Kompleksowa rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni
<p>Cel strategiczny D: Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • III.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego

VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obowiązkowym elementem Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku było wskazanie we wcześniejszym rozdziale obszarów strategicznej interwencji (OSI) określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z zakresem planowanych działań, które dotyczą terytorium gminy. OSI na poziomie lokalnym wyznaczane są w strategiach rozwoju gmin nieobowiązkowo. Potrzeba ich uwzględnienia, a także charakter i zasięg zależą od sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy oraz od przyjętych kierunków jej rozwoju.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku wyznacza się 2 obszary strategiczne: obszar rewitalizacji (składający się z 2 podobszarów w Ślemieniu i Lasie) oraz obszar Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu. OSI z zakresem planowanych działań stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar i zapewnienie im finansowania.

Rysunek 16. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy Ślemień

Źródło: opracowanie własne na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ślemień do 2022 roku oraz <https://slemien.e-mapa.net/>

OBSZAR REWITALIZACJI

Podczas prac nad opracowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ślemień do 2022 roku (Uchwała nr XLIV.246.2017 Rady Gminy Ślemień z dnia 24 października 2017 roku) zdiagnozowano, iż w dwóch miejscowościach: Ślemień oraz Las występują ponadprzeciętne poziomy problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

W związku z powyższym wyznaczono obszar zdegradowany oraz wyznaczono obszar rewitalizacji.

Wyznaczony został obszar, który podzielono na 2 podobszary:

- Podobszar A. Ślemień, powierzchnia 55,05 ha, liczba ludności 406 osób;
- Podobszar B. Las, powierzchnia 52,58 ha, liczba ludności 608 osób.

Zgodnie z ustawą z dn. 9.10.2015 roku o rewitalizacji, obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami (o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Nie może być on większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji, które zostały zrealizowane lub są w trakcie realizacji na etapie przygotowywania strategii:

- Przebudowa i nadbudowa zdegradowanego obiektu wraz z zakupem wyposażenia na potrzeby Centrum Społeczno-Kulturalnego w Ślemieniu;
- Aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców w ramach działalności Centrum Społeczno-Kulturalnego w Ślemieniu;
- Rozwój usług społecznych w Gminie Ślemień.

Cel nadrzędny rewitalizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ślemień do 2022 roku to:

Ożywienie społeczno - gospodarcze obszaru zdegradowanego poprzez aktywizację i integrację mieszkańców, stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki oraz rozwój i modernizację infrastruktury oraz poprawa jakości środowiska naturalnego.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku zaplanowano szereg kierunków działań zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Rezultatem realizacji szeregu przedsięwzięć jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Odbędzie się to w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, zgodnie z listą zidentyfikowanych określonych przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających (inwestycyjnych i społecznych) określonych w tym programie.

Należy zauważyć, że dokument wymaga aktualizacji i opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji zgodnie z ustawą z dn. 9.10.2015 r. o rewitalizacji. Koniecznym staje się ponowne dokonanie analizy koncentracji problemów w poszczególnych sołectwach i rozważenie zmiany istniejących granic i/lub wprowadzenie kolejnego obszaru rewitalizacji.

OBSZAR MUZEUM ŻYWIECKI PARK ETNOGRAFICZNY W ŚLEMIENIU

Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu odwzorowuje on układ urbanistyczny i zabudowę wsi Beskidu Żywieckiego. Na obszarze ponad 6 ha posadowionych zostało około kilkanaście zabytkowych obiektów architektury. Do dyspozycji gości pozostaje parking dla samochodów osobowych i autokarów o powierzchni prawie 1100 m².

Nadrzędną zasadą, która przyświecała podczas translokowania budynków na teren skansenu był postulat przeniesienia możliwie maksymalnej ilości oryginalnego, zabytkowego materiału. Dzięki temu można tutaj zwiedzać budynki autentyczne, pochodzące z różnych okresów, będące perełkami architektury beskidzkiej, w tym m.in.

- budynek szkoły z 1900 roku,
- XIX-wieczny spichlerz,
- kompletną zagrodę chłopską z domem mieszkalnym z 1895 roku, na którym swoje piętno odcisnęły działania ostatniej wojny,
- kuźnię z początku XX wieku,
- chałupę bogatego chłopa z 1911 roku,
- dom z 1901 roku - wzniesiony w stylu wołoskim,
- urokliwą „chałupę zielarki”,
- chatę z unikatowymi detalami snycerskimi wykonanymi w stylu alpejsko-tyrolskim,
- małomiasteczkową aptekę.
- tartak o napędzie wodnym.

We wnętrzach budynków zrekonstruowano wystrój oraz urządzono ekspozycje obrazujące wszelkie aspekty życia górali. Ponadto na terenie parku znajdują się dwie piwniczki - półziemianki oraz trzy studnie - każda o innym sposobie pobierania wody, całość uzupełniają przydrożne krzyże i kapliczki.

Główne, planowane do realizacji inwestycje na tym obszarze to:

- Rozwój Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu, w tym:
 - Budowa Kościoła z Jasiennej etap II,
 - Budowa Żydowskiego domu Modlitewnego z Wiśniowej,
 - Rozbudowa Willi ze Skawy o oranżerię,
 - Rekonstrukcja budynku Zarządu Lasów projekt Karla Pietchki jako nowa recepcja,
 - Rekonstrukcja Leśniczówki z Lipnika projektu Emanuela Rosta,
 - Budowa stodoły z Lachowic
- Budowa Centrum Konferencyjnego wraz z bazą gastronomiczno-noclegową na obszarze Muzeum Żywiecki Park Etnograficzny w Ślemieniu.

Działania przyczynią się do ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, udostępnienia terenu na potrzeby rozwoju turystyki oraz realizacji działań w zakresie integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców i usług społecznych i edukacyjnych.

IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

9.1. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII

Głównym podmiotem zaangażowanym w realizację Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku jest **Gmina Ślemień**.

Jednakże, dokument wypracowany w partnerstwie z mieszkańcami i pozostałymi interesariuszami zawiera cele i szereg działań realizowanych przez inne podmioty.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację założeń zawartych w dokumencie jest **Wójt Gminy Ślemień** jako organ wykonawczy, a w jego imieniu **Urząd Gminy Ślemień** (zgodnie z regulaminem organizacyjnym), jak również gminne jednostki samorządowe zaangażowane w realizację poszczególnych działań (w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury „Jemioła”, Biblioteka Publiczna, Zakład Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. placówki oświatowe, i pozostałe).

W celu usprawnienia i optymalizacji procesu wdrażania zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku kierunków działań i osiągnięcia zakładanych celów, budżet gminy powinien zostać podporządkowany określonym celom.

Kierunki działań, w tym konkretne przedsięwzięcia o charakterze złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów różnych szczebli i dziedzin.

Realizacja zapisów wynikających z niniejszego dokumentu jest wyzwaniem, nie tylko dla władz samorządowych, lecz również dla wszystkich pozostałych interesariuszy, w tym podmiotów działających na obszarze gminy. Zaliczyć do nich można: organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze oraz samych mieszkańców - którzy poprzez swoją działalność stają się programatorami i realizatorami założonych celów, w tym kierunków działań.

Gmina – jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego - jest również integralną częścią większej przestrzeni terytorialnej (powiatu, regionu, kraju, Unii Europejskiej), dlatego też komplementarnych działań oraz źródeł finansowania realizacji Strategii, należy poszukiwać także na szczeblach wyższych (np. fundusze Unii Europejskiej).

Do głównych podmiotów (instytucji) zaangażowanych we wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Ślemień, jak również w procesie monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji zaliczyć można:

- Wójta Gminy Ślemień (organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego) w zakresie: stymulowania i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty zaangażowane w realizację, mobilizowanie i integrowanie lokalnych zasobów,
- Radę Gminy Ślemień (organ uchwałodawczy JST) – zapewniającą wsparcie w zakresie osiągania założonych celów Strategii i kierunków działań, jej ewaluacji i podejmowania decyzji dotyczących zapisów Strategii (np. uchwalenie i aktualizacja dokumentu),
- Urząd Gminy Ślemień – jako główny podmiot zarządzający wdrażaniem Strategii odpowiedzialny za koordynację procesu realizacji zapisów Strategii, w tym kierunków działań i konkretnych projektów, wybór wykonawców, pozyskiwanie dofinansowania zewnętrznego, współpracę z partnerami, monitoring i ewaluację, ewentualną aktualizację dokumentu oraz informację i promocję;
- Wykonawców, partnerów i pozostałych interesariuszy - podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych działań lub konkretnych przedsięwzięć.

9.2. MECHANIZMY I NARZĘDZIA WDRAŻANIA STRATEGII

Główne etapy procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku:

- długoletnie prognozowanie budżetu Gminy Ślemień, w tym: dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, ocena zdolności inwestycyjnej (określenie potencjału inwestycyjnego) i ocena zdolności kredytowej, opracowanie i aktualizacja budżetu i wieloletniej prognozy finansowej, konkursy ofert dla organizacji pozarządowych,
- przygotowanie, aktualizacja oraz realizacja określonych strategii, programów, przedsięwzięć, projektów, w tym inwestycji i przedsięwzięć społecznych,
- monitoring realizacji projektów oraz ich zakładanych efektów i rezultatów, w tym wskaźników,
- aktualizacja zapisów Strategii, w tym: współpraca i przeprowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami i pozostałymi interesariuszami w zakresie planowanych zmian,
- realizacja działań promocyjnych i informacyjnych.

Do instrumentów wdrożenia zapisów Strategii, które mogą się różnić zasięgiem i mieć charakter: ponadlokalny, gminny, sołecki, sąsiedzki zaliczamy przede wszystkim:

- instrumenty wdrożeniowe, tj. dokumenty programowe (strategie, programy, plany, o których mowa w kolejnym podrozdziale: Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych), jak również konkretnie sprecyzowane projekty realizujące określone cele i wpisujące się w kierunki działań,
- instrumenty organizacyjno-zarządcze, np. statut, regulamin organizacyjny Urzędu Gminy Ślemień oraz gminnych jednostek organizacyjnych z wykazem obowiązków w zakresie realizacji dokumentów programowych oraz zadań,
- instrumenty finansowe, w tym: uchwała budżetowa na dany rok, wieloletnia prognoza finansowa i pozostałe – z określeniem potencjału inwestycyjnego, oraz ram finansowych i czasowych (np. w formie harmonogramu rzeczowo-finansowego) - związanych z realizacją konkretnych przedsięwzięć, fundusze zewnętrzne, w tym z budżetu Unii Europejskiej, czy budżetu państwa oraz funduszy celowych, dotacje w ramach konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, małe granty,
- instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. uchwały Rady Gminy Ślemień, zarządzenia Wójta Gminy Ślemień, postanowienia i decyzje administracyjne (np. pozwolenia na budowę),
- planowania przestrzennego, np. studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy,
- instrumenty społeczne, np. działania edukacyjne, informacyjne, promocyjne, konsultacje społeczne oraz zespołowe, biuletyn informacji publicznej, strona internetowa gminy i pozostałych jednostek, media społecznościowe,
- instrumenty kadrowe, np. kadra kierownicza, koordynatorzy i/lub zespoły odpowiedzialne za realizację dokumentów programowych i projektów, liderzy i animatorzy lokalni, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- instrumenty ekonomii społecznej, np. klauzule społeczne w konkursach i zamówieniach publicznych, procedury przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy,
- instrumenty kontrolne, np. monitoring i aktualizacja ewidencji, rejestrów, dokumentów programowych, stopnia i stanu zagospodarowania przestrzennego.

9.3. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumentami wykonawczymi Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku są obowiązkowe i/lub fakultatywne plany oraz programy funkcjonujące w gminie. W związku z czym, dokonano oceny ich aktualności i spójności w odniesieniu do zapisów Strategii.

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ślemień (uchwała nr XXXI/154/2012 Rady Gminy Ślemień z dnia 20 grudnia 2012 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2023 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XXXVII/196/2013 Rady Gminy Ślemień z dnia 28 czerwca 2013r.)	Dokument w trakcie zmiany.
Polityka społeczna i edukacja	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ślemień na lata 2016-2025 (uchwała nr XXX.153.2016 Rady Gminy Ślemień z dnia 27.10.2016 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2025 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ślemień na lata 2022-2024 (uchwała nr XLII.257.2022 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 29 marca 2022 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2025 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Ślemieniu na lata 2022-2024 (uchwała nr XLII.258.2022 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 29 marca 2022 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2024 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Ślemień na lata 2016 – 2022 (uchwała nr XXI.103.2016 Rady Gminy Ślemień z dnia 16 marca 2016 r.)	Dokument aktualny. Konieczność aktualizacji lub opracowania nowego dokumentu po 2022 roku, w tym zachowania zgodności ze SRG.
	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Ślemień do 2022 roku (Uchwała nr XLIV.246.201716 Rady Gminy Ślemień z dnia 24 października 2017 r.)	Dokument ważny do 2022 roku. Konieczność opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji z uwzględnieniem zapisów ustawy o rewitalizacji, w tym zachowania zgodności ze SRG.
	Plan nadzoru nad żłobkami, klubami dziecięcymi oraz dziennymi opiekunami (uchwała nr X.66.2019 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 13 czerwca 2019 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG. Zaleca się rozważenie aktualizacji dokumentu w zależności od zmiany trendów i prognoz demograficznych.
	Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez gminę Ślemień	Dokument aktualny i spójny ze SRG. Zaleca się rozważenie aktualizacji dokumentu

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
	i określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych od dnia 1 września 2019 r. (uchwała nr VII.40.2019 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 27 marca 2019 r.)	w zależności od zmiany trendów i prognoz demograficznych.
Energetyka, ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – brak dokumentu Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Zaleca się opracowanie dokumentu z zachowaniem zgodności ze SRG. Zgodnie z ustawą Prawo energetyczne: Projekt założeń sporządza się dla obszaru gminy co najmniej na okres 15 lat i aktualizuje co najmniej raz na 3 lata. W przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, wójt (burmistrz, prezydent miasta) opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dla obszaru gminy lub jej części.
	Program ochrony środowiska dla Gminy Ślemień na lata 2020-2025 z perspektywą do roku 2028 (uchwała nr XXIII.133.2020 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 25 maja 2020 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2025 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ślemień na lata 2021-2028 z perspektywą do roku 2030 (uchwała nr XXXVII.236.2020 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 09 grudnia 2021 r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2028 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla gminy Ślemień (uchwała Nr XV.80.2011 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 07 grudnia 2011 r.)	Dokument nieaktualny, zaleca się jego aktualizację, w tym bazy danych.
	Program efektywności energetycznej – brak dokumentu	Dokument nieobligatoryjny, zawierający ocenę, plan działań i analizę możliwych inwestycji przyczyniających się do poprawy efektywności energetycznej budynków wraz z montażem OZE. Zaleca się analizę opracowania dokumentu i zachowanie zgodności ze SRG.
	Strategia rozwoju elektromobilności – brak dokumentu	Dokument nieobligatoryjny, zawierający ocenę możliwości, plan działań i analizę możliwych inwestycji przyczyniających się do poprawy jakości powietrza i rozwoju elektromobilności. Zaleca się analizę konieczności opracowania dokumentu i zachowanie zgodności ze SRG.
	Program małej retencji – brak dokumentu	Strategiczne obiekty retencji wpisane są do Programu Małej Retencji dla Województwa Śląskiego (uchwała

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
		nr 2390/155/V/2016 Zarząd Województwa Śląskiego z dn. 24.11.2016 r.). Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
Transport	Plan rozwoju sieci drogowej – brak dokumentu	Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego – brak dokumentu	Brak podstaw do jego opracowania. Zgodnie z ustawą o Publicznym Transporcie Zbiorowym gmina, której powierzono zadanie organizacji publicznego transportu zbiorowego na mocy porozumienia między gminami, których obszar liczy łącznie co najmniej 80 tys. mieszkańców – w zakresie linii komunikacyjnej albo sieci komunikacyjnej na danym obszarze, zobowiązana jest do uchwalenia planu.
	Plan zrównoważonej mobilności miejskiej – brak dokumentu	Brak podstaw do jego opracowania – zg. Z Wytycznymi Komisji Europejskiej: „Opracowanie i wdrożenie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej”.
Gospodarka komunalna	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Ślemień – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentu. Program opracowuje się na okres minimum 5 lat zgodnie z art. 21 ustawy 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego. Należy zachować spójność z celami SRG.
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu Zakładu Usług Komunalnych Ślemień Sp. z o.o. na lata 2021-2023 (uchwała nr XXXVI.222.2020 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 25 listopada 2021 r.)	Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
Ochrona zabytków, dziedzictwo kulturowe	Gminny program opieki nad zabytkami – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zgodnie z art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: program sporządza się na okres 4 lat. Konieczność opracowania dokumentu, w tym zachowania zgodności ze SRG.
Turystyka, sport, rekreacja	Strategia rozwoju turystyki, sportu i rekreacji – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentu oraz zachowanie zgodności ze SRG.
Obszary wiejskie	Program współpracy Gminy Ślemień z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi, o których	Dokument aktualny i spójny ze SRG, uchwalany corocznie, wymaga zachowania zgodności zapisów ze SRG.

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
i rozwój lokalny	mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2022 (uchwała nr XXXVI.223.2020 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 25.11.2021 r.)	
	Plan Odnowy Miejscowości	Aktualny dokument tylko dla miejscowości Kocoń. Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentów dla pozostałych miejscowości, z zachowaniem zgodności ze SRG, w celu uszczegółowienia problemów i potencjału rozwoju danej miejscowości, jak również potrzeb społeczności lokalnej.
Zarządzanie kryzysowe	Zbiór dokumentów, w tym instrukcji i regulaminów dla Gminy Ślemień	Należy rozważyć aktualizację i dostosowanie dokumentów do zmian klimatu i intensyfikacji zagrożeń wywołanych klęskami żywiołowymi, czy pandemiemi.
Finanse publiczne	Budżet i Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2022-2027 (przyjmowane uchwałą Rady Gminy w Ślemieniu ze zmianami)	Dokument opracowany i uchwalany każdego roku wraz z aktualizacją w ciągu roku.

Ogólne wytyczne do dokumentów wykonawczych (w tym: strategii, planów, programów):

- określenie podmiotu odpowiedzialnego za opracowanie i wdrażanie założeń dokumentu wykonawczego,
- utrzymanie spójności i odniesienie do zapisów Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku, w tym: celów, kierunków działań i wskaźników,
- zachowanie zgodności z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej,
- utrzymanie przejrzystej i nietechnicznej treści dokumentu - zrozumiałej dla różnych grup odbiorców, zachowanie wytycznych w zakresie dostępności,
- uwzględnienie partycypacji społeczności lokalnej i pozostałych interesariuszy, w tym przeprowadzenie konsultacji społecznych na każdym etapie opracowania danego dokumentu wykonawczego,
- przygotowanie dokumentu w terminie do 12 miesięcy począwszy od rozpoczęcia prac do uchwalenia dokumentu przez Radę Gminy Ślemień,
- oznakowanie dokumentu, w tym umieszczenie herbu Gminy Ślemień na stronie tytułowej oraz odpowiednich logotypów w przypadku dofinansowania programu ze źródeł zewnętrznych,
- zamieszczanie dokumentów w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Ślemień niezwłocznie po ich uchwaleniu przez Radę Gminy Ślemień wraz z tekstem uchwały i wszystkimi załącznikami.

9.4. SPOSÓB MONITOROWANIA I EWALUACJI REALIZACJI STRATEGII ORAZ AKTUALIZACJI

Monitoring to proces polegający na zapewnieniu ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku i pozwalający na dokonanie oceny stopnia jej realizacji, wykrycie ewentualnych zagrożeń. Monitoring umożliwi również wprowadzanie modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój jednostki samorządu terytorialnego oraz dostosowanie do aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych, czy przestrzennych. Monitorowanie wdrażania zapisów dokumentu jest podstawowym warunkiem realizacji określonych w nim celów, służących kontroli postępu realizacji założonych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami. Odpowiednio przeprowadzony monitoring w postaci analizy wskaźników w odniesieniu do celów i kierunków działań umożliwi sprawne zarządzanie rozwojem gminy. Dzięki niemu wdrażanie zapisów Strategii będzie procesem ciągłym i dynamicznym.

Punktem wyjścia dla procesu ewaluacji będzie ocena dokonywana na podstawie diagnozy sytuacji istniejącej w ramach konkretnych obszarów priorytetowych (którem wnioski zawarto w Strategii).

Etapy ewaluacji obejmować będą ocenę: on-going (na bieżąco minimum 1 raz w roku) mid-term (po zakończeniu połowy okresu wdrażania Strategii tj. nie wcześniej niż na koniec 2026 roku), a także ex-post (ocena po zakończeniu horyzontu czasowego, dla którego jest przewidziana Strategia, tj. na koniec 2030 roku).

Ewaluacja on-going dotyczy przede wszystkim:

- aktualności programu (m.in. względem sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej, czy dokumentów nadrzędnych, w tym krajowych i regionalnych),
- określenia wartości osiągniętych wskaźników w danym roku i ich odniesienie do wartości bazowych zawartych w Strategii
- sprawności wdrażania (przepływu informacji, dokumentów, środków finansowych i realizacji zadań),
- identyfikacji barier administracyjnych, prawnych, organizacyjnych wraz określeniem przyczyn i rekomendacji.

Ewaluacja ex-post – badanie na zakończenie horyzontu czasu określonego dla Strategii, uwzględniające realne efekty założeń. Dokonuje porównania i oceny skuteczności wdrożonych określonych działań, m.in. poprzez porównanie założonych wartości wskaźników bazowych i docelowych oraz stopnia ich realizacji.

Ewaluacja mid-term – prowadzona jest w połowie okresu wdrażania Strategii i ma na celu określenie stopnia realizacji założonych wskaźników, w tym wprowadzenie rekomendacji i zmian - jeśli są wymagane, w tym ewentualną aktualizację dokumentu.

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesów związanych z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją będzie Wójt Gminy Ślemień – jako organ wykonawczy, a w jego imieniu Urząd Gminy Ślemień. Podstawą do określenia osiągniętych wartości wskaźników będą dane:

- pochodzące z dokumentacji związanej z realizacją poszczególnych projektów przekazywane podmiotowi koordynującemu (Urząd Gminy Ślemień) przez właściwe jednostki realizujące zadania,
- dane statystyczne dostępne w Głównym Urzędzie Statystycznym, Urzędzie Gminy, i innych źródłach wskazanych w Strategii w rozdziale: Oczekiwane rezultaty działań i wskaźniki ich osiągnięcia. Jednocześnie dodatkowe wskaźniki zostaną określone na etapie realizacji konkretnych projektów.

Dokumentem, w którym zostanie zawarta analiza i poziom realizacji celów Strategii, w tym założonych wskaźników (w odniesieniu do wartości bazowej) będzie **Raport monitoringowy**.

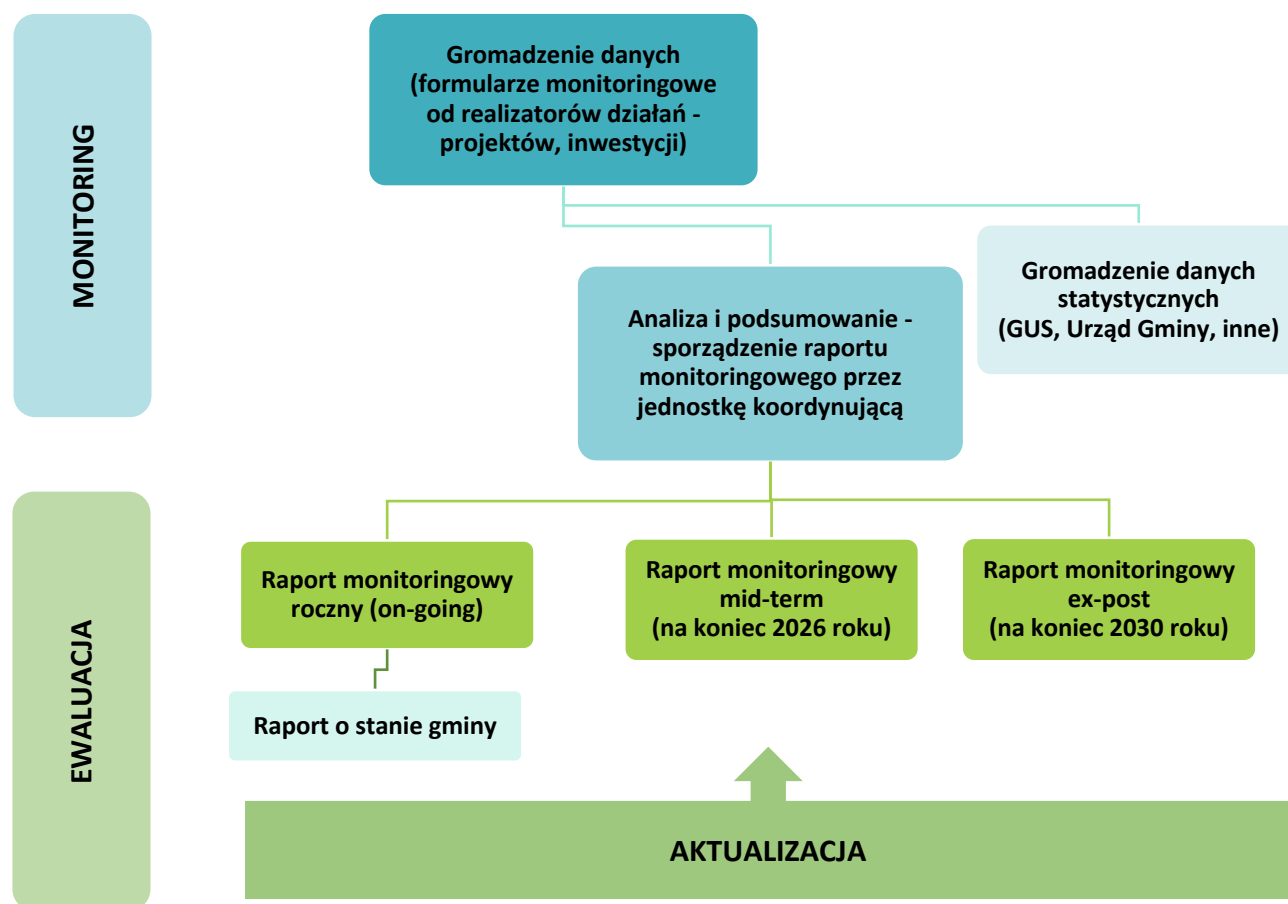
Na potrzeby sporządzenia raportu zostanie przekazany do uzupełnienia wszystkim podmiotom realizującym przedsięwzięcia wynikające z zapisów Strategii: formularz monitoringowy. Dokument będzie zawierał nazwę zadania, zgodność z celem i kierunkiem działań, nazwę, wartość i datę osiągnięcia danego wskaźnika. W przypadku niepożądanych tendencji zostaną przygotowane rekomendacje zmierzające do poprawy poziomu wdrażania. Zalecenia trafią do również realizatorów poszczególnych działań w celu podjęcia działań naprawczych.

Zamieszczenie informacji o poziomie realizacji założonych wskaźników rekomenduje się również w **Raporcie o stanie gminy**. Dokument ten zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym jest obowiązkowo opracowywany i prezentowany w terminie do dnia 31 maja każdego roku. Niniejszy raport stanowi podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, strategii, programów, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego, wskazanie priorytetów na kolejny rok.

Na podstawie wniosków z monitoringu i ewaluacji będą podejmowane decyzje odnośnie konieczności wprowadzenia uzupełnień i modyfikacji założeń Strategii Rozwoju Gminy, w tym aktualizacji dokumentu w formie podjęcia uchwały przez Radę Gminy Ślemień.

Procedura aktualizacji będzie wymagała złożenia wniosku przez Wójta Gminy Ślemień wraz z proponowanym wykazem zmian oraz przygotowanie projektu uchwały w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy. Kluczowym etapem będzie opracowanie projektu dokumentu wraz z przeprowadzeniem konsultacji zgodnie z ustawą o prowadzeniu polityki rozwoju i ostatecznie: podjęcie uchwały przez Radę Gminy w sprawie zmiany/aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Rysunek 17. System monitoringu i ewaluacji

X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W Strategii Rozwoju Gminy Ślemień do 2030 roku określono okres programowania zbieżny z horyzontem czasowym budżetu Unii Europejskiej w perspektywie: 2021-2027. Środki z funduszy europejskich są jednym z głównych źródeł finansowania kierunków działań uwzględnionych w ramach niniejszego dokumentu.

Do **podstawowych źródeł finansowania** zadań wynikających z dokumentu należą przede wszystkim środki:

- własne z budżetu Gminy Ślemień,
- z budżetu państwa, środki funduszy celowych, np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, i innych,
- z budżetu Unii Europejskiej (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich),
- z innych źródeł zagranicznych (m.in. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego),
- z międzynarodowych instytucji, np. Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- innych uczestników i podmiotów realizujących strategię, m.in. sektora prywatnego, pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki, z wyemitowanych obligacji oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Głównym źródłem zewnętrznym finansowania działań na realizację Strategii są przede wszystkim środki z funduszy europejskich w perspektywie 2021-2027. Zgodnie z projektem „Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce” wyznaczono następujące cele:

Cel 1. „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”, w tym obszary dotyczące badań i innowacji, wykorzystania zaawansowanych technologii, wzmocnienia potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki;

Cel 2. „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” z następującymi obszarami wsparcia: efektywność energetyczna, produkcji energii z OZE, infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids), przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej, transport niskoemisyjny i mobilność miejska;

Cel 3. „Lepiej połączona Europa”, w tym: rozwój lądowej infrastruktury transportowej, poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów, wprowadzenie rozwiązań cyfrowych w systemie transportowym i sieci szerokopasmowe;

Cel 4. „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”, wsparcie obszarów: rynek pracy, zasoby ludzkie, edukacja i kompetencje, włączenie i integracja społeczna, ochrona zdrowia, kultura i turystyka,

Cel 5. „Europa bliżej obywateli” wsparcie działań wynikających ze strategii terytorialnych i lokalnych (m.in. ZIT, IIT), tj. turystyka, kultura i dziedzictwo kulturowe, dziedzictwo naturalne, ekoturystyka, regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych).

Cel 6. „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu” – skierowany do tzw. podregionów węglowych.

Kwota alokacji na program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, który może stanowić największe zewnętrzne źródło finansowania działań określonych w niniejszym dokumencie to około 5 mld EUR (przy maksymalnym poziomie dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowanych).

Podstawą do określenia puli i limitu wydatków będzie budżet gminy oraz **wieloletnia prognoza finansowa (WPF)** stanowiąca instrument wieloletniego planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego. Inicjatywa w sprawie sporządzenia projektu uchwały w sprawie WPF i jej zmiany należy wyłącznie do zarządu jednostki samorządu terytorialnego. Dokument ten obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak: dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu, dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu, wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu, przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Obligatoryjnym elementem WPF jest również kwota długu jednostki samorządu terytorialnego wraz ze wskazaniem sposobu sfinansowania jego spłaty, fakultatywnym zaś upoważnienie dla organu wykonawczego do zaciągania zobowiązań.

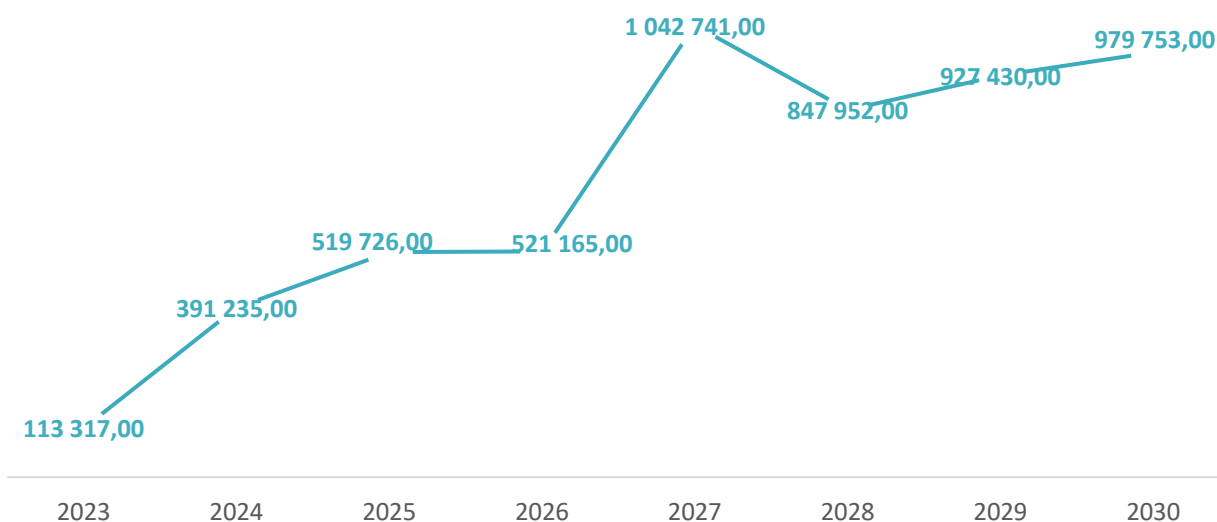
WPF obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

W części diagnostycznej została przeprowadzona analiza budżetu Gminy Ślemień za okres ostatnich pięciu lat w tym: struktury dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, stanu zadłużenia, czy nadwyżki operacyjnej.

Na podstawie danych i prognoz budżetowych opracowano symulację potencjału inwestycyjnego dla Gminy Ślemień dla najbliższych ośmiu lat. Najwyższą wartość skalkulowano dla 2027 roku: 1,042 mln zł, natomiast najniższa wystąpi w 2023 roku: 0,113 mln zł.

Łączna wartość potencjału inwestycyjnego w latach 2023-2030 wyniesie: 5,343 mln zł, a wydatki inwestycyjne mogą zostać uzupełnione dofinansowaniem ze środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

Rysunek 18. Kształtowanie się potencjału inwestycyjnego budżetu Gminy Ślemień w latach 2023-2030 - prognoza

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XLVI.285.2022 Rady Gminy w Ślemieniu z dnia 25 lipca 2022 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ślemień

BIBLIOGRAFIA/DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE

- Atlas szerokopasmowego dostępu do internetu, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Warszawa 2019
- Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (załącznik do uchwały nr 102/2019 Rady Ministrów z dnia 17.09.2019 r.)
- Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021 rok, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ślemieniu
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.)
- Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017
- Ranking wykorzystania środków europejskich przez samorzady 2014-2019” Pismo Samorządu Terytorialnego: „Wspólnota”, 2020
- Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (załącznik do uchwały nr 8/2017 Rady Ministrów z dnia 14.02.2017 r.)
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (załącznik do uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020 r.)
- System zarządzania rozwojem Polski (załącznik do uchwały nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29.10.2018 r.).
- Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce
- Ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561)
- Ustawa z dnia 6.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079, 1846)

SPIS TABLIC I RYSUNKÓW

Spis tablic

Tabela 1. Powierzchnia i struktura gruntów w Gminie Ślemień	50
Tabela 2. Formy ochrony przyrody na obszarze Gminy Ślemień	54
Tabela 3. Obiekty wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane na obszarze Gminy Ślemień	57

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy procesu diagnostycznego	5
Rysunek 2. Gmina Ślemień na tle województwa śląskiego	6
Rysunek 3. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Ślemień w latach 2012-2021	7
Rysunek 4. Struktura powodów przyznania pomocy społecznej rodzinom w Gminie Ślemień w 2021 roku	10
Rysunek 5. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Ślemień w latach 2012-2021	12
Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Ślemień w latach 2012-2021	16
Rysunek 7. Stopa bezrobocia w Gminie Ślemień w latach 2011-2020	18
Rysunek 8. Kształtowanie się dochodów, wydatków i nadwyżki budżetowej/deficytu budżetowego Gminy Ślemień w latach 2017-2021	19
Rysunek 9. Rola i zakres kierunków działań	32
Rysunek 10. Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej	49
Rysunek 11. Obszary chronione oraz pomniki przyrody na obszarze Gminy Ślemień	55
Rysunek 12. Mapa zagrożenia powodziowego na obszarze Gminy Ślemień	59
Rysunek 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ślemień – kierunki zagospodarowania przestrzennego, uwarunkowania rozwoju	64
Rysunek 14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ślemień - obszary i kierunki interwencji - rozmieszczenie planowanych kluczowych inwestycji oraz OSI kluczowych dla gminy	65
Rysunek 15. Obszary strategicznej interwencji w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	77
Rysunek 16. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy Ślemień	81
Rysunek 17. System monitoringu i ewaluacji	91
Rysunek 18. Kształtowanie się potencjału inwestycyjnego budżetu Gminy Ślemień w latach 2023-2030 - prognoza	93